

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2024

Žaneta Belfi

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

Pěstounství pohledem přijímající rodiny

Bakalářská práce

2024

Žaneta Belfi

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Žaneta Belfi**
Osobní číslo: **Z21227**
Studijní program: **B0988P240002 Zdravotně sociální péče**
Téma práce: **Pěstounství pohledem přijímající rodiny**
Téma práce anglicky: **Foster care from the point of view of the receiving family**
Zadávající katedra: **Katedra porodní asistence, perioperační péče a zdravotně sociální péče**

Zásady pro vypracování

1. Studium literatury, sběr informací a popis současného stavu řešené problematiky.
2. Stanovení cílů a metodiky práce.
3. Příprava a realizace výzkumného šetření dle stanovené metodiky.
4. Analýza a interpretace získaných dat.
5. Zhodnocení výsledků práce.

Rozsah pracovní zprávy: **35 stran**
Rozsah grafických prací: **dle doporučení vedoucího**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- MATOUŠEK, Oldřich a PAZLAROVÁ, Hana, 2010. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče*. Praha: Portál. 183 s. ISBN 978-80-7367-739-8.
- PAZLAROVÁ, Hana (ed.), 2016. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál. 256 s. ISBN 978-80-262-1020-7.
- ŘEZÁČ, Karel, 2022. *Potencialita dětí v náhradní rodinné péči: ...od očekávání k autonomii*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. 377 s. ISBN 978-80-261-1073-6.
- TRNKOVÁ, Lucie, 2018. *Náhradní péče o dítě*. Právo prakticky. Praha: Wolters Kluwer. 168 s. ISBN 978-80-7552-864-3.
- WALLIN, David J., 2020. *Vazba v psychoterapii*. Překlad Pavla LE ROCH. Praha: Portál. 423 s. ISBN 978-80-262-1671-1.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Adéla Michková, Ph.D.**
Katedra porodní asistence, perioperační péče
a zdravotně sociální péče

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **24. dubna 2024**

doc. RNDr. ThLic. Karel Sládek, Ph.D., MBA v.r.
děkan

L.S.

Mgr. Helena Poláčková v.r.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 1. března 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji:

Práci s názvem Pěstounství pohledem přijímající rodiny jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 22.04.2024

Žaneta Belfi v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych chtěla v první řadě poděkovat vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Adéle Michkové, Ph.D., za její odborné, ochotné a trpělivé vedení plné cenných rad. Velké poděkování patří všem aktérům výzkumu, tedy těm, kteří se mi plně otevřeli a podělili se o citlivé informace a životní zkušenosti s pěstounskou péčí. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat mé rodině a nejbližším přátelům za podporu, trpělivost a povzbuzování po celou dobu trvání mého studia.

ANOTACE

Práce se zabývá pěstounskou péčí a její vlivem na rodinu po přijetí dítěte do pěstounské péče. Cílem teoretické části práce je s oporou o odbornou literaturu popsat rodinu a její funkce, vztahovou vazbu (attachment), včetně její poruch, pěstounskou péči a finanční zajištění pěstounské péče. Hlavním cílem výzkumné části práce bylo zjistit subjektivní prožívání vlivu pěstounské péče na přijímající rodinu po přijetí dítěte/ dětí do dlouhodobé pěstounské péče. Metodou sběru dat byl polostrukturovaný rozhovor, získaná data byla zpracována dle tematické analýzy Braun a Clarke (2006).

KLÍČOVÁ SLOVA

pěstounská péče, dlouhodobá pěstounská péče, náhradní rodinná péče, sociálně-právní ochrana dětí, rodina, funkce rodiny, dítě, vztahová vazba

TITLE

Foster care from the point of view of the receiving family

ANNOTATION

The work deals with foster care and its effect on the family after the child has been taken into foster care. The goal of the theoretical part of the work is to describe family and its functions, attachment, including its disorders, foster care and financial provision of foster care, with the support of professional literature. The main goal of the research part of the work was to determine the subjective experience of the influence of foster care on the receiving family after taking the child/children into long-term foster care. The method of data collection was a semi-structured interview, the data obtained was processed according to a thematic analysis by Braun and Clarke (2006).

KEYWORDS

foster care, long-term foster care, substitute family care, social-legal protection of children, family, family functions, children, attachment

OBSAH

Úvod.....	11
1 Cíle a metody práce	13
1.1 Cíl práce	13
1.2 Metody k dosažení cíle.....	13
Teoretická část	14
2 Rodina.....	14
2.1 Rodičovství	15
2.2 Vliv rodiny na dítě	16
2.3 Vztahová vazba	16
2.3.1 Typy vztahové vazby	17
2.4 Funkce rodiny.....	19
2.5 Typy rodin, poruchy rodin	20
3 Náhradní péče	22
3.1 Pěstounská péče	24
3.2 Zprostředkovaná pěstounská péče.....	26
3.3 Nezprostředkovaná pěstounská péče.....	26
3.4 Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	26
3.5 Sledování výkonu pěstounské péče.....	27
4 Dávky pěstounské péče.....	28
4.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	28
4.2 Příspěvek při převzetí dítěte	29
4.3 Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla	29
4.4 Odměna pěstouna	30
4.5 Příspěvek při pěstounské péči	30
4.6 Zaopatřovací příspěvky	31
4.6.1 Zaopatřovací příspěvek jednorázový	31

4.6.2	Zaopatřovací příspěvek opakující se.....	32
	Výzkumná část.....	33
5	Metodika výzkumné části	33
5.1	Účelový výběr vzorku (komunikačních partnerů)	34
5.2	Charakteristika komunikačních partnerů	34
5.3	Příprava a sběr dat.....	35
5.4	Zpracování dat.....	36
5.5	Tematická analýza.....	36
6	Interpretace výsledků rozhovoru	38
6.1	Interpretace výsledků rozhovoru- rodiče	38
6.2	Interpretace výsledků rozhovoru- děti	55
7	Diskuze	67
7.1	Limity práce	72
8	Závěr	73
9	Použitá literatura	74
9.1	Primární zdroje.....	74
9.2	Internetové zdroje.....	75
9.3	Ostatní zdroje	77
10	Přílohy.....	80

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obrázek 1-Schéma tematických oblastí- rodiče (autorka práce, 2024)	38
Obrázek 2- Schéma tematických oblastí- děti (autorka práce, 2024)	55
Tabulka 1- Příspěvek na úhradu potřeb dítěte (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023) ...	29
Tabulka 2- Odměna pěstouna (Úřad Práce ČR, 2023)	30
Tabulka 3- Příspěvek při pěstounské péči (Úřad práce ČR, 2023).....	31

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ATTA	Attachmentové centrum ATTA
BR	Biologická rodina
ČR	Česká republika
DD	Dětský domov
MM	Minimální mzda
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSPOD	Orgán sociálně- právní ochrany dětí
PP	Pěstounská péče
ZDVOP	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
ŽM	Životní minimum

ÚVOD

Pěstounská péče je jednou z forem náhradní rodinné péče. Dle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku jsou do pěstounské péče svěřovány děti, o něž nemůže pečovat žádný z rodičů a to po dobu, po kterou trvá překážka bránící rodičům se o dítě osobně postarat. Biologický rodič dítěte může požadovat dítě do své osobní péče, soud návrhu vyhoví v případě, že rozhodnutí je v souladu se zájmy dítěte. Svěření dítěte do pěstounské péče nemá vliv na práva a povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti, tedy biologický rodič není zbaven vyživovací povinnosti k dítěti. (Česko, 2012) Dle dostupných dat za rok 2023 bylo v ČR svěřeno do dlouhodobé pěstounské péče 1615 dětí, které z nejrůznějších důvodů nemohou žít ve své biologické rodině. V porovnání s předešlým rokem je to v součtu o 73 svěřených dětí do pěstounské péče více než v roce 2022. (MPSV, 2024)

Tato bakalářská práce se zabývá tématem pěstounství pohledem přijímající rodiny. Konkrétně se zabývá subjektivním vlivem pěstounské péče na přijímající rodinu. Téma bylo zvoleno z mnoha důvodů. Jeden z důvodů je, že autorka od malička vyrůstala v prostředí, kde v okolí vyrůstaly děti, které byly svěřeny do různých forem náhradní péče, zejména do dlouhodobé pěstounské péče nebo byly osvojeny. Druhým důvodem je to, že autorku problematika pěstounské péče vždy zajímala a v poslední době je to velmi aktuální téma i v legislativním poli. Legislativně je téma náhradní rodinné péče neustále ve vývoji, který je v posledních letech stále zřetelnější, což je autorkou vnímáno jako velké pozitivum. Náhradní rodinná péče je především ukotvena v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí a v zákoně č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

Problematikou náhradní rodinné péče se zabývalo mnoho autorů, např. Zdeněk Matějček (1999) a Hana Pazlarová (2016), která svou publikaci pojímá jako manuál sloužící osobám v pomáhajících profesích v podpoře pěstounských rodin.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou část práce a část výzkumnou. Teoretickou část práce tvoří tři kapitoly. První kapitola je věnována vymezení pojmu rodina a vztahové vazby včetně její poruch. V následující kapitole byl popsán systém náhradní péče v ČR, v jedné z podkapitol se práce věnuje podrobněji i hlavnímu tématu bakalářské práce, kterým je pěstounská péče. Poslední kapitola práce se věnuje finančnímu zajištění pěstounské péče.

Výzkumná část bakalářské práce je rozčleněna do tří kapitol. V úvodní kapitole byla popsána metodika výzkumné části. Předkládaná práce vychází z kvalitativního výzkumu, pro sběr dat

byla využita metoda polostrukturovaného rozhovoru, protože metoda umožňovala prozkoumat probírané téma více do hloubky a nahlédnout do soukromého života aktérů. Rozhovory byly provedeny se třemi rodinami, kdy rozhovor byl vždy s pěstounským rodičem a jeho biologickým dítětem starším 18 let. Výzkumná část práce zjišťuje subjektivní prožívání vlivu pěstounské péče na přijímající rodinu po přijetí dítěte/ dětí do dlouhodobé pěstounské péče. Předposlední kapitola byla věnována interpretaci získaných dat. Poslední kapitola byla zakončena vyhodnocením a porovnáním zjištěných dat v diskuzi.

1 CÍLE A METODY PRÁCE

1.1 Cíl práce

Cíl teoretické části

- Charakterizovat a popsat rodinu a funkce v rodině, vztahovou vazbu, včetně její poruch a systém náhradní rodinné péče v ČR.

Výzkumný cíl

- Zjistit subjektivní prožívání vlivu pěstounské péče na přijímající rodinu po přijetí dítěte/ dětí do dlouhodobé pěstounské péče.

1.2 Metody k dosažení cíle

Základní metodou k dosažení stanoveného cíle v teoretické části byla analýza odborných zdrojů a tím získat potřebná data k tématu bakalářské práce.

Ve výzkumné části byl k naplnění stanoveného cíle využit kvalitativní výzkum. Data byla získána formou polostrukturovaného rozhovoru a následně zpracována formou tematické analýzy dle Braun a Clarke (2006).

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část byla rozdělena do 3 kapitol. Než se práce bude věnovat hlavnímu tématu této bakalářské práce tedy pěstounské péči, v první kapitole teoretické části bude nastíněn pojem rodina a rodičovství, její funkce a vztahová vazba (attachment) mezi dítětem a hlavní pečující osobou, včetně poruch vztahové vazby. Aby celá tato práce byla srozumitelná a ucelená, v následující kapitole byl popsán institut náhradní péče v ČR a její zákonné ukotvení. Jsou zde uvedeny jednotlivé formy náhradní rodinné péče a ústavní péče. Jak bylo již v úvodu zmíněno, stěžejním tématem této bakalářské práce je pěstounská péče, které se autorka více věnuje v kapitole náhradní péče v ČR. Poslední kapitola se věnuje finančnímu zajištění pěstounské péče.

2 RODINA

„Totožnost člověka se skládá z křestního jména a příjmení. Křestní jméno vlastně vyjadřuje, kterým členem rodiny jednotlivá osoba je. Příjmení vyjadřuje, do které rodiny tato osoba patří. Způsob dávání jmen tak ukazuje rodinu jako základ osobní totožnosti.“ Pojem rodina není jednoznačně definovatelný, doposud používané definice se opírají o příbuzenství, které vznikne sňatkem nebo narozením dětí. (Matoušek, Pazlarová, 2010, s. 12)

Pokrevní příbuzenství, i to založené osvojením, se odvíjí od určení rodičů dítěte, tedy matky a otce. (Westphalová, L. et al., 2021) Příbuzenství občanský zákoník definuje jako vztah založený na pokrevním poutu nebo vzniklý osvojením. (Česko, 2012)

Matoušek a Pazlarová (2016) definují rodinu jako soužití lidí jedné nebo více generací, kde je viditelná emocionální a ekonomická podpora jednotlivců. Rodinné jádro tvoří partnerství dvou dospělých jedinců. Mezi dítětem a rodičem je nejsilnější biologická vazba. Funkce rodiny jsou: zajistit si finanční příjem, hospodařit s financemi, obstarat si bydlení, udržovat domácnost, udržovat kontakty s širší rodinou a rovnováhu mezi prací a potřebami rodiny. Pokud v rodině vyrůstají děti, tak podstatnou funkcí rodiny je zajištění všech potřeb pro děti a rodičovské kompetence dospělých.

Giddens (2013) ve své knize definuje pojem rodina jako skupinu osob spojených přímým příbuzenstvím. Matějček (2005 cit dle Vágnerová, 2012, s. 23) popisuje, že rodina vlastní, doplněná nebo náhradní, je přirozenější sociální skupinou oproti prostředí instituce.

V rodině není separován život rodičů a dětí, společně prožívají radost i nadšení, ale naopak i zklamání. Vzájemně jim záleží na spokojenosti druhých, dle Vágnerové (2012) jsou všichni

členové součástí identity ostatních a nezáleží na tom, zda se jedná o dítě nebo o rodiče. Ani v průběhu života vzhledem k dospívání dětí a stárnutí rodičů se jejich vázanost nevytrácí.

„Z hlediska celkové účinnosti je lhostejné, zda jde o biologickou, či náhradní rodinu. Důležité je spíš to, jak plní svou funkci.“ (Vágnerová, 2012, s. 21)

V pěstounské péči odlišujeme biologickou rodinu a přijímající neboli pěstounskou rodinu. Biologickou rodinou zpravidla myslíme rodinu, v níž je alespoň jeden z rodičů biologickým rodičem dítěte. Biologické rodičovství je založeno na genetickém neboli pokrevním poutu mezi ženou nebo mužem a dítětem, neboli vazba dítěte s poskytovatelem biologického materiálu. (Westphalová, L. et al., 2021)

2.1 Rodičovství

Narozením dítěte vzniká nová situace v rodině, která vede k důležité změně rodinné konstelace. V partnerských vztazích dítě změní emocionální rovnováhu a vnese mnoho nových zkušeností. Jedním z civilizačních dopadů současnosti je otázka, zda jsou budoucí rodiče připraveni na roli rodiče. Není tajemstvím, že se na tuto roli dlouho předem partneři připravují nebo obecně rodičovství oddalují. Děti rodičům přinášejí vzájemnost, sdílení a naplňování vzájemných životních potřeb. Není sporu o tom, že dítě dodává svým rodičům pocit bezvýhradné a bezpodmínečné lásky. Můžeme říci, že v procesu stávání se rodičem dochází k setkání osoby, která chce poskytovat péči a osoby, která potřebuje péči druhé osoby a bez této péče nepřežije. (Šulová, 2011)

K výkonu rodičovství se velmi úzce váže rodičovská odpovědnost, která je souborem povinností a práv jasně definovaných zákonem. Klade důraz na náležitou péči ve vztahu k dítěti a vytvoření bezpečného prostředí pro správný vývoj dítěte. Jde o jeho výchovu, zastupování a správu jmění dítěte. *„Zejména předávání základních životních hodnot a postojů se mezi rodiči a dětmi děje nenásilně, věrohodně, jedinečně a osobitým způsobem. V tomto je rodičovská role nezastupitelná.“ (Westphalová, L. et al., 2021, s. 33)* Výkon a přijetí rodičovské role se vši potřebnou péčí považuje Bowlby (1992, cit. podle Gillernové a kol., 2011, s. 115) za přirozený projev živočichů. Nedochozí-li k projevu přirozeně, jedná se o civilizační vliv či lehké odchylky od normy.

Značné komplikace se mohou objevit, když je dítě vychováváno jenom jedním z rodičů, protože oba rodiče jsou nezastupitelní a plní specifické role ve vztahu k dítěti. (Šulová, 2011) Charakter vztahu s rodiči, především s matkou, ať už biologickou či náhradní, představuje zkušenost, která zásadně ovlivňuje schopnost důvěřovat jakýmkoli dalším lidem a navazovat s nimi

stabilní citové vazby. Vztah otce s dítětem má obvykle odlišnou dynamiku oproti vztahu dítěte s matkou, prostřednictvím toho mohou děti získat nové poznatky. Zatímco matky se zaměřují na základní péči o dítě, v případě otce se jedná spíše o společnou hru, která bývá odlišná od hry s matkou. Vztah mezi otcem a dítětem může sloužit jako určitá pojistka, pokud by chování matky v uspokojování potřeb dítěte nebylo uspokojivé, otec může nahradit chybějící emoční zkušenost. Optimální variantou je navázání jisté vztahové vazby s oběma rodiči. (Vágnerová, 2012)

2.2 Vliv rodiny na dítě

Vlivem rodiny na dítě se ve své publikaci věnuje Vágnerová (2005, s. 21), která tvrdí, že rodina zásadním způsobem ovlivňuje psychický vývoj dítěte. Rodina dítěti slouží jako citové zázemí, které poskytuje pocit jistoty a bezpečí. Pomáhá dětem rozvíjet pocit sebejistoty a sebedůvěry, na čemž závisí následné uplatnění schopností dítěte. „*Proces zrání je předurčen genetickým programem, projevuje se zákonitou posloupností určitých změn, které lze chápat i jako stav připravenosti k dalšímu rozvoji.*“ Vývoj jednotlivých psychických vlastností a funkcí probíhá v určitým a stabilním pořadí, kdy zrání je nezbytné pro dosažení vnitřní připravenosti na další rozvoj a nastavuje hranici, za kterou učení nemůže pokročit.

Dle Vágnerové (2012) lze dosáhnout maximální možné úrovně jen tehdy, bude-li působení rodiny z hlediska dítěte optimální, ale přes ni se v žádném případě nedostane. Všechny dědičné předpoklady se neprojevují stejným způsobem, většina se nemusí nakonec vůbec projevit, protože pokud není daná vlastnost pro jedince k životu potřebná, tak se v daný čas nerozvíjí. Dědičnost na vzniku určité psychické vlastnosti může mít rozdílný podíl, přibližná míra vlivu je v rozmezí mezi 40-60%. Rozdílný může být i vliv prostředí, v našem případě především rodiny. Autorka uvádí pro příklad rodinu, kde je nízká sociokulturní úroveň a dítě je spíše zanedbáváno, v tomto případě se mnohé dědičné předpoklady nemusí projevit. Naopak se mohou projevit po přechodu do stimulačního prostředí, např. do náhradní rodiny. Autorka dále zmiňuje, že v rodině nejde jen o výchovné působení rodičů na dítě, ale o jeho emoční akceptaci, hodnocení a vztah, jaký chovají k dítěti, ale i celkové uspořádání vztahů mezi jednotlivými členy rodiny, kteří se navzájem ovlivňují a utvářejí atmosféru domova.

2.3 Vztahová vazba

Vágnerová (2005) poukazuje na to, že se ve vývojovém procesu objevují tzv. kritická období, která jsou nejvhodnější k rozvoji jednotlivých psychických vlastností a k následným

vývojovým změnám, která vedou například ke vzniku citové vazby mezi matkou a dítětem v prvních letech života.

Citová vazba je biologickým imperativem zakořeněným v evoluční nutnosti, vazba k pečujícímu je velmi důležitá pro fyzický i emoční vývoj dítěte. (Bowlby 1969/1982 cit. podle Wallin, 2020, s. 15) Bowlby původně toto vznikající pouto mezi dítětem a matkou označoval termínem *bonding* (pouto), ale s ohledem na to, že je pouto založené na lásce a vzájemné potřebě, následně použil termín *attachment* s významem přilnutí, vazba. (Šulová, 2011) „Attachment bývá do češtiny překládán nejčastěji jako vztahová vazba či citové pouto tj. vztah, který se vytváří mezi dítětem a osobou, která o ně pečuje.“ (Attachmentové centrum ATTA, 2022) V celé této bakalářské práci budou pro označení pojmu attachment použity všechny výše uvedené termíny.

Podle Bowlbyho se naše životy točí od kolébky až po hrob kolem intimních vazeb. Největší vliv na utváření našeho postoje k takovým vazbám mají naše první vztahy, pokud byly rané vztahy problémové, mohou nadcházející vztahy nabídnout druhou šanci. (Wallin, 2020)

„Dospívání v náhradní rodině ovlivňuje několik zásadních faktorů: z našeho pohledu jsou důležité především biologické změny. V dospívání se může mnohem více projevit kvalita citové vazby (attachmentu) dítěte a rodičů. S předchozími faktory se v úzké souvislosti jeví jako významný proces tvorby identity, který je odlišný, bude doprovázet jedince až do dospělosti, a ve skutečnosti i během ní.“ (Sychrová, 2017, s. 6)

2.3.1 Typy vztahové vazby

Teorii attachmentu vytvořil ve 20. století John Bowlby. Teorie se zabývá přilnutím a vazbou mezi dítětem a matkou, avšak vztah matky není v tomto případě významný. Citová vazba je důležitá pro trvalé emoční pouto, které se vyznačuje potřebou udržovat blízkost s určitou osobou, zejména v nepříznivých podmínkách, například při stresu. (Kulisek, 2000)

Teorie citového přilnutí (attachment) vychází z psychoanalýzy, s níž společně klade důraz na rané dětství a na význam vztahu s pečující osobou. „Výzkumy prokázaly, že kvalita citového pouta významně spoluurčuje vývoj a v pozdějším věku významně ovlivňuje oblast intimních vztahů.“ Podle této teorie kvalita raného vztahu mezi matkou a dítětem je jedním z rozhodujících vlivů, které určují míru našeho bezpečí a jistoty. (Kulisek, 2000)

Citovou vazbu dítěte k pečující osobě lze rozdělit dle kvality specifických rysů na:

- jistá citová vazba
- vyhýbavá citová vazba
- úzkostně ambivalentní citová vazba
- dezorganizovaná citová vazba

Jak už názvy napoví, můžeme, kromě jisté citové vazby, hovořit o poruchách citové vazby. (Ainsworthová a Bleharová 2015 cit. podle Řezáč, 2022, s. 173-176)

Poruchy citového vazby vznikají tam, kde se v raných letech života dítěte nevytvořilo bezpečné citové pouto k pečující osobě. Jedná se například o rodiny, kde následkem nepříznivých nebo traumatizujících situací došlo ke ztrátě důvěry mezi dítětem a jeho nejbližšími, nebo o rodiny, které přijaly do náhradní rodinné péče děti, které si prošly zneužíváním, týráním, zanedbáváním a v důsledku takových činů se přestaly spoléhat na lidi a důvěřovat jim. (Attachmentové centrum ATTA, 2022)

Jistá vztahová vazba: Tento typ dětí vnímá matku jako ono bezpečné a uspokojující zázemí, to se projevuje převážně v její přítomnosti, kdy se nebojí prozkoumávat jemu neznámé. Vyhledává a vyžaduje její pozornost. (Kulísek, 2000) Když při hrozícím nebezpečí či odloučení není hlavní pečující osoba přítomna, dítě reaguje pláčem, vztekem, žalem a aktivně osobu vyhledává. (Brisch, 2011) Zdravý (jistý) attachment má v rozmezí 50-60% dětí. (Attachmentové centrum ATTA, 2022) Bezpečná (jistá) citová vazba se nemusí vytvořit ani mezi dítětem a jeho biologickým rodičem, stává se tak jen v 67%. V náhradních rodinách jen u 47% případů. (van Ijzendoorn a Juffer, 2006 cit. podle Vágnerová, 2012, s. 29)

Vyhýbavá citová vazba: Děti s vyhýbavou citovou vazbou jsou při odloučení zdánlivě adaptované. K matce jsou odtažití, nedůvěřiví a neudrží blízký kontakt, jejich chování je podmíněno citovým poutem. (Kulísek, 2000) Dítě si drží emocionální odstup a své potřeby potlačuje, protože očekává, že jeho potřeby nebudou naplněny a musí se spoléhat pouze samo na sebe. Jedná se o děti v rozmezí 15-20% s tímto typem vztahové vazby. (Attachmentové centrum ATTA, 2022)

Úzkostně ambivalentní citová vazba: Děti se vůči pečující neboli blízké osobě chovají ambivalentně, mají potřebu blízkosti pečující osoby, ale zároveň jí odmítají. Odmítavé chování se u dětí projevuje nejintenzivněji po návratu matky. Během odloučení projevují výrazné známky stresu a jsou velmi obtížně utišitelné. (Kulísek, 2000) Dítě je úzkostlivé a necítí se

bezpečně, nemůže se spolehnout na pečující osobu, že naplní jeho potřeby. U pečující osoby se střídá doba, kdy je pečující a laskavá a následně kdy dítě zanedbává. Jako u vyhýbavé citové vazby se jedná o 15-20% dětí s ambivalentním attachmentem. (Attachmentové centrum ATTA, 2022)

Dezorganizovaná citová vazba: Se rozvíjí z předešlých typů citových vazeb. Pro tento typ je charakteristické, že je citová vazba zcela narušena. Řezáč (2022) popisuje, že se tento typ často vyskytuje u dětí, které byly zanedbávány, zneužívány, týrány nebo se u nich vystřídal mnoho pečujících osob. Z tohoto důvodu má dítě k pečující osobě vytvořenou patologickou formu vazby. Matka nejeví zájem o dítě, je zcela pasivní, co se týče péče o dítě. Dítě je v depresivním stavu, necitlivé a neempatické. Projevuje se násilím a agresí, je neustále ve střehu, aby bylo připravené se ubránit. Často se uzavírá samo do sebe a okolí se snaží ovládnout již zmíněnou agresí a silou. Dezorganizovaná citová vazba se objevuje u 5-10% dětí. (Attachmentové centrum ATTA, 2022)

2.4 Funkce rodiny

Mezi nejdůležitější funkce rodiny patří biologicko-reprodukční, ekonomická, emocionální a socializačně výchovná funkce. Dle Krejčířové a Langmeier (2006) základní funkce univerzální rodiny jsou všude stejné.

Biologicko- reprodukční funkce: Rodina je základní jednotkou plození nové generace, kdy se děti mohou rodit i nesezdaným párům. (Krejčířová a Langmeier, 2006) Současná rodina poskytuje různorodé možnosti partnerského a rodinného soužití a následně i charakteru reprodukčního procesu. Například se jedná o: „*soužití biologických rodičů a jejich dětí, soužití rodičů adoptivních či pěstounských a získaných dětí, rodiče, kteří žijí bez vlastních biologických dětí, protože nebyli ochotni nebo schopni postarat se o jejich potřeby a děti jim byly odebrány.*“ (Šulová, 2011, s. 109)

Ekonomická funkce: Dříve se v rodinách vedla domácnost, tvořilo se a hospodařilo, dnes je společnost těmito činnostmi oslabena a je spíše konzumentem průmyslově opracovaných výrobků. Můžeme říci, že je rodina převážně spotřební jednotkou. (Krejčířová a Langmeier, 2006)

Emocionální funkce: V rodině se navzájem všichni členové podporují a poskytují si rovnoměrně emoční uspokojení. (Krejčířová a Langmeier, 2006) Šulová (2011) popisuje, že je rodina nezastupitelná ve smyslu potřeby zázemí, podpory a pomoci, potřeby uvolnění a sdílení zážitků a v mnohých dalších.

Socializačně výchovná funkce: Socializační neboli výchovná funkce je velmi podstatnou a obtížně nahraditelnou. Rodina bývá první sociální skupinou, ve které se dítěti předávají základní společenské normy, přejímá se sociální role a učí ho akceptovatelnému chování ve společnosti. Rodina poskytuje jedinci obraz sebe sama a zpětnou vazbu, která vede k formulování vlastní identity a postoj k sobě samému. (Šulová, 2011)

Základní funkce rodiny plní i přijímající rodina, která má svěřené dítě/ děti do pěstounské péče, kdy například ekonomickou funkci rodiny jako zajištění statků potřebných pro život rodiny zajišťuje s pomocí státu, konkrétně pomocí pěstounských dávek, které jsou blíže popsány v kapitole s názvem: Dávky pěstounské péče.

2.5 Typy rodin, poruchy rodin

Zdravá a funkční rodina: Šulová (2011, s. 113) zmiňuje, že je potřeba zdůraznit, že většina rodin je stále funkčních. „*Zdravá rodina umožňuje samostatnost, osobní zodpovědnost, nezávislost myšlení a hodnocení, ale zároveň poskytuje pocit emoční blízkosti, sounáležitosti, vzájemnosti.*“

Významná je rodinná adaptabilita a schopnost kreativního řešení situací každodenního života. Funkční rodina je v podstatě tam, kde je zajištěn dobrý vývoj dítěte a jeho prospěch. (Dunovský, 1999 cit. podle Gillernové a kol., 2011, s. 117) Standartní rodina složená z obou rodičů, sourozenců možno i prarodičů, představuje uspořádání, které je optimální pro rozvoj malého dítěte. (Vágnerová, 2012)

Pokud zdravá a funkční biologická rodina přestane plnit své funkce, může být zařazena do jedné z níže uvedených tří typů poruch rodin.

Poruchy rodin Dunovský (1999, cit. podle Gillernové a kol., 2011, s. 117) definuje jako selhání jednoho člena nebo členů rodiny, jež se projevuje v absenci plnění většiny rodinných funkcí. Autor dále vypracoval diagnostický nástroj, který hodnotí funkčnost rodiny. Hodnotí se 8 kritérii: sociálně-ekonomická situace (vycházející z rodinného stavu, z věku, vzdělání, příjmu a bydlení rodiny, zaměstnání rodičů), složení rodiny, stabilita rodiny, osobnost dítěte, osobnost sourozenců, osobnost rodičů (jejich zdravotní i psychický stav a úroveň jejich společenské adaptace), zájem o dítě a péče o dítě.

Problémová rodina: V rodině se vyskytují závažnější poruchy části nebo všech rodinných funkcí, tyto poruchy neohrožují vývoj dítěte. Rodina je schopna poruchy svépomocí řešit,

popřípadě pomocí krátkodobé pomoci zvenčí. (Dunovský, 1999, cit. podle Gillernové a kol., 2011, s. 117)

Dysfunkční rodina: V rodině se vyskytují vážné poruchy části nebo všech rodinných funkcí, poruchy bezprostředně ohrožují nebo poškozují rodinu a vývoj dítěte. Poruchy již není rodina svépomocně schopna řešit, proto je potřeba zvolit opatření zvenčí tzv. sanaci rodiny. (Dunovský, 1999, cit. podle Gillernové a kol., 2011, s. 117)

Afunkční rodina: Rodina přestává plnit základní funkce a dítě je závažným způsobem poškozováno nebo dokonce ohroženo na životě. Sanace rodiny v tomto případě je již bezpředmětná, jediné vhodné řešení pro dítě je svěření do náhradní rodinné péče. (Dunovský, 1999, cit. podle Gillernové a kol., 2011, s. 117)

Pakliže není rodina funkční, vývoj dětské osobnosti může probíhat nežádoucím způsobem. „*Děti z různých dysfunkčních rodin mohou mít problémy v chování (např. potíže se sebekontrolou) či v prožívání (mohou být zvýšeně nejisté a úzkostné).*“ V případě, že dítě přichází do náhradní rodinné péče z dysfunkční rodiny, jeho dřívější negativní zkušenosti se vždy určitým způsobem projeví, obvykle tyto zkušenosti nelze snadno a rychle eliminovat, proto je potřeba postupovat pomalu, aby nebylo dítě zahlceno novými zkušenostmi, které nedokáže zpracovat. (Vágnerová, 2012, s. 19)

3 NÁHRADNÍ PÉČE

V současné době náhradní rodinná péče či obecně náhradní péče, pokud bereme v úvahu ústavní péči, zahrnuje několik samostatných právních institutů, které jsou jednou skupinou nástrojů k zajištění sociálně-právní ochrany ohrožených dětí. Pojem ohrožené dítě je na místě v momentě, kdy se dítě dostane do situace, že potřebuje využít nějakou z forem náhradní péče. Zpravidla je dítě vystaveno okolnostem, které ho bezprostředně ohrožují, proto děti nemůžou z nejrůznějších důvodů vyrůstat ve své biologické rodině. (Řezáč, 2022)

Ohrožené dítě popisuje Matoušek a Pazlarová (2016) jako dítě, jemuž nejsou naplněny jeho základní životní potřeby. Zpravidla se jedná o dítě vystavené nevhodnému zacházení nebo o dítě vyrůstající v deprivujícím prostředí např. dítě vyrůstající mimo vlastní rodinu.

Pojem ohrožené dítě není zákonem výslovně definován. Obecně můžeme říci, že se vychází z tohoto pojmu u dětí, které jsou popsány v §6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, jedná se tedy o děti, na které je zaměřena sociálně- právní ochrana dětí. Jedná se například o děti, jejichž rodiče zemřeli, nebo neplní povinnosti či zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti. Dále se jedná o děti, které byly svěřeny do výchovy jiné osoby, ale ta neplní povinnosti plynoucí ze svěřeni dítěte do jejich péče. Řadíme sem i děti, které jsou na základě žádostí rodičů či jiných osob odpovědných za výchovu dítěte opakovaně umisťovány do zařízení zajišťující nepřetržitou péči nebo jejich umístění trvá déle než 6 měsíců. Jedná se také o děti, které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za jejich výchovu. (Česko, 1999)

Pro zvolení nejlepší formy náhradní rodinné péče je potřeba dítě co nejlépe znát, tedy znát jeho rodinnou anamnézu a situaci v rodině. Obecně jsou známa kritéria, za jejichž použití lze nalézt dítěti vhodnou náhradní péči. Patří mezi ně biologická kritéria (pohlaví dítěte, etnický původ, genetická výbava, zdravotní stav), vývojová kritéria (věk, psychický vývoj a vývojová prognóza), sociální (přítomnost biologických rodičů a rodiny či nikoliv), situační (dostupnost vhodné náhradní rodinné péče). Z výše uvedených příkladů kritérií je zřejmé, že je nutné, postupovat u každého dítěte velmi individuálně, v hledání vhodné náhradní rodinné péče. Lze obecně říci, že osvojení je většinou indikováno zejména pro děti předškolního věku, protože je největší předpoklad adaptace na novou rodinu, u dětí starších 6 let bývá nejčastěji volena pěstounská péče. Ústavní výchova je pro malé děti zcela kontraindikována z důvodu potřeby individuální péče jedné osoby, absence této péče vede k závažnému rozumovému, kognitivnímu motorickému a socioemočnímu opoždění vývoje dítěte. Za snižováním počtu dětí

v ústavní péči je třeba hledat zvýšenou kvalitu sociální práce s ohroženou rodinou, která má za cíl, aby se co nejvíce předcházelo odebírání dítěte z rodiny nebo aby byla rodina co nejdříve schopna převzít dítě zpět do své péče. Vliv má také rozvoj náhradní rodinné péče, zejména pěstounské péče a pěstounské péče na přechodnou dobu. Počty dětí umístěných do ústavů klesají úměrně tomu, jak rostou počty dětí v pěstounské péči. Nezbytnou součástí je také provázanost spolupráce všech orgánů a osob zajišťující péči v systému náhradní rodinné péče, která je ovládána maximálním úsilím o dosažení takového uspořádání, které bude v nejlepším zájmu dítěte. (Trnková, 2018)

Matoušek (2003, s. 253 cit. podle Řezáč, 2022, s. 165) uvádí, že právě z vysokého rizika negativních dopadů na klienta by se ústavní péče měla nabízet klientovi až ve chvíli, kdy jsou vyčerpány všechny alternativní možnosti péče. Dle zákona č. 359/ 1999 Sb. mezi ústavní péčí řadíme zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZDVOP). Jedná se o pobytové zařízení sociálně- právní ochrany dětí zajišťující uspokojování základních životních potřeb, zajištění zdravotní péče, psychologické či jiné odborné péče. (Česko, 1999)

Trnková (2018) ve své knize popisuje další zařízení, kterými jsou školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Jsou rozdělena na:

- výchovné ústavy,
- diagnostické ústavy,
- dětské domovy,
- dětské domovy se školou.

Mezi náhradní rodinnou péčí řadíme:

- péči jiné osoby (tzv. svěřenectví),
- pěstounskou péči,
- pěstounskou péči na přechodnou dobu,
- poručenství s osobní péčí
- osvojení. (MPSV, 2023)

V rámci ČR bylo ke konci roku 2023 do náhradní rodinné péče již svěřeno přes 21 000 dětí, v ústavní výchově bylo bezmála 6500 dětí. (MPSV, 2024) Viz v příloha C a D.

S ohledem na důležitost zajistit uspokojení nejen fyzických, emočních ale i psychických potřeb dítěte je potřeba upřednostňovat umístění dítěte do náhradní péče rodinného typu. „*Výzkumy*

psychologů u nás i ve světě ukazují, že žádné, byť sebekvalitnější ústavní zařízení nedokáže dítěti plnohodnotně nahradit rodinnou péčí a plně uspokojit jeho vývojové potřeby.“ (Trnková, 2018, s. 12)

Vzhledem k tématu této bakalářské péče si v následujících kapitolách blíže rozebereme pěstounskou péči. Každopádně záměrem této práce není upřednostňovat a vyzdvihovat pouze pěstounskou péči jako jediné správné řešení před ostatními typy náhradní péče.

3.1 Pěstounská péče

„Šťastný je ten, kdo našel štěstí v rodině.“ Lev Nikolajevič Tolstoj

Pěstounství představuje jednu z forem náhradní rodinné péče. Tato forma je státem garantovaná a má za cíl zabezpečit dítěti péči a ochranu, včetně finanční odměny pro pěstouny, kteří se o dítě starají. (Matějček, 1999). K umístění dítěte do pěstounské péče není třeba souhlasu rodičů, protože toto rozhodnutí nepřináší žádné změny v právech dítěte ani jeho rodičů v rámci jejich statutu. (Trnková, 2018) Dítě může být svěřeno manželskému páru nebo jednotlivci, kteří ho pak zastupují v běžných činnostech. (Matějček, 1999). Dle zákona č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku, může být se souhlasem druhého manžela svěřeno dítě do pěstounské péče jen jednomu z manželů za podmínky, že se na osobní péči o dítě v pěstounské péči podílí i manžel pěstouna, pokud žije ve společné domácnosti.

I když je dítě svěřeno do pěstounské péče, jeho biologičtí rodiče jsou stále nositeli rodičovské odpovědnosti za podmínky, že jej nebyly rozhodnutím soudu zbaveny. Právně je dítě spojeno se svou biologickou rodinou a pěstoun za rodiče plní pouze část povinností spojených s běžným životem a péčí o dítě. V případech, které nejsou běžné, dítě zastupují zákonní zástupci (biologičtí rodiče), případně soudem jmenovaný poručník. (Trnková, 2018) Dle zákona č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku, pěstounská péče nemá vliv na trvání vyživovací povinnosti biologických rodičů k dítěti, soud stanoví rodičům výši výživného s ohledem na jejich možnosti.

Dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí můžeme označení pěstoun považovat fyzickou osobu, které bylo svěřeno dítě do osobní péče rozhodnutím soudu, pěstounské péče, pěstounské péče na přechodnou dobu nebo do předpěstounské péče.

Pěstounské rodičovství je specifické ve své dočasnosti, formální ukončení péče je po dosažení zletilosti dítěte. (Matoušek, Pazlarová, 2010) Může také nastat situace, kdy biologický rodič dítěte může požadovat dítě zpět do své osobní péče. Soud návrhu vyhoví, pokud je to v souladu

se zájmy dítěte. (Česko, 2012) U úspěšných pěstounských rodin dítě zůstává i po formálním ukončení pěstounské péče, znamená to konec právního vztahu a podpory ze stany státu, ale neznamená konec působení dítěte v rodině. Pěstounské děti se většinou stávají pevnou součástí rodiny. *“Ze studií vyplývá, že úspěšní pěstouni disponují srovnatelnou způsobilostí k rodičovství jako úspěšní biologičtí rodiče.”* (Matoušek, Pazlarová, 2010)

„Avšak každé dítě je jiné, má jiný osobní příběh a jiné potřeby, stejně tak každá pěstounská rodina je zcela jiná. Je proto nezbytné konkretizovat pomoc a podporu pěstounům a jim svěřeným dětem.“ Dítě, které je umístěné v pěstounské péči, zůstává nadále pod ochranou státu. Důležité je nastavit fungující systém doprovázení, podpory a povinného vzdělávání pěstounů a s tím spojené sledování výkonu pěstounské péče. (MPSV, 2023)

Dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí má osoba pečující v našem případě pěstoun právo na:

- Poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě. Pomoc spočívá v zajištění krátkodobé péče po dobu, kdy je pečující osoba práce neschopná.
- Poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě v rozsahu alespoň 14 dnů za jeden kalendářní rok, za podmínky, že svěřené dítě dosáhlo 2 let věku.
- Na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za šest měsíců. Odborné služby jsou například: psychoterapie, sociální služby, odborná pomoc při vzdělávání, supervize nebo právní poradenství.
- Na zajištění nebo zprostředkování bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě.
- Pomoc při udržování, rozvíjení a prohlubování sounáležitosti dítěte s osobami blízkými, včetně pomoci se zajištěním prostoru pro uskutečňování styku.

Pěstoun je dle zákona povinen:

- Zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě.
- Umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče.
- Udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho rodiči, dalšími příbuznými a osobami dítěti blízkými v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte. Pěstoun je povinen umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud svým rozhodnutím nestanoví jinak.

Stěžejní právní úprava pěstounské péče v České republice je obsažena také v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.), který upravuje práva a povinnosti pěstounů a rodičů dětí svěřených do pěstounské péče.

Pěstounská péče se nově rozděluje na zprostředkovanou a nezprostředkovanou, kdy zprostředkovanou pěstounskou péči zajišťuje příslušný krajský úřad. Více o rozdělení a nároku na dávky je popsáno v podkapitolách níže.

3.2 Zprostředkovaná pěstounská péče

O zprostředkované pěstounské péči lze hovořit v případě, kdy dochází prokazatelně ke zprostředkování příslušným krajským úřadem, který hledá pro děti vedené ve své evidenci žadatele o pěstounskou péči z evidence žadatelů. Vhodný žadatel se na základě oznámení zaslané krajským úřadem „*oznámení o vhodnosti*“ dozví, že má možnost se seznámit s vybraným dítětem a podat soudu návrh na svěření dítěte do předpěstounské péče. Podání návrhu je limitováno 30denní lhůtou ode dne doručení písemného oznámení o vhodnosti. Při zprostředkované pěstounské péči vzniká nárok na dávku odměna pěstouna. Žadatel o dávku musí toto „*oznámení o vhodnosti*“ doložit k žádosti o dávku. Pokud žadatel oznámení nemá nebo nedoloží, nelze pěstounskou péči považovat za zprostředkovanou a nárok a odměnu pěstouna zaniká. (Úřad Práce ČR, 2023)

3.3 Nezprostředkovaná pěstounská péče

Nezprostředkovaná pěstounskou péčí se rozumí pěstounská péče, která nebyla zprostředkovaná příslušným krajským úřadem. Nezprostředkovanou pěstounskou péči nejčastěji vykonává osoba příbuzná či blízká dítěti, případně si pěstoun sám dítě vybral a požádal o jeho svěření. Pěstounům, kteří poskytují dítěti nezprostředkovanou pěstounskou péči, náleží příspěvek při pěstounské péči, který se odvíjí od násobku životního minima. Jakousi podkategorií nezprostředkovaných pěstounů jsou prarodiče a praprarodiče, na které se stahují všechny nároky na dávky, ale z důvodu vyživovací povinnosti mezi předky a potomky mají nárok na sníženou výši vyplácených příspěvků při pěstounské péči. (Úřad Práce ČR, 2023)

3.4 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu je jednou z forem pěstounské péče za účelem profesionalizace pěstounské péče, a tím snížení počtu dětí v ústavních zařízeních. Slouží pro krátkodobé umístění dětí do péče profesionálních pěstounů na dobu maximálně dvanácti měsíců. Zákon 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí uvádí možné případy, kdy se dítě může předat do péče po dobu: nezbytně nutnou, kdy se rodič nemůže ze závažných důvodů o

své dítě postarat, po dobu, po jejíž uplynutí dá matka souhlas s osvojením, nebo souhlas odvolá, do nabytí právní moci rozsudku, kdy již nebude potřeba souhlasu matky s osvojením. Z uvedených důvodů vyplývá, že se jedná o institut zacílený na děti, u kterých se předpokládá návrat do původní rodiny nebo osvojení. O svěřeni dítěte do péče rozhoduje soud neodkladně do 24 hodin a to na základě návrhu OSPOD usnesením o nařízení předběžného opáření. Dítě musí být svěřeno pouze osobám zapsaným ve zvláštní evidenci osob vedené krajským úřadem, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Osoby, které požádají o zařazení do evidence osob, procházejí odborným posouzením. Postup je takový, že pokud se najde dítě, které potřebuje být umístěno do péče, obecní úřad nahlédne do evidence vhodných osob a poté osloví doprovázející organizaci vybrané rodiny, zda by mohla rodina dítě přijmout do péče. Pracovník organizace se spojí s rodinou a ověří aktuální situaci. Pěstouni mohou z vážných důvodů dítě odmítnout, například při nepříznivém zdravotním stavu. Pěstouni na přechodnou dobu musejí být schopni přijmout roli dočasných pečovatелů, jejichž význam je právě v poskytnutí pomoci dítěti, které se ocitlo v nouzi. Pěstoun by měl dokázat dát dítěti lásku a pochopení, vytvořit mu bezpečné prostředí a navázat s ním důvěrný vztah. Pěstoun by se na dítě neměl upínat a ani upínat dítě na svojí osobu. Autorka popisuje, že by se mezi nimi nemělo jednat o vztah mezi rodičem a dítětem, ale spíše o vztah jako babička a vnuče nebo teta a neteř. (Trnková, 2018)

3.5 Sledování výkonu pěstounské péče

Pěstounská péče je realizována na základě uzavření dohody o výkonu pěstounské péče s příslušným OSPOD nebo s doprovázející institucí a to nejpozději do 30 dnů od právní moci rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče. (Pazlarová, 2016) Dle Trnkové (2018) častěji pěstouni uzavírají dohodu o pěstounské péči s doprovázející organizací, kterou si sami vybrali. Organizace poskytuje výchovnou a poradenskou pomoc při péči o dítě, sleduje výkon pěstounské péče, zajišťuje povinné vzdělávání a poskytuje respitní služby pěstounským rodinám. Nezbytnou součástí doprovázení rodiny je povinné vzdělávání v rozsahu 24 hodin během 12 měsíců po sobě jdoucích. Pokud je-li dítě svěřeno do společné péče pěstounů nebo o něj pečují dva poručníci, platí tato povinnost pro oba pěstouny i poručníky.

Průběh pěstounské péče monitoruje pověřený pracovník orgánu nebo organizace, se kterou pěstoun uzavřel dohodu o pěstounské péči. Pracovník je v pravidelném kontaktu s pěstouny i dítětem a jeho povinností je minimálně jednou za dva měsíce jej navštívit v domácnosti. Jednou za šest měsíců zasílá zprávu o situaci v rodině příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí. (Pazlarová, 2016)

4 DÁVKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

Právní úprava dávek pěstounské péče byla 1. 1. 2013 vyjmuta ze Zákona o státní sociální podpoře a vložena do Zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí. Oblast sociálně-právní ochrany dětí upravuje novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, provedená zákonem č. 363/2021 Sb.

Dávky pěstounské péče zahrnují celkem 5 druhů dávek, kterými jsou:

- příspěvek na úhradu potřeb dítěte,
- odměna pěstouna,
- příspěvek při převzetí dítěte,
- příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla,
- příspěvek při pěstounské péči.

Od 1. 1. 2022 jednorázový zaopatřovací příspěvek nahradil doposud vyplácený jednorázový příspěvek při ukončení pěstounské péče. Zákon také upravuje zaopatřovací příspěvky, které jsou určené pro mladé dospělé po ukončení náhradní rodinné péče nebo při odchodu z ústavního zařízení. Pěstoun má právo zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti jen v běžných věcech a nemají k dětem v pěstounské péči vyživovací povinnost, tu mají biologičtí rodiče. (Česko, 1999)

Obecně dávky pěstounské péče můžeme rozdělit na dávky, které náleží pěstounovi (odměna pěstouna, příspěvek při pěstounské péči), jednorázové (příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek a zakoupení osobního motorového vozidla) a dávky, na které má nárok dítě (příspěvek na úhradu potřeb dítěte, zaopatřovací příspěvek jednorázový/opakující se).

4.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je vyplácen měsíčně a slouží k pokrytí potřeb dítěte vyrůstajícího v pěstounské péči. Je vyplácen pouze za podmínky, že dítě splňuje nezaopatřenost, tedy je mladší 26 let věku a soustavně se připravuje na budoucí povolání. Po dobu nezletilosti dítěte je příspěvek vyplácen k rukám pěstouna, po dosažení zletilosti přímo dítěti. Výše příspěvku závisí na věku dítěte a také na míře jeho závislosti na pomoci jiné osoby. (Trnková, 2018)

Tabulka 1- Příspěvek na úhradu potřeb dítěte (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023)

Dítě ve věku	Zdravé dítě	Dítě ve stupni závislosti I	Dítě ve stupni závislosti II	Dítě ve stupni závislosti III	Dítě ve stupni závislosti IV
Do 6 let	6 290 Kč	6 500Kč	7 750 Kč	8 240Kč	8 940Kč
6 - 12 let	7 750 Kč	7 895 Kč	9 500Kč	10 130Kč	10 970Kč
12 – 18 let	8 870Kč	9 010 Kč	10 900 Kč	11 595Kč	12 155Kč
18 – 26 let	9 220 Kč	9 430 Kč	11 315Kč	12 015Kč	12 575Kč

V tabulce č. 1. jsou přesně vyčíslené částky na úhradu potřeb dítěte ze zdroje Ministerstvo práce a sociálních věcí z první poloviny roku 2023. Tabulka určuje přesné částky dle věku a závislosti dítěte na pomoci jiné osoby.

4.2 Příspěvek při převzetí dítěte

Příspěvek při převzetí dítěte je jednorázový příspěvek při převzetí dítěte do pěstounské péče, který je určen na nákup základního vybavení a oblečení pro dítě. Výše příspěvku do 6 let věku činí 10 800Kč, v rozmezí od 6 do 12 let věku 12 150 Kč a v rozmezí od 12 do 18 let věku 13 500 Kč. (Úřad práce ČR, 2023)

4.3 Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla

Nárok na příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla má osoba, která je osoba pečující a má v pěstounské péči nejméně 3 děti, podmínkou je však, že vozidlo nesmí využívat k výdělečné činnosti. O nároku na dávky pěstounské péče rozhoduje příslušná pobočka krajského Úřadu práce ČR dle místa trvalého bydliště pěstouna. Výše příspěvku činí 70% pořizovací ceny vozidla, nejvýše však 100 000 Kč. (Úřad práce ČR, 2023)

4.4 Odměna pěstouna

Odměna pěstouna je pravidelná dávka vyplácena měsíčně k rukám pečující osoby, která poskytuje zprostředkovanou pěstounskou péči. Odměna je vyplácena do nabytí zletilosti dítěte, v případě, že dítě studuje a bydlí v jedné domácnosti s pěstouny, může být odměna vyplácena až do 26 let. Odměna je považována za příjem pěstouna, tedy není osvobozena o daň z příjmu, sociální ani zdravotní pojištění. (Úřad práce ČR, 2023)

Tabulka 2- Odměna pěstouna (Úřad Práce ČR, 2023)

Dlouhodobí pěstoun	Odměna	Přechodný pěstoun	Odměna
1 dítě	1x MM	Žádné nebo 1 dítě	1,8x MM
1 dítě stupeň závislosti I	1,2x MM	1 dítě stupeň závislosti I	2x MM
2 děti	1,5x MM	1 dítě stupeň závislosti II až IV	2,2x MM
3 děti	2x MM	Za každé další dítě	+0,3x MM
1 dítě stupeň závislosti II až IV	2x MM	Za každé další dítě stupeň závislosti III nebo IV	+0,5x MM
Za každé další dítě	+0,5x MM		
Za každé další dítě stupeň závislosti III nebo IV	+0,7x MM	*MM= Minimální mzda	

Odměna pěstouna je od roku 2022 navázána na koeficient minimální mzdy (MM) v závislosti na počtu dětí a závislosti na pomoci jiné osoby.

4.5 Příspěvek při pěstounské péči

Příspěvek při pěstounské péči je dávka, náležící osobě, která poskytuje nezprostředkovanou pěstounskou péči. Výše vyplácené dávky se odvíjí od násobku životního minima a dětí svěřených do pěstounské péče a jejich závislosti na péči jiné osoby. (Úřad práce ČR, 2023)

Níže v tabulce je popsána v prvním sloupci výše dávky v případě péče blízkou osobou, jako jsou například: tety, strýcové, zletilí sourozenci a druhý sloupec tabulky popisuje částky, když

je dítě svěřeno do péče prarodičů. Nejedná se o příjem ze závislé činnosti, jedná se o sociální dávku, tedy nepodléhá odvodům ze mzdy.

Tabulka 3- Příspěvek při pěstounské péči (Úřad práce ČR, 2023)

	Tety, strýcové, zletilí sourozenci	Prarodiče
1 dítě	2,3 x ŽM	1,8 x ŽM
1 dítě stupeň závislosti I	2,3 x ŽM	1,8 x ŽM
2 děti	2,3 x ŽM x 2	1,8 x ŽM x 2
3 děti	2,3 x ŽM x 3	1,8 x ŽM x 3
1 dítě stupeň závislosti II až IV	5,5 x ŽM	5,5 x ŽM
Za každé další dítě	+2,3 x ŽM	+1,8 x ŽM
Za každé další dítě stupeň závislosti III nebo IV	+5,5 x ŽM	+5,5 x ŽM

4.6 Zaopatřovací příspěvky

„Dávky, které jsou určeny pro mladé dospělé, kteří odcházejí z ústavních zařízení a mladé dospělé odcházející z náhradní rodinné péče (pěstounská péče, poručenství apod.).“ (Úřad práce ČR, 2023) Příspěvky dělíme na jednorázový a opakující se. S účinností od 1. 1. 2022. byl zaopatřovací příspěvek zaveden novelou zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí.

4.6.1 Zaopatřovací příspěvek jednorázový

Podmínkou, pro přiznání jednorázového zaopatřovacího příspěvku je, že mladý dospělý již není považován za nezaopatřené dítě od okamžiku dosažení plné svéprávnosti, nebo již nesplňuje podmínky pro opakovaný zaopatřovací příspěvek. Jednorázový zaopatřovací příspěvek činí 28 750 Kč, vyplácí se oprávněné osobě pouze jednou. O nároku na dávku jednorázového příspěvku rozhoduje příslušné kontaktní pracoviště krajské pobočky Úřadu práce ČR, které se řídí trvalým pobytem žadatele dle ZSPOD. (Úřad práce ČR, 2023)

Dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí nelze jednorázový příspěvek pobírat po dobu čerpání dávek pěstounské péče (opakovaného zaopatřujícího příspěvku, příspěvek při pěstounské péči/odměna pěstouna a příspěvek na úhradu potřeb dítěte).

4.6.2 Zaopatřovací příspěvek opakující se

Zaopatřovací příspěvek opakující se náleží mladým dospělým, kteří splňují nezaopatřenost a nemají žádnou jinou formu zabezpečení, tedy jim není vyplácen důchod z důchodového pojištění. Pak by jim náležel pouze tehdy, pokud by byl zaopatřovací příspěvek vyšší než již vyplácený důchod. Příspěvek činí 17 250Kč měsíčně a může být vyplácen do 26 let. Od „1. 1. 2022 do 31. 12. 2027 bude mít mladý dospělý dle § 50b odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, (osoba s plnou svéprávností nebo zletilá osoba) možnost vybrat si, zda v tomto období bude pobírat příspěvek na úhradu potřeb dítěte a zda jeho bývalý pěstoun bude pobírat odměnu za pěstounství, nebo zda bude mladý dospělý přijímat novou dávku opakujícího se zaopatřovacího příspěvku.“ Na žádost mladého dospělého se zahajuje řízení o přiznání zaopatřovacího příspěvku. (Úřad práce ČR, 2023)

VÝZKUMNÁ ČÁST

Výzkumná část bakalářské práce obsahuje metodiku výzkumu, způsob sběru a následné zpracování dat pomocí tematické analýzy. Výzkumná část se zabývá dosažením stanoveného cíle: Zjistit subjektivní prožívání vlivu pěstounské péče na přijímající rodinu po přijetí dítěte/děti do dlouhodobé pěstounské péče. V závěru výzkumné části jsou interpretovány výsledky rozhovorů a v následující kapitole porovnány s jinými výzkumy v rámci diskuze.

5 METODIKA VÝZKUMNÉ ČÁSTI

Vzhledem k problematice předkládané bakalářské práce byl zvolen pro zpracování výzkumné části kvalitativní výzkum, kdy si výzkumník na začátku výzkumu vybere téma a určí si základní výzkumné otázky. Výzkumné otázky může v průběhu výzkumu, sběru dat nebo analýzy přeměnit nebo doplňovat. „*Analýza dat i jejich sběr probíhají současně- výzkumník sbírá data, provede jejich analýzu a podle výsledků se rozhodne, která data potřebuje, a začne znovu se sběrem dat a jejich analýzou.*“ Výzkumník vyhledává a analyzuje všechna data, která vedou k řešení výzkumných otázek, během cyklu výzkumník své závěry přezkoumává. Z celého výzkumu zpracovává výslednou zprávu, kterou často probírá s aktéry výzkumu a zohledňuje jejich názory a připomínky. (Hendl, 2016, s. 46)

Pro získání odpovědí na výzkumné otázky byla využita metoda polostrukturovaného rozhovoru s vybranými aktéry z dlouhodobé pěstounské péče. K rozhovoru měla autorka předem připravené výzkumné otázky, na které aktérky odpovídaly. Během rozhovoru se k danému tématu vynořila i další témata, která byla nadále rozvinuta.

Polostrukturovaný rozhovor jako technika neslouží jako neutrální způsob k získávání racionálních odpovědí a odhalování nesporné pravdy, usiluje o charakteristiku událostí, které aktér formuluje na základě dané situace rozhovoru. (Denzin, Lincoln 1998 cit. podle Mišovič, 2019 s. 81) Polostrukturovaný rozhovor obsahuje předem připravené otázky systematicky směřující k identifikaci výzkumných témat pomocí detailních odpovědí. Nejdůležitější částí rozhovoru je jádro, které představuje závazné schéma rozhovoru pro výzkumníka. Jádro se skládá z témat a výzkumných otázek, které výzkumník musí probrat. Právě na toto jádro pak mohou navazovat doplňující témata a otázky, které nám mohou přispět k lepšímu uchopení problému. (Miovský, 2009, s. 160 cit. podle Mišovič, 2019 s. 80)

Metoda mimo jiné napomáhala k usměrňování a vedení rozhovoru, aby nedocházelo k odbočení od daného tématu. Také nabízí prostor pro doplňování a rozvíjení otázek, což vede k odkrývání dalších získaných dat.

5.1 Účelový výběr vzorku (komunikačních partnerů)

„Účelový výběr je založen pouze na úsudku výzkumníka o tom, co by mělo být pozorováno, a o tom, co je možné pozorovat.“ (Disman, 2011)

Účelový výběr je takový způsob tvorby vzorku, který vyplývá přímo z výzkumného problému. To znamená, že předmětem výzkumu je jasně vymezený jev v jasně vymezené skupině aktérů či lokalitě, ve které jde daný jev pozorovat. Podstatou je, že nikde jinde daná data, která potřebujeme k výzkumu, nenajdeme. K přípravě výzkumu výzkumník přímo vymezuje, jakou bude mít vzorek povahu. *„Účelový výběr se řídí výzkumníkem zvolenými kritérii, která by měli aktéři splňovat.“ (Novotná a kol. 2019, s. 294).*

Pro účely výzkumu této bakalářské práce museli aktéři splňovat předem zvolená kritéria:

- mít aktuálně nebo v minulosti svěřené dítě či děti do dlouhodobé pěstounské péče,
- mít své biologické děti, které jsou aktuálně starší 18 let.

5.2 Charakteristika komunikačních partnerů

Označení respondent se nejčastěji využívá u kvantitativního výzkumu zejména v dotazníkovém šetření. Pro kvalitativní výzkum, je-li zkoumaná osoba předmětem našeho zájmu, nazýváme „aktér“, ten se podílí a spoluutváří náš výzkum. Výzkumy, které jsou provedené pomocí polostrukturovaných rozhovorů, preferují označení „komunikační partner“. (Novotná a kol. 2019). Účastníci rozhovorů budou v předkládané práci nazýváni komunikační partneři, popřípadě aktéři.

Rodina č. 1

- Pěstounská rodina, která má 3 vlastní biologické děti (22,18,7) a chlapečka svěřeného do dlouhodobé pěstounské péče (2). Chlapeček byl po porodu svěřen do pěstounské péče na přechodnou dobu, po souhlasu biologické matky s dlouhodobou pěstounskou péčí byl chlapec svěřen do společné péče manželů. Chlapečka mají v péči od cca půl roku života. Z důvodu probíhajícího rozvodu manželů je chlapec momentálně pouze v péči pěstounky. Pěstounskou rodinu měla autorka možnost oslovit při své odborné praxi na Odboru náhradní rodinné péče, konkrétně při kontrole výkonu pěstounské

péče v domácnosti. Rozhovor byl veden s pěstounkou, trval 15 minut a s biologickou dcerou pěstounky (22 let), kdy rozhovor trval necelých 10 minut. Na základě analýzy získaných dat autorka oslovila aktérku a požádala o doplňující rozhovor, kdy se jednalo o rozšíření dat z předešlého rozhovoru. Rozhovor trval 55 minut.

Rodina č. 2

- Pěstounská rodina, která má 2 vlastní biologické děti (32,34) a 2 chlapce svěřené do již ukončené pěstounské péče (22,23). Chlapci byli svěřeni do společné péče manželů. Chlapci jsou biologičtí sourozenci, je mezi nimi roční věkový rozdíl a byli do péče pěstounů svěřeni ve 2,5 a 3,5 letech věku chlapců. Chlapci přichází do rodiny z kojeneckého ústavu. Rozhovor byl veden s pěstounkou, trval bezmála 35 minut, a s její biologickou 32 letou dcerou, v délce 25 minut.

Rodina č. 3

- Pěstounská rodina, která má 2 vlastní biologické děti (23,22) a jednoho chlapce svěřeného do pěstounské péče (13 let). Chlapec do rodiny přichází z dětského domova, momentálně je v pěstounské péči čtvrtým rokem, tedy od 9 let. Chlapec byl stejně jako v ostatních rodinách svěřen do společné péče manželů. Rodinu č. 2 a 3 autorka měla možnost oslovit a získat souhlas pro rozhovor za účelem výzkumu díky neformálním kontaktům v rámci místní komunity, v níž žije. Rozhovor byl proveden s pěstounkou, trval 90 minut, a s její biologickou dcerou (22 let), kdy trval 37 minut.

5.3 Příprava a sběr dat

Hlavní etické principy se týkají zkoumaných jedinců i samotného výzkumníka. Spolupráce s aktérem je založena na dobrovolnosti. Aktér je seznámen s dobrovolnou účastí na výzkumu a s možností kdykoliv výzkum bez jakýkoliv dopadů na jeho osobu opustit. Ochrana osobních údajů v průběhu celého výzkumu je zajištěna jejich anonymitou a důvěrností získaných informací, tím se zamezí případné identifikaci aktéra. Povinnost výzkumníka je informovat aktéra o záměrech výzkumu. (Ryen, 2007 cit. podle Mišovič, 2019, s. 77)

Oslovení aktérů bylo popsáno již v předešlé podkapitole přímo v charakteristice komunikačních partnerů. V rámci prvního osobního kontaktu byli aktéři seznámeni s průběhem

rozhovoru a s výzkumným cílem bakalářské práce. Na začátku rozhovoru byli všichni aktéři požádáni o souhlas s provedením a pořízením zvukového záznamu rozhovoru, přičemž bylo sděleno, že zpracované informace budou následně anonymizovány a využity pouze pro účely zpracování této bakalářské práce. Této možnosti odmítnout zvukový záznam ani možnost opustit výzkum kdykoliv v průběhu žádný z aktérů nevyužil. Sběr dat probíhal v období od prosince 2023 do první poloviny února 2024. Všichni komunikační partneři byli velmi otevření i přes to, že bylo hovořeno o velmi citlivých údajích. Vzhledem k citlivosti tématu autorka zpočátku měla obavy, že aktéři nebudou chtít sdílet své osobní a rodinné záležitosti, ale zmíněná délka rozhovorů vypovídá o tom, že někteří byli velmi komunikativní a sdílní, rozhovorem autorce předali mnoho velmi silných příběhů a zážitků s pěstounskou péčí.

5.4 Zpracování dat

Celý průběh rozhovorů byl nahráván na zvukový záznam na mobilním telefonu, popřípadě na tabletu. Součet nahraného zvukového záznamu byl 267 minut. Následně byl záznam vložen do programu „beey.io“, kde probíhal automatický převod hlasu na text. Následovala kontrola přepsaných dat, zda se opravdu všechna získaná data zaznamenala a správně v programu přepsala. Pro následné zpracování již přepsaných rozhovorů se autorka rozhodla využít program „taguette“, ve kterém s rozhovory pracovala podle 6 kroků tematické analýzy, která je blíže rozepsaná v následující podkapitole.

5.5 Tematická analýza

Získaná data do tematické analýzy detailně popisujeme a organizujeme. Analýza v rámci kvalitativním výzkumu má interpretativní charakter, proto bychom měli brát na vědomí možné zkreslení informací, hodnoty a předchozí názory výzkumníka. Otevřenost výzkumníka je vždy pozitivní stránkou kvalitativních výzkumů. *„Výzkumníci ovlivňují výsledky, s nimiž přicházejí, protože ti jsou nástroji k získávání i analýze dat.“* (Mišovič, 2019, s. 268)

Získaná data byla zpracována formou tematické analýzy dle Braun a Clarke (2006). Analýza se skládá z 6 fází, kdy v první fázi je potřeba si získaná data alespoň jednou přečíst, tomuto předchází důkladná příprava při prepisu rozhovorů, je potřeba zaznamenat každé slovo, myšlenku, kterou nám respondent sdělí. V průběhu první fáze je dobré začít si dělat poznámky nebo označovat nápady na kódování, ke kterým se pak můžeme vrátit v následujících krocích. Při kódování si rozdělujeme výpovědi na významové jednotky a poté k nim přiřazujeme různé názvy, délka jednotky není striktně daná, může se jednat o slovo, větu či celý odstavec. Důležité při tom je, abychom se drželi významového celku a nadále rozkrývali text z hlediska témat. Ve

druhé fázi již máme úvodní seznam témat a kódů, kterým se budeme více věnovat a propojovat je do sebe. Ve třetí fázi námi vytvořený seznam kódů již analyzujeme a skládáme a propojujeme je do obecných širších témat. V následující fázi bychom měli mít již přesnou představu o tom, jaká témata nám vznikla a jestli pro ně máme dostatečné množství dat. V následujícím kroku bychom se měli ujistit, že vzniklá témata se vztahují k výzkumným otázkám. V této fázi se témata propracovávají a přezkoumávají, dochází k jejich rozdělování, spojování nebo naopak odmítání. V 5. fázi bychom měli témata identifikovat a najít podstatu každého tématu, o čem každé z témat pojednává, jaký má rozsah a zaměření. Také se pro každé téma volí výstižný název. Poslední fáze zahrnuje výběr zajímavých úryvků z rozhovoru, jejich následnou finální analýzu a vypracování zpětné vazby vzhledem k výzkumným otázkám a vypracování odborné zprávy o analýze. Při psaní závěrečné odborné zprávy o analýze se výzkumník rozhoduje, která témata nejvíce přispívají k zodpovězení výzkumných otázek, poté ke každému tématu připojuje hojný popis výsledků.

V procesu tematické analýzy byla vytvořena dvě schémata tematických oblastí, která jsou představena v kapitole interpretace výsledků. Dohromady bylo zakódováno 206 kódů.

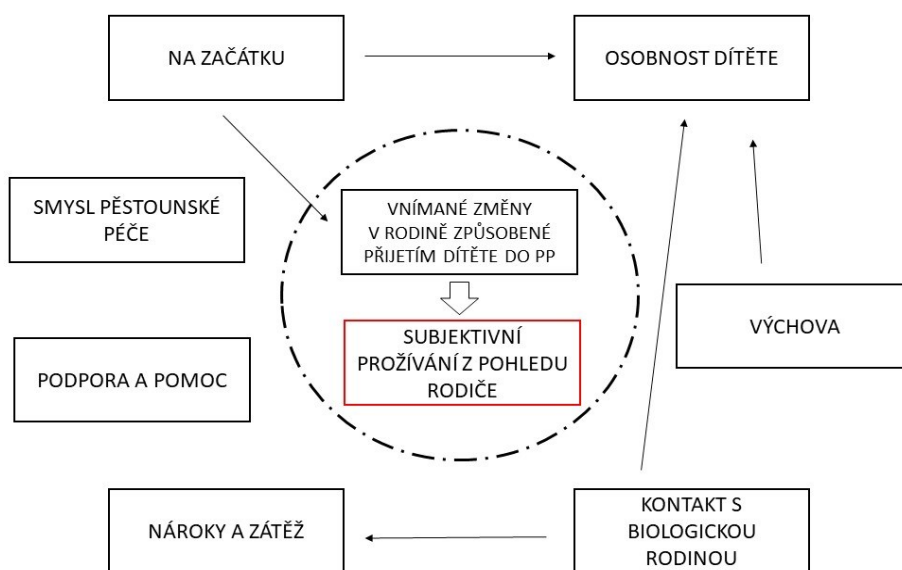
6 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ ROZHOVORU

V následující kapitole jsou podrobně popsány výsledky z analýzy šesti rozhovorů. Jednotlivé oblasti analýzy jsou doplněny autentickými výpověďmi komunikačních partnerů. Výsledky všech rozhovorů jsou zvlášť seřazeny a prezentovány z pohledu rodiče z přijímající rodiny a z pohledu jeho biologického dítěte. V rámci tematické analýzy byla vytvořena společná témata pro všechny 3 rodiny, tedy společná témata z pohledu přijímajícího rodiče a společná témata biologických dětí, která se vztahují ke zvolenému výzkumnému cíli. Tematické oblasti jsou zvýrazněny tučným písmem a podtrhnuty, aby byly jasně odlišeny od podtémat, které jsou zvýrazněny pouze tučným písmem.

Výpovědi aktérů jsou vyznačeny kurzívou a ponechány v původním znění. Označení R/D 1,2,3 (R- rodič, D- biologické dítě), označuje aktéry rozhovoru, číslování 1,2,3 je shodné s číslováním rodin v kapitole charakteristika komunikačních partnerů. Pro zachování anonymity jsou jména dětí popřípadě sociálních pracovníků z OSPOD, název doprovázející organizace a měst, vymazána a nahrazena oslovením chlapec či starší/ mladší chlapec podle dětí v rodinách.

6.1 Interpretace výsledků rozhovoru- rodiče

V této kapitole jsou popsány jednotlivé tematické oblasti, které byly vytvořeny během analýzy rozhovorů s rodiči. Jejich rozložení a vzájemný vztah je znázorněn na obrázku 1.

Obrázek 1-Schéma tematických oblastí- rodiče (autorka práce, 2024)

V úvodní tematické oblasti aktérky popisují, jak to bylo **na začátku**. Téma popisuje cestu, která dovedla pěstouny k rozhodnutí, jejich motivaci k PP, více forem náhradní péče, participace dětí na rozhodnutí, pohled okolí (školní a pracovní prostředí).

Motivace k pěstounství byla ve všech rodinách naprosto stejná, chtěli nějakému dítěti pomoci, aby mělo možnost vyrůstat v rodinném prostředí. „*Takže určitě někomu pomoci, chtěli jsme někomu prostě pomoci.*“ (R2) Liší se ale tím, jakým způsobem aktérky došly k rozhodnutí.

Aktérka R3 popisuje, že jejich **rozhodnutí** stát se pěstounem nezačalo záměrem přijmout dítě do pěstounské péče. „*My jsme se nechtěli stát původně pěstounem, nám jenom bylo doma smutno.*“ Dále popisuje, jak to vlastně bylo s první myšlenkou o pěstounství, s kterou přišla jejich dcera. Dcera od svého přítele měla informaci, že v dětském domově v nedalekém okolí je jeden chlapec. Při návštěvě v domově byli pěstouni seznámeni s tím, co pěstounská péče obnáší a jaká školení budou muset jako pěstouni absolvovat. „*A toho jsme se lekli, protože jsme říkali, to je kupa úřadů a všeho, že se nám do toho jako nechce.*“ Tímto možnost pěstounské péče zprvu manželé zamítli. Nakonec jejich cesta k pěstounství vedla přes hostitelskou péči, která s sebou nenesla tolik náležitostí. „*Takže nejdřív to začínalo vlastně všechno hostitelskou péčí a potom jsme se až dohodli nebo nějak rozhodli pro PP, protože se zjistilo, že on v neděli večer, když se od nás vrací a má něco dobrého, takže tam vzniká šikana od ostatních dětí v DD. Posléze jsme se chlapce ptali, jestli by s námi jako nechtěl bydlet napořád, no, a on, že jo, a že se tam nechce vracet už.*“

I další aktérky se vyjadřují k tomu, jak dospěly k rozhodnutí:

- „*No, tak sestřenice dělá moje, už dlouho let je pěstounka, takže se zmínila, potom ten nápad tak jakoby vznikl, no, že taky bychom mohli do toho jít a pomoci někomu.*“ (R1)
- „*My jsme postavili velký rodinný dům, tak jsme říkali, že buď to bude naše dítě, anebo si někoho vezmeme do pěstounské péče. Vlastně měli jsme kluka, měli jsme holku, takže jsme měli všechny své tužby splněny vlastně. Takže vlastně pro nás to bylo taková docela lehká volba jít do tohohle.*“ Popisuje, že na adopci by se čekalo strašně dlouho a jiná forma pěstounské péče v době před 20 lety nebyla než dlouhodobá. „*Navíc vlastně my jsme si dali, jakože do pěstounské péče, že bychom si vzali jedno dítě. Na adopci se čeká o hodně déle, a i ta pěstounská péče, kdybychom chtěli jedno jenom, tak bychom čekali stejně déle. Tak oni nám říkali, že kdybychom si vzali dvě děti, že to bude o hodně rychlejší, takže my jsme na to nakonec přistoupili a máme dvě děti.*“ (R2)

Aktérky sdělují, že rozhodnutí vzít si dítě do pěstounské péče nebylo jen jejich rozhodnutí, bylo celé nukleární rodiny, a tedy celý proces nejprve probíraly se svými partnery, protože ve všech rodinách byli chlapi svěřeni do společné péče manželů. Nejdůležitější pro ně bylo, aby s rozhodnutím souhlasily jejich biologické děti. „*To rozhodnutí bylo celý rodiny, než jsme se rozhodli jako pro to pěstounství, tak musely i děti chtít.*“ (R2)

Aktérky se shodují, že se nesetkaly s tím, že by je za jejich rozhodnutí stát se pěstounem **širší rodina** odsoudila, naopak jim převážně fandí a podporují je. Bohužel se také v ojedinělých případech setkaly s tím, že spolupracovníci v práci nebo lidé v okolí je například osočují z toho, jestli to mají v jejich věku zapotřebí nebo, že pěstounství dělají pouze pro peníze.

- „*Instituce všechny vlastně musely dát nějaký vyjádření, takže tam od nich vlastně byla zpráva a byly jako, myslím si, že jako, prostě brali to jako dobře, jo, nebylo to nějaký od těch učitelů, že by třeba říkali, a to do toho chcete jít, jo, nebo. A to se nebojíte, že bude třeba jednou, jo? Ne, vůbec, jako opravdu spíš podpora jako všichni podporovali nás.*“ (R1)
- „*Tak to potom jako byla i škola dobrá. Prostě tohle to, v tomhle si, jako nepamatuju si, že by byl nějaký problém.*“ . V pohledu nebo o nějakém vlivu z širší rodiny nezaznamenala rodina aktérky žádný problém, myslí si, že v přijetí dětí do rodiny nebyl velký rozdíl od ostatních biologických dětí, které přibývají do rodiny. (R2)
- „*Jakoby naše rodina, tam jako nám všichni fandí a všichni nás přijali, ale cizí lidi jsou zákeřný některý. Ve škole to berou dobře jako ti učitelé, ale třeba v práci to berou jako různě.*“ Aktérka dále popisuje, že měli problém v zařizování a hledání školy, kam by chlapec nastoupil hned po přijetí do PP. „*Tak jsem se tam byla ptát už v červnu, protože k soudu jsme museli mít jakoby razítko školy, kam by nastoupil. Ve škole jsme teda řekli, že jsme pěstouni, že máme dítě z domova. Obratem řekli, že nemají místo.*“ Aktérka byla z odmítnutí v rozpacích, zda důvodem odmítnutí bylo opravdu nedostatek míst, nebo to, že je dítě z DD. Aktérka sděluje, že až na 3. pokus se jí podařilo nalézt vhodnou základní školu. (R3)

Oblast **vnímání změn po přijetí dítěte do PP** byla zařazena doprostřed uvedeného schématu (Obrázek 1- Schéma tematických oblastí- rodiče), protože se autorka domnívá, že tato oblast je centrálním tématem ke stanovenému cíli: zjistit subjektivní prožívání vlivu pěstounské péče na přijímající rodinu. I když oblast není daty nejobsáhlejší, byla zařazena jako samostatná oblast, protože na ní navazují všechny ostatní a vzájemně se propojují. Hlavními tématy této oblasti

byly vztahy v rodině po přijetí dítěte do PP, přijetí dítěte, sourozenecké vztahy a změna chodu domácnosti.

Aktérky popisují první dny po **přijetí dětí**:

- „*První týden, když jsme si je vzali, tak to byli andělé, a poté začali zlobit, to byly ukřižovaný opice. Ale oni nám říkali, až začnou děti zlobit, tak se cítí jako doma. Najednou to byl vlastně jakoby šrumot, no, bylo to hodně práce.*“ (R2)
- „*No, já si myslím, že tím, že byl malinkatý, tak prostě zapadl dobře, jo. A oblíbili si ho všichni, takže to já bych neřekla, že by, že by to nějak ovlivnilo.*“ S chlapcem si na sebe zvykali postupně, protože před tím, než ho aktérka s manželem dostali do péče, byl chlapec v přechodné pěstounské péči, kde se již o něj měli možnost starat. Aktérka popisuje, že když chlapec přišel k nim do péče, už byl nejvyšší čas z hlediska vytváření vztahové vazby. Obávala se, že by chlapec začal navazovat vztah k přechodné pěstounce a to by mohlo mít vliv na utváření vazby k nim, jako k pěstounům a jejich dětem. „*Možná za minutu 12, jak se říká, jo, protože on už navazoval vztah s pěstounkou na přechodnou dobu, když tam byl ten půlrok hned po narození. Takže to jsme hned, i když jsme neměli ještě jakoby oficiálně jako od soudu, že si ho můžeme převzít, tak už jsme si nastavili přes doprovodku vlastně přechod chlapce k nám. Že u nás byl jako často, že my jsme ho měli celý týden a u ní byl jako u babičky na víkend, aby si co nejvíce u nás zvyknul a udělal si vazbu k nám nějakou.*“ (R1)
- Aktérka R3 zmiňuje, že po přijetí dítěte do pěstounské péče nastaly mírné změny, ale nebyl to obrovský zásah, protože si na sebe s chlapcem postupně zvykali při hostitelské péči, kdy si chlapce mohli brát k sobě domů na víkendy. Zásadní změnou tedy bylo, že nemusí chlapce každou neděli odvázet zpět s vědomím, že se chlapec do DD nechce vracet a bydlí s nimi v jednom domě. Přestože nevnímá v celku velké změny, přesto vnímá v oblasti povinného vzdělávání zásah do osobního času, dalo by se říct partnerského a rodinného soužití. „*Témata kurzů, to si teda vybíráme, je to problém skloubit teda, někdy to až jako obtěžuje, protože děláme s manželem proti směny, aby nebyl chlapec doma sám. Takže my se vidíme pouze o víkendu a pak, když je seminář v týdnu, tak je prostě problém si vyměnit směnu v práci a zařídit to.*“

Probíraným tématem byly i **vztahy v rodině** po přijetí dítěte do PP.

Aktérka R1 nepocituje větší změny, protože chlapečkovi bylo půl roku, když k nim do rodiny přišel. S ohledem na aktérky biologické děti, dcery byly v té době již víceméně dospělé a synovi bylo 5 let, takže se po příchodu chlapečka neprojevovala konkurence, spíše naopak starší z dcer

s chlapečkem hned navázala skvělý vztah a syn se na miminko velmi těšil, jako by měl být chlapec biologický sourozenec. „*Můj biologický syn jako prostě se těšil, jako když bych já chlapce porodila. Chlapec byl fakt malinký, půlroční takže, i můj syn se necítil v ohrožení tím pádem, jo, nějak, takže teď samozřejmě mu třeba něco vezme nebo to, tak se mu to úplně nelíbí. Tak jako občas, ale to je zase normální konkurence mezi nimi, ale zdravá, takováto opravdu zdravá.*“ Dále popisuje, že je velmi ráda, že syn chlapce přijal jako za vlastního sourozence a nepanuje mezi nimi rivalita v negativním smyslu, spíše taková zdravá konkurence, myslí si, že je to zapříčiněné věkovým rozdílem mezi chlapci.

Aktérka R2 popisuje, že se celkově změnilo soužití v nukleární rodině. „*To spíš se nám změnila jako ta rodina, že jo, jako život tady v té rodině, a tu širší rodinu asi, já nevím. To tak jako velký rozdíl asi nebyl. V tom jako nespatriil nějaký nebo nebyl žádný problém.*“ Co se týče dětí, aktérka popisuje, že bylo dobře, že mezi nimi byl větší věkový rozdíl, než je doporučené, protože pak docházelo k tomu, že starší biologické děti pečovaly o ty přijaté.

Po analýze sdělených dat vyplývá, že v rodinách aktérek vznikly spíše pozitivní změny v chodu domácnosti a v rodinných a sourozeneckých vztazích, ani jedna rodina nevyslovila přímo negativní postoj ke vnímaným změnám v rodině, naopak větší změny a vliv na rodinu popisují v následujících oblastech.

Tematická oblast se zaměřovala na **osobnost dítěte**, věnuje se především tématům neznalost skutečnosti, identita přijatého dítěte, popisované znaky nepřímo pojmenovaného attachmentu.

Neznalost skutečnosti

Aktérka R3: „*To se pak dá fakt, nemůžu říct, ale přímo porovnávat, ale fakt jakoby u těch dětí svých musím říct, že to šlo postupně, no, ale teď prostě chlapec se to musí nějak naučit. Takže to je taky pro ty děti něco nového, takže to je rozdíl mezi tou biologickou a mezi chlapcem, jako když si vezmete to dítě, protože on má jiný návyky úplně.* Aktérka popisuje, že děti mají zkreslenou realitu tím, že v DD dostaly jídlo již uvařené nebo netušil, že se do auta dává benzín, protože je autobus vždy někam odvezl a vrátil zpět. Neviděly ten celý proces toho, že se například surovina musí vypěstovat, koupit, uvařit a poté se až hotový pokrm servíruje na talíř. „*No, a tak, no, a tak ho tady máme, no, on nevěděl, že se seje mrkev, on nevěděl, že jablko roste na stromě.*“ Děti v dětském domově nemají zodpovědnost například v zamykání domu, dle slov aktérky byl chlapec velmi šťastný, když dostal klíče, v tom se v rodině odráží jakýsi pocit toho,

že je někdo může vykrást, když je na chlapce taková zodpovědnost, kterou do teď naprosto neznal. Rodina aktérky nemůže předvídat žádnou situaci, do které se dostane, protože chlapec byl poměrně dlouho v DD a tak ten způsob života je naprosto odlišný. Chlapec byl z domova zvyklý, že mají vícero Vánoc, víc dnů, kdy si rozdávají dárky, které dostávají například od sponzorů. První Vánoce u pěstounů byl chlapec zklamán, že jsou jen jedny Vánoce. Aktérka nechce přímo říci, že je to náročné pro rodinu, nebo to má velký vliv na chod rodinného soužití, ale že je těžké takové situace řešit a chlapci tyto skutečnosti vysvětlovat. Klade důraz na rozdíl v dětech, protože biologické děti to znají a mají to zažité a pěstouny by nikdy nenapadlo, že toto chlapec nezná. *„Že prostě takové základní věci, co jsou doma, děti v biologický rodině, který to viděly od začátku, tak to bylo jako samozřejmost, tak a tyhle ty děti, který se k tomu prostě nedostanou, tak tam si žijí v té své jakoby komunitě.“* Zajímavé v tomto ohledu aktérce přišlo, že chlapec nevěděl, že si ženy myjí a fénují vlasy, nebo že se malují a pečují o pleť. Všimla si, že jí chlapec pozoruje, když si fénovala a upravovala vlasy. Chlapec se svěřil, že nikdy v životě neviděl tetu v domově si mýt vlasy nebo se malovat. Aktérka dále popisuje, že teta v DD vždy přišla upravená a po 12 hodinové směně odešla domů a druhý den přišla zase upravená. Chlapec tedy nikdy neviděl ženu před tím, než jde spát, odličenou a neupravenou, biologické děti to berou jako samozřejmost, protože v tom prostředí žijí celý život.

Aktérky se zamýšlely nad **identitou chlapců**, především tedy nad příjmením dítěte, protože to dle jejich slov podtrhuje jejich původ a opravdovou identitu.

„A samozřejmě, kdyby měl naše příjmení, tak by to, asi by to pro něj třeba bylo v životě možná jako snazší, ale když nebude mít, tak jako nebude, jo, tak zas tu identitu bude mít jako aspoň přiznanou nebo tak, musí vědět, že má svůj nějaký původ. Nemůže se to zas před ním jako schovávat, že jo, musí všechno vědět tak, jak je.“ Aktérka R1 sděluje, že je důležité, aby byl chlapec seznámen se svým původem hned, kdy sdělení bude rozumět, aby se předešlo tomu, že se to dozví z třetí strany.

Aktérka R2 popisuje, že s rozdílným příjmením pěstounů a chlapců nebyl nikdy žádný problém. Vnímá to i tak, že chlapci, tím že jsou biologičtí sourozenci, tak to ani oni nevnímali jako nějaké negativum, spíše byli pyšní na to, že oni mají svoje příjmení a nikdy nevyslovili přání, že by chtěli mít jiné nebo společné příjmení s pěstouny. Porovnává, že dřív se to asi hodně řešilo, když měly děti jiné příjmení, ale v dnešní době je trend, že třeba u nesezdaných párů má dítě jiné příjmení než matka.

Aktérka R3 sděluje, že neměli problém s přijmením, tím, že už je chlapec starší, vnímá aktérka důležitost toho, aby věděl svůj původ a aby si sám rozlišil, kdo je jeho biologická rodina. „*Jakoby, ale měli teďka psát ve škole, jakoby kořeny jakoby rodiny. Tak tu si teda psal svoji, to jsme říkali, že máš svoji rodinu, tak jako napsal svoji.*“ S chlapcem toto téma původu probírali v rámci toho, že je chlapec oslovuje teta a strýc, protože si původně aktérka myslela, že je jako pěstouny bude nazývat matkou a otcem. „*No, já v tom mám rozdíl. Protože máma je ta, která něco slibuje a nedodrží to. Máma je ta, kterou čekám na telefonu. A ty a strejda, vy se o mě staráte. Takže on to má takhle v hlavě srovnaný.*“

Aktérky velmi často popisují **znaky attachmentu** u chlapců, nepřímo pojem attachment použila pouze jedna aktérka, jinak často aktérky popisovaly neobvyklé chování a citové projevy chlapců oproti jejich biologickým dětem.

- „*Jo, on je takový hodně živý a on by si fakt jako byl schopný jako ublížit, jo, že on se nebojí, on vyleze i třeba stůl, kdyby mu to člověk jako nezakazoval, tak vyleze prostě na stůl, jo.*“ Dále aktérka dodává, že má chlapec vysoký práh bolesti a z nějakého výchovného ne si dělá spíše srandu. Zatím nemůže aktérka s jistotou říci, jestli se za tímto schovává nějaká porucha vazby. „*Jako těžko říct, no, prostě jako rád dělá, ale to nejsou jako naschvály, prostě ten zájem prostě, aby byl středem té pozornosti asi, ale jestli jako v tom může něco být, to jako nevím.*“ (R1)

- „*Ty děti jsou prostě deprimovaný z toho dětství a prostě tohle to by tam mělo být, prostě ty děti jsou jiný.* Aktérka navazuje popisem toho, jak chlapci po přijetí spali v neobvyklé poloze, tento jev si vykládá jako nedostatek kontaktu, choulení se od malička. „*U toho choulení se, jako chlapci, vlastně, ti spali třeba, že spali skoro v kleče. Takhle obejmutý polštář a tak spali a úplně ho zmačkali pod sebe, že jo, a takhle spali chlapci na začátku.*“ (R2)

Dle aktérky R3 si chlapec z DD nese oploštělost vůči citům, která ho provází dosavadním životem, protože se bojí mít rád lidi, dříve se to projevovalo i ve vztahu k domácím mazlíčkům. „*Takže on třeba neměl chlapec vůbec vyvinutý city k dospělákům, protože on měl rád tetu, ona otěhotněla a skončila. Měl rád strejdu, on skončil, tak on pak už byl prostě tak obrněný, že měl strach mít někoho rád, což se mu jako nedivím, ale s přáteli se mu toto neprojevuje, tam spíše navazuje takové povrchové přátelství. Jak ho přesouvali z Klokánku do DD, tak on fakt neměl rád dospěláka. Dospěláka jako měl strach mít rád, neměl dospěláky ani zvířata, v domově nemají zvířata, že jo, a nám právě taky pak nedoporučovali kupovat štěně, že mu může ubližovat.*“

Další oblast analýzy pojednává o **výchově** (výchovném přístupu pěstounů), ta byla v mnoha ohledech různá. Styl výchovy se odvíjel často od počtu dětí přijatých do rodiny, počtu vlastních biologických dětí a osobnosti dítěte. Často také aktérky porovnávaly výchovný přístup k biologickým x pěstounským dětem. V této oblasti byla probíraná témata: rozdíly ve výchově, problémy v chování, stupňování výchovných problémů, naučené chování dítěte. Velkým tématem bylo i učení se s dětmi do školy, které velmi potrápilo rodiny aktérek R2 a R3.

- *„Hlavně se říká, že do tří let se vybuduje osobnost, pak už to jenom jakoby do určité míry výchovou koriguješ. A my, když jsme si je vzali ve 2,5 a 3,5 letech, tak vlastně už, oni už byli prakticky hotový, vlastně v tomhle tom, to už měli za sebou, že jo, takže, takže my jsme mohli jenom korigovat malinko a víc jsme nemohli, geny prostě neoklameš.“ (R2)*

Rozdíl ve výchově aktérka R2 vnímá například v tom, že její biologické děti měly vůči rodičům vybudovaný přirozený respekt. Aktérka není zastánce fyzických trestů, ale když její biologické dítě něco provedlo, dostalo přes ruku a vědělo, že už to nemá dělat nebo vědělo, co bude následovat, u chlapců to bylo jiné. *„Takhle to právě jako domyslet co potom, dítě vlastně biologický poslechne, protože už má nějaký ten respekt, ale tady vědí, že prostě vy nejste moji rodiče, tak proč? Tam už pak byl takový problém jako oni už jako, že prostě na ně nesmím sáhnout, a to, že, že mají takový práva a to, mám právo žít, já mám právo prostě si dělat, co chci.“* Dále aktérka popisuje, že je zraňující, když chlapec v nějaké rozbouřené situaci řekne, že vy nejste moji rodiče a vás nemusím poslouchat. *„Já jsem mu říkala, nejsme, ale máme tě rádi. Jako nikdo mu neříkal, že musíme být jeho rodiče. Prostě, já říkám, nejsme, to je jasný, že nejsme, že jo, ale máme tě rádi a chceme, aby z tebe taky něco bylo.“* Aktérka R3 dodává k fyzickým trestům. *„Ale tady to dítě, když dostanete tady třeba v devíti letech, tak už prostě jakoby tyhle návyky nemá natož nějaké hranice. Prostě ubližuje, no a teď nemůžete prostě jít, dát mu přes zadek, prostě pak už nefungují ani ty slova, protože prostě on neměl nikdy tu autoritu.“* Dále zmiňuje, že rozdíl ve výchově byl podmíněný tím, že má chlapec zažité jen to, co viděl v DD a neví, jak to vypadá v normálním životě a s tím je spojené i jeho chování.

Aktérka R1 popisuje, že je chlapec ještě hodně malý a uvidí se časem, jestli se v něm projeví geny, které zdědil po BR. Zatím dle aktérky chlapec zkouší hranice, které si může dovolit. *„Má takový to období, že prostě se snaží samozřejmě a mapuje si, kdy mu jako polevíte. A pak si to dobře pamatuje a zkouší to dál, jako moc neuspěje, jo, musím na něj být taková trošku, on je takovej hodně, že opravdu jako až na dřev, jo, že fakt třeba mu řeknet ne, pořežeš se. On to*

hned udělá znovu, on je fakt schopný si ublížit, tak opravdu ty hranice fakt musí být jako hodně.“ Dále aktérka popisuje, že se snaží své děti vychovávat a dávat jim stejně, aby nedocházelo ke konkurenci mezi biologickým chlapcem a přijatým chlapcem.

S výchovnými problémy se setkala aktérka R3 hned po přijetí dítěte a nástupu do školy v místě bydliště. *„Chodil týden do školy a najednou poznámka, že vyrušuje, že je hyperaktivní, že prostě zlobí, že nebere autoritu, potom poznámka, že ve třídě krade. Děti měly nějaký kartičky hokejistů, on jim to sebral, protože sám to teda neměl a my jsme nevěděli, že se to sbírá, že jo, tak jim to prostě ukradl.“* V DD chlapec věděl své povinnosti, co musí udělat, co mají dostat, jaké kapesné mají ve svém věku dostat. Děti jsou si vědomi, že za špatné chování jim nesmějí odebrat kapesné ani telefon, jediné, co jim můžou zakázat, jsou dle aktérky jen nějaké vycházky. *„Takže ono pro ně není prostě výchovná páka, takže ty děti si z nějakého napominání vůbec nic nedělají.“* Po zhodnocení výchovných problémů aktérka dodává, že chlapec měl o hodně větší výchovné problémy, když byl v DD. Aktérka si je jistá, že kdyby si chlapce nevzali do péče, tak by možno nebyl v dětském domově, ale například ve výchovném ústavu.

Aktérka R2 popisuje, že se s většími výchovnými problémy u staršího z chlapců setkali až v době puberty kolem 15 let, do té doby i s mladším chlapcem provedli průser, který se dal snadno a rychle vyřešit. *„Najednou přestal úplně, jako vůbec nás nechtěl, neposlouchal, vůbec dělal si, co chtěl, to bylo, to začaly problémy s ním.“* V souvislosti s problémy v chování rodinu navštěvovala psycholožka, která dle slov aktérky R2 hledala spíše problém v pěstounech než v chování chlapce. Starší chlapec se pak po nějaké době a velkém **stupňování výchovných problémů** jako je agrese a útěkářství z domu, kdy nebyl doma opakovaně třeba 3 dny, kdy se vše řešilo přes policii, dostal do organizace zaměřenou na pomoc a podporu rodin. V průběhu pobytu chlapce rodina aktérky navštěvovala a snažila se s ním udržet kontakt a podporovat ho. *„Pak vlastně, že je možnost, že půjde k nám, že se vrátí zpět. No a on nás tady vlastně vykradnul, vlastně jako těsně před tím, než se měl vrátit, tak zase.“* Po tomto incidentu se ze strany pěstounů ukončila pěstounská péče a chlapec byl svěřen do výchovného ústavu.

Učení se s dětmi do školy je velkým tématem v rodině R3, kde aktérka sdílí, že v DD chlapec neměl žádné návyky k učení. *„Absolutní nezáměr z DD, to přišli, napsali prostě úkol, ještě měli lepší to opsat, aby to bylo hotový. Takže to měl chlapec strašnej šok, že se vlastně vůbec zajímáme, jak se měl ve škole, co měl k obědu, co se učili.“* Aktérka sděluje, že každý den musí chlapec v důsledku diagnostikované vady pozornosti dohánět učivo ze školy doma. *„A prostě to jsem teda přísná, dokavad' to neumí, tak nejde spát. Třeba i v 9 nebo v 10, prostě dokud to*

neodříká. “ Aktérka s radostí sděluje, že od té doby, co mají chlapce v péči, dosahuje skvělých studijních výsledků a na vysvědčení má vyznamenání. Zásahuje tomu, že každý den všichni svůj volný čas věnují jenom chlapci a jsou nekompromisní, co se týče učení. Aktérka dále popisuje, že využívají motivace, například za studijní výsledky, za vysvědčení dostane nějakou finanční odměnu, za kterou si může něco vybrat. „Funguje u něho motivace hodně, a to prostě vidíte, když jde ze školy a má prostě jedničku, tak vidíte, jak jde prostě, když je šťastný tady po silnici, že jo, tak je to vidět. “

Aktérka R2 vzpomíná, že nástup chlapců do školy byl největší zásah do chodu rodiny a celé domácnosti. *„Tak to bylo těžký učení s nimi, to jsme to s vlastníma dětma nezažili, že bychom se s nimi museli učit. S těma jsme se vůbec neučili, nikdy, ty se učily opravdu samy. Kdežto s chlapci to prostě, to byla dřina, to byla fakt dřina, to jsme se s nimi furt museli učit. No, každý den. Každý den, manžel ve tři hodiny musel být z práce doma a každý jsme si vzali jednoho. Měli jsme to rozdělený, manžel měl vždycky spíš, já nevím, matiku a fyziku, já tu češtinu a takový jiný ty předměty. Když bylo hotovo, tak jsme si je vyměnili a prostě ty přípravy byly opravdu náročný. “*

Pátá oblast analýzy byla zaměřena na **kontakt s biologickou rodinou** přijatých dětí. Dnes je povinností každého pěstouna podporovat a udržovat kontakt s biologickou rodinou přijatého dítěte. Oblast popisuje kontakt s biologickou rodinou jeho komplikace a dilemata s tím spojené, manipulace a sliby od biologické rodiny a hledání biologické rodiny.

Aktérky R1 a R3 popisují komplikace v probíhajícím kontaktu s biologickou rodinou, naopak rodina aktérky R2 hodnotí, že měla štěstí v tom, že biologická rodina dětí neměla zájem o komunikaci s chlapci.

- *„My máme jako pěstouni ze zákona povinnost setkávání a umožnit **kontakt s biologickou rodinu**, jo, takže ono to k té povinnosti jakoby je. On nám OSPOD i řekl, ať jako se připomeneme, že třeba ten biologický rodič zapomněl, že má dítě. “ (R3)*

Biologičtí rodiče hned po svěřením chlapců do PP zaslali chlapcům asi 1 dopis, jinak o kontakt neprojevíli zájem. Při svěřením chlapců do péče popisuje aktérka R2, že byli chvíli v kontaktu i se poznali s některými biologickými sourozenci chlapců, ale pak ztratili kontakt a už se nikdy neobnovil.

- Zájem o kontakt ze strany biologické matky v poslední době chladne. „*No, maminka nejezdí, takže jenom si posíláme občas email, ale ono s nimi je to takový složitější prostě, no, jako, takže fotky nějaký posílám, ale třeba neodpoví měsíc až měsíc a půl, pak se třeba ozve. Pak napíše, že neměla telefon, třeba oni to mají všichni, takovou tu stejnou mantru jedou, takže nebyl telefon, rozbitý telefon, nebyl internet, ale přitom jako víte, že je aktivní na sociálních sítích. Jak se říká, sejde z očí, že jo, sejde z myslí. „Ono stačí říct jenom prostě promiň, si myslím, že to nemá cenu nějak ukecávat, jo. U těch dětí, oni stejně tomu nerozumějí, když ta máma bude říkat, no, já jsem nemohla, protože prostě.“ (R1)*

Podobnou komplikaci s telefonem řešila i rodina aktérky R3, to bohužel nebyla jediná **komplikace s komunikací s biologickou rodinou**. Biologičtí rodiče chlapce dle aktérky nežijí ve společné domácnosti, nicméně kontakt je s oběma z rodičů velmi náročný. Komunikace s otcem probíhá přes mobilní telefon párkrát do roka, kdy chlapci slibuje, že přijede za ním a stráví spolu celý den, nebo hledá různé výmluvy pro to, proč neměl telefon. Kontakt s biologickou matkou začal několik měsíců po svěřením dítěte do PP, to se mu matka ozvala po 5 letech. „*Ona měla i zákaz styku jako se svými dětmi. Tak ona prostě si zažádala o zrušení zákazu styku s dětma, a tak k nám teda žádné vyrozumění nepřišlo, nám to nikdo neřekl, to nám řekla jenom ona do telefonu, že už to má zrušený.*“ Kontakt s matkou nejčastěji probíhá přes telefon, dle domluvy přes OSPOD. Bylo domluvené s matkou, že bude volat vždy ve středu v 19:00. Matka bohužel tuto dohodu dle aktérky nedodržovala. „*Prostě v létě musel být chlapec doma odpoledne. Až už prostě jsme říkali, že už je to prostě pro něj psychicky náročný, každou středu, hodinu čekat na telefon, jestli zazvoní.*“ Aktérka popisuje, že je to velmi náročný pro chlapce, pokaždé netrpělivě čeká na hovor, dle její slov se chlapec bojí jít v tu chvíli i na toaletu, že by právě v ten moment mohl zazvonit telefon a on by hovor nestihnul. Samozřejmě to nemá vliv jen na chlapce, ale na celý chod domácnosti, protože se při tom čekání vše zastaví a odloží a čeká se v blízkosti telefonu na hovor. Stává se, že biologická matka zavolá v nedomluvený den a čas, kdy je aktérka například v zaměstnání a nemůže hovor zvednout. Řeší tedy dilema s tím, jestli hovor zvednout a říci, že nemůže mluvit, nebo zaslat SMS, že mají domluvený jiný čas hovoru. Hovor zatím probíhá přes telefonický kontakt pěstounů, aby měli částečný přehled o tom, co chlapci biologická matka sděluje, popřípadě slibuje, samozřejmě chlapec může telefonovat z povzdálí nebo v jiné místnosti, aby měl soukromí. Na osobní kontakt chlapce pěstounská rodina vozí bezmála 100 km párkrát za rok, nejčastěji o prázdninách na pár dnů, nejvýše 3 dny a pak si chlapce musí zase vyzvednout. Aktérka popisuje, že chlapce dovezou na

sjednané místo. „*Matka si ho ani nepřebere, ani ho nevrátí. Vždycky pošle sourozence nějakého.*“ Pěstouni mají strach, že ho ten sourozenec, kterého ani neznají, nedovede v pořádku domů k té matce.

Několikrát mu matka během pobytu mnoho věcí **naslibovala**, ale nikdy nesplnila. „*Napovídala mu na Vánoce, že si ho vezme taky do péče a že tam u nich bude. A teď on přišel v lednu a já půjdu k mamce. A já do školy úkoly dělat nebudu, já budu chodit do školy u mamky. Úplně prostě otočil, a že půjde prostě k mamce, a že my prostě tady nejsme nic a u mamky je to nejlepší, tam nemusím nic dělat.*“ Aktérka popisuje, že chlapce s těžkým srdcem k matce odvezli na delší pobyt, aby si sám rozhodnul a porovnal, kde by chtěl žít, jestli u biologické matky nebo u pěstounů. „*Naposledy přijel úplně naštvanej, že tam se nechodí ven, nikdo se mu nevěnuje, každý si dělá, co chce.*“ Dále aktérka popisuje, s jakými pocity a v jakém stavu se chlapec vrátil zpět domů, co všechno tam zažil, v jakých podmínkách tam byl, že se kolikrát ani za celou dobu pořádně nenajedl, nevysprchoval, protože neměl mezi dalšími sourozenci v malém bytě soukromí a biologická matka vařila jídla, které chlapec nemá rád. Aktérka sděluje, že při kontaktu dochází i k tomu, že BR podrývá vše, co doposud chlapec ve vzdělání dokázal. Když se chlapec biologické matce pochlubí, nebo ukáže vysvědčení s vyznamenáním, dostává se mu reakce: na co se učit nebo k čemu jsou známky.

V rodině aktérky R1 se starší z chlapců pokusil kolem 15 let věku **hledat biologickou rodinu**, aktérka sděluje, že chlapci hned od začátku věděli, že jsou svěřeni do pěstounské péče a nikdy jim žádnou skutečnost nezatajovali. Chlapci se podařilo dohledat BR a chvíli byl dokonce v kontaktu s otcem přes sociální sítě. V současné době kontakt chlapec udržuje stejným způsobem.

Oblast **podpora a pomoc** se zaměřuje na vzájemnou pomoc od pěstounů, odbornou podporu pěstounské rodiny, finanční zajištění pěstounské péče a nesouhlas s výší odměny. Aktérky v průběhu rozhovoru velmi často zmiňovaly vzájemnou pomoc od ostatních pěstounských rodin, které je doprovází a jsou v kontaktu po celou dobu pěstounství.

Vzájemná pomoc od pěstounů

Aktérka R1 má sestřenici, která má již delší dobu děti svěřené do pěstounské péče, díky ní aktérka začala přemýšlet nad tím, stát se pěstounkou. V současné době je aktérka v pravidelném kontaktu s pěstounskými rodinami, které poznala na povinném vzdělávání, a s

pěstounkou na přechodnou dobu, u které byl chlapec přibližně půl roku, než byl svěřen do dlouhodobé pěstounské péče. Sdílí spolu své poznatky z PP a vzájemně si pomáhají. Aktérka R3 také popisuje, že s ostatními pěstouny, se kterými se setkávají na školeních, sdílí své poznatky a zkušenosti s PP.

Aktérka R2 zmiňuje, že s manželem byli v kontaktu s jinými pěstouny ještě před svěřením dětí do PP a vyslechli si jejich zkušenosti např. ohledně nejvhodnějšího věkového rozdílu mezi biologickými a pěstounskými dětmi. *„My jsme se vlastně bavili s některýma pěstounskýma rodinama a jako oni nám říkali ty zkušenosti a oni právě říkali, že jako u nás by to bylo dobrý, že vlastně ty vlastní děti, aby byly o hodně starší než ty, co bychom si vzali, takže vlastně oni pak spolu nesoupeří, že je to daleko jednodušší potom vlastně v té rodině.“* Také se s pěstounskými rodinami setkávali na různých školeních, kde si mezi sebou předávali zkušenosti a cenné rady ohledně dětí, kdy například řešili stejný nebo obdobný problém. Sdílení zkušeností s pěstouny a psycholožkou v organizaci, kam byl starší z chlapců svěřen do péče, jim pomohlo více než vyhledávaná odborná pomoc, které je nedostatek a nedokáže pomoci v takové míře, jak by rodina aktérky po celou dobu PP potřebovala.

Odbornou pomoc v průběhu pěstounské péče vyhledala rodina aktérek R2 a R3.

Aktérka R2 reflektuje, že neexistovala služba nebo dostatek pomoci, která by dokázala pomoci jejich problémům, které zrovna řešili. *„Třeba mi vadilo, že třeba pak v té pubertě, když teda se řešilo, že jo, jakože nějaký ty problémy se starším chlapcem, tak vám vlastně nikdo nic neřekne, nikdo neporadí. Nebyly na to žádný služby, najednou nebyl psycholog, najednou nebylo nic, furt jsme si to museli shánět jako sami, jako to zabezpečení jako takový, nějaký zastřešení, to tam teda nebylo. Psychologové ty, já nevím, no, to bylo. Bych si mohla přečíst taky knížku psychologie a mohla bych to dělat. To byli lidi hned po škole bez praxe, co nám něco říkali.“* Aktérka dále popisuje, že v rámci povinného vzdělávání, které museli s manželem každý rok absolvovat, tak ve chvíli, kdy s chlapcem řešili určité výchovné problémy, je nezajímala školení zaměřená na mladší děti. *„Tak vlastně nás už nezajímaly ty školení, kdy tam řeší nějaký malý batolata a takové věci, my jsme potřebovali řešit ty naše problémy a takový školení prakticky vůbec nebyly.“*

Aktérka R3: *„My si jako, my jsme asi jiná generace, my se prostě snažíme to vyřešit si doma nebo svépomocí, že jo, všechno, protože každý cizí člověk vám řekne jiný názor, a když používáte prostě svoji praxi dvou dětí a selský rozum, tak a to dítě prostě, to se vyvíjí a ta situace přijde, to si nemůžete naplánovat.“* Dodává, že přes klíčového pracovníka

z doprovázející organizace využili pomoc v situaci, kdy se chlapec vrátil od biologické matky, která mu naslibovala, že si ho vezme na Vánoce a bude u ní, a chlapec zanedlouho přišel s rozhodnutím, že jde k mamce. Aktérka popisuje, že sociální pracovnice obratem za chlapcem přijela a celou situaci s ním probrala a vysvětlila. Zmiňuje, že poté ještě navštívili dětského psychologa v okolí bydliště. *„Tak ho pan psycholog vyslechl, no, a teda vysvětlil mu jako situaci, on se tam tak jako nudil, prostě hrál si s botou a něco s tkaničkou u boty, prostě ho to nebavilo, protože on říká, že nějakému cizímu chlapovi nic nebude vyprávět.“* Aktérka tvrdí, že odbornou pomoc využili jen málokdy, protože se snaží situace řešit doma svépomocí, ale doposud využívanou péči hodnotí jako dostupnou a dostačující ve srovnání s aktérkou R2, která hodnotí odbornou pomoc pro jejich potřeby řešení naprosto nedostupnou a nedostačující.

Aktérka R3 dále dodává negativum návštěv u odborníka s dítětem. *„Musím brát dovolenou, protože to neproplácí na propustku, protože psycholog není lékař.“* Aktérka sděluje, že psycholog vyžaduje, aby u terapie byli přítomni s chlapcem oba pěstouni, což je pro aktérku a její manžela velký problém, protože pracují ve stejné firmě a je velmi obtížné se uvolnit ze zaměstnání i s ohledem na to, že neuznávají návštěvu u psychologa na propustku.

Finanční zabezpečení pěstounské péče aktérky hodnotí jasně a stručně slovy, že se opravdu pěstounská péče nedá dělat pro peníze.

- *„Bylo to asi úplně tím, že já dělám ještě jako z domu a mám jiný jako příjmy, tak to není úplně podstatný, určitě jako kvůli financím by to člověk, myslím si, že to ani nejde jako dělat, kvůli financím, jako i tak ta částka prostě není jako nějak závratná.“* (R1)
- *„Ze začátku, když jsme si chlapce vzali, tak to bylo strašný, to jsme dostávali pár korun, to bylo k smíchu, to bylo úplně smíchu, to bylo vůbec nic. Postupem let to trošku zvedli, ale my jsme to nedělali pro ty peníze.“* (R2)

Aktérka R3 **nesouhlasí s výší odměny** a cítí nespravedlnost v systému dávek. Protože měli chlapce nejdřív v hostitelské péči, a pak se s manželem rozhodli pro PP, je jim vyplácena nižší částka. Aktérka popisuje, že si museli podat žádost, dodělat si všechna školení, projít přípravou jako ostatní. *„Ale jsme prostě za to ohodnocený, že to máme dítě od sousedů, dítě jakoby příbuzné, ale nejsme příbuzní. Prostě máme menší odměnu, což nechápu.“*

Oblast **nároky a zátěž** řeší témata soudní rozhodnutí ohledně práv k dítěti, prvotní komplikace s právy při zakládání dokladů. Posledním podtématem byla neznalost důvodu, které úzce souvisí s kontaktem s biologickou rodinou.

Pouze aktérka R1 získala rozšířená **práva k dítěti** krátce po svěřeni dítěte do péče na žádost pracovník z OSPOD, naopak aktérka R3 sděluje, že biologičtí rodiče byli úplně zbaveni rodičovských práv k dítěti.

- *„No, ona matka u soudu vlastně všechno se vším souhlasila, tak jí to paní soudkyně jako vysvětlila, že jo, všechno, že i byt' teda jako spolupracuje, je i na stejný adrese a nemusíme jí teda někde nahánět, ale že by bylo dobrý, aby s tím souhlasila. Biologická matka chtěla prostě, aby se měl dobře, to tam jako řekla, že jako chce, aby si měl dobře a jako, že určitě jako dává souhlas jako ke všemu, takže to tak máme.“ (R1)*
- Dle sdělení aktérky R2 vyplývá, že rozšířená práva k chlapcům neměli. *„Ne, ne, ne, bylo to tak, že vlastně vždycky jsme kontaktovali paní z OSPOD vlastně.“*

Aktérka R3 dodává, že: *„Práva tam na základě toho, když paní soudkyně viděla, jak otec vypadá a matka měla už z dřívějšího zakázaný styk, tak rozhodla. Oni nemají žádný práva, takže nám dali práva, že můžeme rozhodovat my o všem jako zákonní nástupci s tím, že rodiče musíme informovat.“* Aktérka hodnotí, že je to jistá výhoda a svoboda, protože se setkává v rámci povinného vzdělávání s rodinami, které to nemají a musí žádat například o očkování. *„Říkali, že to je prostě na půl roku, než oni odepišou, než něco, jo, že jsou s tím strašně svázaný, to je prostě strašně špatně.“* Reflektuje, že v tomto mají obrovské štěstí a nedovedou si představit podstupovat tu situaci, že musí o všechno žádat rodiče, s ohledem na to, jaké mají komplikace v kontaktu s biologickou rodinou.

Prvotní komplikace s právy k dítěti popisuje aktérka R2. Když chtěli například pas pro chlapce, tak museli zkontaktovat sociální pracovníci na OSPOD, ta poté musela dohledat biologickou matku. *„Potom jí donutili, aby přišla jako dát, já nevím asi podpis, že jsme mohli klukům udělat pasy, abychom mohli jezdit na dovolenou. To bylo poprvé, pak už nám to udělili tak, protože ona vždycky byla nedohledatelná, takže udělali prostě to, že napsali lejstro a napsali, že je matka nedohledatelná a pak už jsme neměli nikdy problém.“* Naopak rodina aktérky R3 se neseetkala s komplikacemi s právy k dítěti, protože jsou zákonnými zástupci

dítěte, ale měli problém se zařizováním dokladů. Aktérka chtěla chlapci zařídit občanský průkaz pro mladistvé, aby mohli jet na dovolenou. Narazili na skutečnost, že chlapec již občanský průkaz má založený údajně biologickou matkou, kdy o této skutečnosti nikdo nevěděl. Aktérku již tlačil čas odjezdu na dovolenou, snažili se sehnat občanský průkaz přes DD, který o průkazu nevěděl a nemohl ho několik dní najít. Nakonec se aktérka rozhodla, když je k nedohledání, že se nahlásí ztráta, aby se průkaz nemohl v případě nálezů zneužít a chlapci založila nový.

Aktérka R1 sděluje, že se nesetkala s problémy například s ošetřením chlapce u lékaře, protože vždy u sebe nosí rozhodnutí soudu, které si lékaři okopírují do osobní karty. *„Od soudu musí člověk s sebou brát prostě rozsudek. No, když by náhodou něco, protože máme rozšířený práva teda, že jo, takže můžeme za něj jako rozhodovat. Takže tohle mám vždycky s sebou ke všem lékařům. Vždycky si to prostě všichni ofotili, aby to měli, aby byli krytý teda, jo. Ale jinak jako nikdy nikdo nic jako neřešil, když měli k dispozici rozhodnutí.“*

Do oblasti nároky bylo zařazeno i podtéma **neznalost důvodu**, proč bylo dítě odebráno z biologické rodiny. Tuto problematiku neznalosti vnímá rodina aktérky R3 velmi negativně, protože nevědí, z jakého prostředí byl chlapec odebrán, co tomu předcházelo a co všechno si prožil. Jak bylo zmíněno, toto podtéma navazuje na oblast kontakt s biologickou rodinou.

„My teda nevíme, proč ho sebrali z domova, protože my jako pěstouni na informace nemáme nárok, což je škoda, proč my nemáme informace, co se doma dělo, protože by se dalo kupa věcem zamezit dopředu.“ Aktérka popisuje, že chlapec dosáhl věku, kdy se začíná shánět po pravdě, proč byl odebrán z rodiny a umístěn do DD, protože pěstouni nemají informace, zkouší pravdu zjistit u biologické matky, která mu vždy něco napovídá. Minule chlapci řekla, že ho odebrali z rodiny, protože ho zavíral otec do sklepa a byl tam potmě. Chlapec si uvědomil, že u pěstounů je taky sklep a odmítal tam chodit, bohužel důvod náhlé změny aktérce neřekl hned, ale až postupem času. *„Takže my úplně zase s ním psychologický prostě proces na měsíc. Než jsme mu vysvětlili, že tady se to dítě nebude, nebo že se to neděje, jo a to je i s těma telefonama, jo, když hodinu čeká, jsme se pak domluvili s OSPOD, že budeme čekat po každý půlhodinu, protože pro to dítě je to prostě náročný.“*

Poslední oblast dle schématu se věnovala **smyslu pěstounské péče**, kde hlavní témata byla: zhodnocení PP, strach z ukončení pěstounské péče a návratu k biologické rodině, vztah s pěstouny po ukončení pěstounské péče.

V průběhu rozhovorů s aktérkami vyplynulo **zhodnocení** neboli reflektování smyslu pěstounské péče.

Dle slov aktérky R1 si biologická matka chtěla upravit poměry, osamostatnit se a syna si poté vzít do své péče. Plán se jí nepovedlo naplnit, tak po nějaké době souhlasila biologická matka s dlouhodobou pěstounskou péčí, kdy se chlapec dostal do rodiny aktérky. Biologická matka i přes občasný kontakt vyjadřuje díky za to, že je chlapec v péči právě aktérky. Aktérka hodnotí, že pěstounská péče má určitě smysl a až bude chlapec trochu větší, plánuje přijmout další dítě do pěstounské péče. „*Jeho maminka, byť ho jako nemůže mít, tak prostě chce, aby se měl dobře, jo, a to je jako zásadní, říká.*“

I další aktérky se vyjádřily ke smyslu PP:

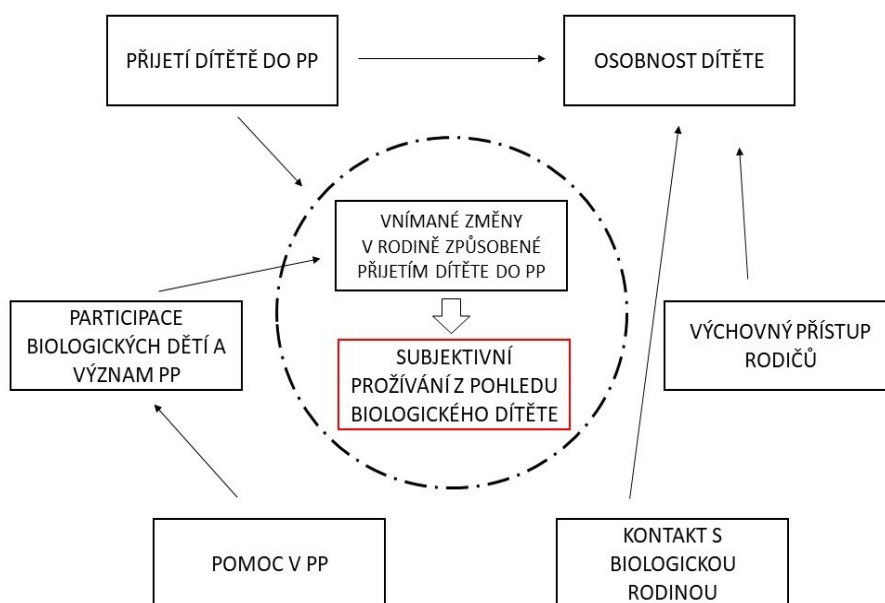
- „*Ale jako smysl to má. Určitě. Tak jakože když byly ty extrémní problémy se starším chlapcem, tak jsme říkali, jestli vůbec to mělo smysl. Ale když se ohlédnu zpětně, vidíme obrovský pokrok a zdá se, že dneska je chlapec už lepší. Takže co jsme mohli, to jsme udělali podle svého největšího svědomí. A víc už, víc už to, už je pouze na chlapcích.*“ (R2)
- „*Jako pro pěstounskou péči je dobrý každý rok, co stráví chlapec u nás, takže i když v 16 řekne, hele, já jdu k mamě, tam nic nemusím, tak prostě půjde. Jo, a my prostě si řekneme. A udělali jsme pro něj všechno, co jsme mohli. Ale pak do toho člověk vlastně vráží své peníze, své úsilí a svoje city, všechno dělá pro to dítě, všechno jak pro svoje.*“ (R3)

Aktérka R3 dále popisuje **strach z možného ukončení pěstounské péče** a návratu chlapce k biologické matce. „*On má tu možnost právě a oni nás právě jakoby straší s tou pubertou, protože ty děti logicky půjdou tam, kde po nich nikdo nic nechce a my s tím nic nezmůžeme.*“

Aktérka R2 vzpomíná, jak se změnil **vztah po ukončení pěstounské péče**. Ukončením pěstounské péče se u mladšího chlapce nic nezměnilo, i po ukončení zůstal bydlet u pěstounů, dokončil úspěšně střední školu a chodí do zaměstnání. Staršímu chlapci byla ukončena pěstounská péče při nástupu do výchovného ústavu. Dle slov aktérky se osamostatněním v zásadě nic ve vztahu ze strany pěstounů nezměnilo, zmiňuje, že chlapce vždy rádi vidí a přejí mu jen to nejlepší do života. Momentálně se zřídka kdy navštěvují, ale stále udržují kontakt. „*Myslím si, že mu to teď svědčí, že má jako přítelkyni, že najednou seká dobrotu, jako já z toho mám hezký pocit.*“

6.2 Interpretace výsledků rozhovoru- děti

V této kapitole jsou popsány jednotlivé tematické oblasti, které byly vytvořeny během analýzy rozhovorů s biologickými dětmi. Jejich rozložení a vzájemný vztah je znázorněn na obrázku 2.

Obrázek 2- Schéma tematických oblastí- děti (autorka práce, 2024)

Tematická oblast **přijetí dítěte do PP** se věnuje tématům participace v rozhodování o PP, seznamování se průběhem PP a zmíněné prvotní obavy.

Aktérky se shodují, že měly možnost se podílet na **rozhodnutí** rodičů přijmout dítě do pěstounské péče. Sdělují, že s nimi byly všechny kroky konzultovány, popisují, jakým způsobem byly seznámeny s průběhem PP.

Aktérka D2 popisuje, že je (aktérku a biologického bratra) nikdo nepostavil před hotovou věc, ale měli možnost se s rodiči o celém průběhu pobavit a říct své připomínky. „*Jo, no, tak rodiče si s námi o tom povídali, jestli s tím vůbec jako souhlasíme, měli jsme možnost se k tomu vyjádřit, ptali se nás na to, povídali jsme si o tom, co se bude dít.*“ Zdůrazňuje, že je s průběhem, co se bude odehrávat, seznámili pouze rodiče. Nepamatuje si, že by je před svěřením dítěte do péče někdo navštívil v souvislosti s pěstounskou péčí. Naopak aktérka D1 popisuje, že před přijetím malého chlapce do pěstounské péče je navštívil psycholog, který měl s každým ze

sourozenců rozhovor. Dle slov aktérky se rozhovor věnoval především tomu, jak se na malého chlapečka těší, jak vnímají pěstounskou péči, jaké mají pocity a co od péče očekávají. Také je kromě matky a manžela (není biologický otec aktérky) psycholog seznámil s tím, co se bude všechno odehrávat. Aktérka zmiňuje, že nechce, aby to vyznělo v negativním smyslu, ale po seznámení se se záměrem matky vzít dítě do pěstounské péče, jí hned hlavou proběhla myšlenka, že už jich doma bude hodně.

Aktérka D3 sděluje, že s první myšlenkou o náhradní rodinné péči přišla ona skrz svého přítele, který se zmínil, že v DD je jeden kluk, který ještě neměl štěstí na rodinu. „*Já jsem jim prostě jakoby se doma zmínila, že prostě tam ten kluk je, oni se vlastně pak šli zeptat ředitelky DD a vlastně tím to jako odstartovalo.*“ S průběhem pěstounské péče ji a starší sestru seznámili rodiče, ale nejvíce informací o PP měla od svého přítele, který sám byl z DD. Dále zmiňuje, že když se na péči rodiče cítili, tak s pěstounskou péčí souhlasila.

Prvotní obavy

S ohlédnutím zpět je aktérka D1 ráda, že se rozhodli malého chlapečka přijmout, ale vzpomíná si, že vnímala ze začátku určité obavy. „*Ježíš, ted'ka přijde ten malinkej hošíček, tak ted'ka to bude takový, jelikož mám sourozence, jednomu je šest, druhý ségře bylo teda v té době 17, takže věkové rozdíly jsou vyšší. Ted'ka by tam přišel ten hošíček, takže to bylo úplně něco jiného, takže tam byl nějaký takový menší strach, ale nikdy jsem k tomu nepřicházela jako negativně. Takže nějaký vlastně strach, třeba první jako moment mě napadl v té hlavě, jak se starat o miminko.*“

Aktérka D3 souhlasila s pěstounskou péčí, ale jelikož u nich byl do té doby chlapec pouze v hostitelské péči, která probíhala formou občasných návštěv, popadla jí prvotní obava, aby její osobní čas a prostor zůstal nadále nedotčený.

Dominantním tématem v oblasti s názvem **změny v rodině** bylo vnímání změn v rodině dospělými biologickými dětmi, které vznikly po přijetí dítěte do pěstounské péče. Tato oblast byla zvolena jako centrální, protože autorka vnímá, že od této kategorie stejně tak jako u interpretace výsledků z pohledu rodičů, se všechny ostatní oblasti odvíjejí a navazují na sebe. Jde tedy především o popsání vnímání změn v přijímající rodině, kde významnou roli hrály vztahy a chod domácnosti v rodině a výchova. Oblast výchovy je popsána zvlášť ve stejnojmenné tematické oblasti níže. Aktérky D2 a D3 zmiňují, že je těžké se zpětně vrátit do situace, protože už nežijí realitou pěstounské péče z důvodu toho, že mezi nimi a chlapci je

velký věkový rozdíl. Ve všech tematických oblastech popisují tedy změny, které pociťovaly v době, kdy žily ve společné domácnosti s rodiči a s chlapci svěřenými do pěstounské péče.

Vztahy a chod domácnosti v rodině

Aktérka D3 hned úvodními slovy zmiňuje, že po opravdovém přijetí chlapce do rodiny v chlapci cítila konkurenci, kterou do té doby v takové míře nevnímala. Než byl chlapec svěřen do dlouhodobé pěstounské péče, tak chlapce rodiče aktérky měli v hostitelské péči, kdy takto společně spolu trávili čas pouze na návštěvách v DD nebo při návštěvách u nich doma, na návštěvy aktérka jezdila jen velmi zřídka. *„Když jsme teda nejdřív za ním jezdili, nevím, jako prostě na návštěvu jakoby do toho děčáku vždycky do toho domova, tak brala jsem to tak, že vlastně naši se vždycky ptali a pojeděš s námi a pro mě to byla spíš otrava, protože většinou jsme tam byli s dalšími vlastně jeho sourozenci, a já jsem si s nimi jakoby měla hrát. Ale já jsem to moc neuměla si nikdy s nikým hrát, a teď na jednu stranu mě prostě bylo už 18/19 a chtěla jsem mít prostě vlastní klid.“* Postupem času si mohli chlapce brát i na návštěvy domů, takže se aktérka s chlapcem postupně seznamovala a vzájemně si na sebe zvykali. Po přijetí dítěte do pěstounské péče popisuje, že se rodinný život začal spíše soustředit jen kolem potřeb chlapce. *„Tak byla tam teda ta konkurence teoreticky ze začátku. Bylo tam jakoby to žárlení na něho, že najednou se vlastně ten jakoby rodinný život začal točit kolem něho. Asi ta pozornost, no, se jako změnila, ale já jsem se s tím pak později jako vypořádala.“*

Aktérka D2 zmiňuje, že po příchodu dětí do pěstounské péče se u nich vše radikálně změnilo. *„No, úplně radikálně. To byla otočka o 360 stupňů +2 kotouly vpřed a vzad. Takže úplně, úplně, úplně maximálně.“* Popisuje, že se příchodem změnilo v podstatě všechno, jelikož děti přišly k nim do rodiny, když jim byly 2 a 3 roky, tak neprobíhalo vzájemné si zvykání se na sebe již od narození, ale rovnou takto od vyššího věku a to je dle její slov úplně jiné. *„Za první jako noví členové rodiny, že jo, a za druhý prostě ty děti si s sebou nesou nějaký traumata.“*

Aktérka D1 v souvislosti se změnami v rodině popisuje, že se příchodem malého chlapečka také v rodině odehrály žádoucí změny. Ale tím, že je nejstarší z biologických sourozenců a vyrůstala s nimi celý život, tak ona sama velké změny nepociťuje, spíše starání se o chlapečka bere jako přípravu do budoucna až bude mít své děti. Velkou změnu, kterou přinesla pěstounská péče, aktérka vnímá ve vztazích v rodině. V první řadě popisuje, že babička, která dříve neměla žádný určitý postoj, spíše velmi neutrální, si chlapečka velmi oblíbila a přijala ho za svého. V druhé řadě hodnotí, že se jim zlepšil vztah se sestrou, že je to v podstatě stmelilo.

Aktérka D3 dále popisuje hrozbu ztráty svého soukromí a zázemí, i když už s nimi v podstatě nebydlela, popisuje, že měla strach, že přijde o tu možnost vrátit se domů, o takovou tu jistotu, že tam má to svoje bezpečné zázemí. „*Když měl chlapec přijít jakoby k nám, jakože úplně se jako nastěhovat, tak oni mi rodiče vlastně řekli, že já stejně prostě bydlím už jinde, takže můj pokoj dají jemu. Což jako mě zarazilo, samozřejmě, oni mi to neřekli jako hotovou věc, ale zeptali se mě. A tak jsem si jako říkala, a jak jim teďka jako mám říct, že ne? Prostě je to můj pokoj, teď najednou jako, kde budu bydlet a kde prostě bude takový to moje, kam se můžeš vrátit.*“

Tematická oblast se zabývá **osobností dítěte**, kde aktérky často popisovaly znaky neobvyklého chování chlapců a neznalost skutečnosti.

Znaky neobvyklého chování chlapců

Aktérka D2 popisuje, že si chlapci s sebou do pěstounské péče nesou trauma a v důsledku toho mají specifické chování. „*Takže prostě ty projevy chování a tak jsou prostě jiný než u běžných dětí. Raná deprivace je prostě raná deprivace, tam jako moc není o čem, jsou ty děti prostě jiný.*“ Aktérka dále popisuje chování chlapců po přijetí do pěstounské péče. „*Chlapci jakoby neměli problém odejít s kýmkoliv za ruku, extrémní objímání někoho a tak. No, mladší chlapec ten vůbec, ten jakoby, ten neměl pud sebezáchovy absolutně žádný. Takže ten byl schopný skočit pod auto klidně. A starší ten, ten skrz ty vztahový vazby, no, ten by odešel opravdu jako s kýmkoliv, ten, když přišel k nám jako domů, tak najednou nás všechny hrozně jako pusinkoval, objímal, bylo vidět, že prostě mu to chybí.*“ Chlapce aktérka popisuje jako hodně živé se zvýšenou potřebou dohledu, ale „*nejenom takový ten dozor zpovzdálí, ale prostě ty museli být střežený jako oko v hlavě.*“

Aktérka D3 popisuje, že na chlapci je poznat, že má poruchu pozornosti, myslí si, že je to zapříčiněné tím, že biologická matka v těhotenství pila alkohol. „*Ta máma jako pila a prostě i v tom těhotenství i potom, vlastně víceméně nevíme, co se tam jako dělo, tak si myslím, že tohle se na něm jako nejvíc podepsalo.*“

- „*Tak asi tak v první moment, který jsme si všimli, tak když se někde zraní, tak jeho, jeho vlastně bolest je taková, že vlastně tu fyzickou bolest neprožívá, usoudili jsme i jako s lékařem, že tu bolest opravdu tolik nevnímá. To samé, když se děje to, že nějak neposlouchá, tak ho nějak varujete, dáte mu třeba přes ruku, jo, že tady tohle se nedělá, tak právě spíš jako začne smát. Nebo použil ten stisk těch zubů jako takovou jako jeho řeč, anebo teďka poslední dobou*

dělá to, že teda, když se mu něco nelíbí, nebo když právě vypneme ty písničky, tak začne třeba jako mlátit. To je taková jeho zatím taková řeč jako jeho projev“ (D1)

Aktérka D3 popisuje problém s tím, že chlapec **nezná skutečnost**, jak to funguje v rodinném prostředí. Dle její názoru chlapce velmi ovlivnilo to, že byl několik let v DD, kde měli všechno od základů jinak než v rodině. Například měli v DD fotobuňky, takže nemuseli nikde zhasínat, a když přišel chlapec do rodiny aktérky, nechával za sebou všude rozsvíceno, protože neznal to, že se musí zhasínat. Děti v DD měly 3-4 Štědré dny, kdy dostávaly dárky od sponzorů a byly naučený, že když něco rozbily, dostaly nové nebo jiné, proto si chlapec ze začátku nevážil věci, které dostal. Dále popisuje i to že v domově nebyl zvyklý zamykat, aktérka vyjádřila obavu z toho, že by je mohl někdo vykrást. *„Ted' najednou on měl nějakou zodpovědnost a měl ty klíče od našeho baráku a ted' jsem si říkala, on prostě nezamkne třeba jednou a vlastně přijdeme třeba a tam jako nic nebude, co jako budeme dělat.“* Dále popisuje, že velký vliv na rodinu mělo to, že chlapci pořád museli vysvětlovat takové věci, které oni měli zažité a neuvědomovali si, že chlapec tyto věci nezná. *„On se i učí, že je jenom jeden Štědrý den, že nejsou čtyři nebo tři, že jsou jedny dárky, že jedna večere, takže prostě mluvení, vysvětlování pořád, pořád dokola, no, aby on to pochopil.“*

Tato tematická oblast se zabývala **výchovným přístupem rodičů**, která velmi úzce souvisí s osobností dítěte a změnami v rodině, které aktérky vnímaly. Aktérky hovořily poměrně často o tom, jak vnímají výchovný styl rodičů, srovnávaly výchovu, kterou zažily ony a kterou mají možnost pozorovat u přijatých dětí, co oceňovaly a co jim naopak vadí a nesouhlasí s tím. Často měly také problém akceptovat určitou situaci, kterou by jim rodiče nedovolili a pěstounskému dítěti to opakovaně prochází.

Výchovný přístup rodičů

Aktérka D2 popisuje, že necítí nějakou křivdu vůči rodičům, ale výchovu pěstounských dětí hodnotí jako úplně jinou než tu jejich, sděluje, že je to možná i tím, že jsou věci, které by si ona jako biologické dítě nikdy nedovolila, ale dětem v pěstounské péči prochází více průšvihů a mají nastavené hranice jinak. *„Jakoby jim prošlo víc, protože oni to zkusili, jo, jakoby, že jim prošly krádeže, protože kradli, jo, nám by prošly ve finále taky, ale my jsme si to prostě nedovolili, že jo. No, jako určitě, ale bylo to podmíněný tím, že ty děti jsou prostě jiný, jo, že k nim se musí jinak přistupovat. Když my jsme byli vychovávaný, tak rodiče byli taky mladší, jo,*

že ono časem taky víc jako povolej, ale ono zároveň u těch dětí člověk jako musel, protože za prvý jsou prostě jiný, tam ta výchova jako musí být jako jiná, bych řekla.“

Výchovu svých rodičů aktérka D3 považuje za dobrou vzhledem k ní a biologické sestře, i když jsou věci, které by změnila a do budoucna by určitě nechtěla aplikovat na své děti. *„A vlastně u toho vlastně jakoby bráchy mi přijde, že jsou občas jako až dost přísný. Nebo třeba mi přijde, že on je provokuje a oni si to nechávají líbit. Když třeba mamka s ním píše úkoly, nebo si jakoby čte s ním a tak, tak jsem jí říkala, on je na tebe strašně drzej, já bych si k tobě jako tohle v životě nedovolila. A vím, že prostě tohle by se jako u nás nikdy nestalo.“* Rozdíl aktérka viděla i v tom, že když si chtěla koupit něco hodnotnějšího, tak si na to musela našetřit z kapesného, peněz z narozenin, nebo z brigády. Když přišel ten den a s rodiči si chtěla jít koupit nový telefon, myslela si, že zažije svojí chvílku slávy, ale naopak na sebe chlapec strhnul pozornost a z obchodu si odnesl něco, na co si nemusel našetřit. Dle slov aktérky to vnímala jako menší křivdu ze strany rodičů, že ona si na to našetřila a chlapec to dostal jen tak, aby mu to nebylo líto.

„Určitě to i jako, jak se člověk mění, tak i mamka se prostě během těch let změnila, takže ta výchova, která byla před 15 lety, je úplně ted'ka jiná, takže ona samozřejmě, když já jsem byla prvorozená, tak mamka měla větší strach. Ted' ještě jako, aby se nám něco nestalo a to samé jako u ségry, takže ted'ka vlastně, když to vidíme, jak to ted'ka mají chlapi.“ Aktérka D1 dále popisuje, že jako nejstarší ze sourozenců ji zajímalo pozorovat výchovu mladšího sourozence a přijatého chlapce. Reflektuje, že matka se snaží obou chlapcům dát stejně a nedělat v nich rozdíly, aby mezi nimi nevznikla konkurence nebo žárlení. Poslední dobou zpozorovala, že se chlapci učí nápodobou od sebe. *„Dá se říct, že se vlastně i ten starší učí od mladšího.“*

Další tematická oblast se věnuje **kontaktu s biologickou rodinou**, která se váže na oblast osobnost dítěte. Dominantními tématy v oblasti byly kontakt s biologickou rodinou dítěte a s komplikace spojené se zprostředkováním kontaktu s biologickou rodinou. Jelikož se stalo, že aktérky neúmyslně odpovídaly na více otázek najednou, zmíněná témata jsem spojila do jednoho podtématu, který se věnuje kontaktu s biologickou rodinou a jeho komplikacemi.

Aktérka D3 ke kontaktu chlapce s biologickou rodinou zmiňuje, že biologické rodiče chlapce nikdy neviděla a informace má od rodičů či přímo od chlapce, který vypráví, jaké to u mamky na návštěvě bylo. *„Jakoby ted', co já si jakoby pamatuju, že třeba chlapec od té mámy odjel a třeba už v autě nám řekl, že tam nechce znovu.“* Na tento popud se to pak řešilo i se sociální

pracovníci a mezi tím si chlapec uspořádal myšlenky a cituji aktérku: „*Pak se to v něm víceméně nějak jako asi utřídilo, on prostě uznal, že tu mámu chce vidět. Na jednu stranu tam chce, pak tam zase nechce, pak tam zase chce.*“ Dochází i ke komplikacím s domluvou, kdy má matka přes sociální pracovníky domluveno, že si s chlapcem zavolají přes telefon jednou za dva týdny ve středu v daný čas a chlapec tedy čeká, než matka zavolá. Ke spojení v mnoha případech nedojde, protože matka pak zavolá v jiný den, kdy to není plánováno a chlapec nebo pěstoun zrovna není přítomen u telefonu. Na osobní kontakt s biologickou matkou chlapce pěstouni vozí asi 100 km, protože matka se nemůže dostavit sem s dětmi, které má v současné době v péči. „*Oni ho vozí jakoby daleko a vím, že třeba kolikrát tam byl problém s tím, že si ho jakoby nikdo nevyzvedl.*“ Uvádí, že matka nikdy na střetnutí nepřišla a vždy pošle nějakého sourozence, aby ho vyzvedl se vzkazem (výmluvou), že zrovna vaří a nemůže dorazit. Dále aktérka zmiňuje, že je chlapec velmi ovlivnitelný a často se stává, že biologická rodina podrývá to, jaké chlapec dosahuje studijní výsledky. „*Když jede třeba k té mámě, a tak vím, že vždycky mně jako mamka říká, že třeba řekne, že má jakoby jedničky nebo na vysvědčení, že má vyznamenání. A ty jeho sourozenci, že prostě, jo, tak to je zbytečný, my máme prostě trojky, čtyřky a taky žijeme. Takové prostě jakoby kecy.*“

Aktérka D1 v rozhovoru zmínila, že biologické rodiče chlapce neviděla, viděla a je i s matkou tedy pěstounkou v kontaktu s pěstounkou na přechodnou dobu, u které byl chlapec v péči bezprostředně po narození až do té doby, než biologická matka povolila dlouhodobou pěstounskou péči. „*Já jsem se s maminkou nesetkala osobně, a kdybych měla říct, jak ji vnímám, jak ji vnímám jako takhle, co jsem tak nějak jako se o ní dozvěděla, tak si myslím, že to ona neměla moc na výběr, takže si myslím, že ta pěstounská péče je daleko lepší než to dítě dát do klobáčku nebo do jiného dětského domova, takže myslím si, že zvolila správně.*“

Aktérka D2 zmiňuje, že si myslí, že její rodina měla štěstí, že nějaký větší problém s kontaktem s biologickými rodiči nenastal. Bezprostředně po svěření dětí do pěstounské péče jim babička zaslala pár dopisů a pak komunikace uhasla. Když byli chlapci už starší, tak mladší z chlapců biologickou rodinu úplně odštíhl a starší chlapec byl chvíli v kontaktu s matkou a pak těsně před dospělostí i s otcem, se kterým se jeden čas i pokoušel stýkat. Bohužel se mu několikrát stalo, že otec nepřišel na domluvené střetnutí. *Starší chlapec měl tendenci poznat své rodiče, mladší z chlapců bych řekla, že jako vůbec, že spíš měl, spíš měl tu tendenci to jako úplně odštíhnout, jako když to neexistuje a tak vůbec jako nechci je vidět. Ale chlapec narazil jako spíš na to, že vlastně to jako nefunguje, nebo že ten zájem tam jako není, no. Jako ze strany těch biologických rodičů.*“

Tematická oblast **pomoc v pěstounské péči** se věnuje tématům kontrola výkonu PP, odborná podpora pěstounské rodiny, vzájemná pomoc pěstounů, příspěvky a podpora PP.

Kontrola výkonu PP

Aktérky potvrdily, že vědí, že jejich rodinu někdo navštěvuje ohledně pěstounské péče, nejčastěji zmiňují pracovníky z OSPOD a doprovodné organizace, se kterou mají pěstouni uzavřenou smlouvu. V rámci analýzy dat bylo zjištěno, že v rámci kontrol výkonu pěstounské péče se ve všech rodinách nepracuje komplexně s celou rodinou, ale převážně s pěstouny a dětmi svěřené do PP.

Pouze aktérka D3 zmiňuje, že pracovnice mívala rozhovor kromě rodičů a pěstounského chlapce i s aktérkou, když ještě aktérka bydlela s rodiči v jedné domácnosti. Aktérka si vzpomíná, že se u nich za tu dobu vystřídal více pracovníků. *„Vždycky i mě třeba se zeptala, jak se daří a prostě tak jako neřekla bych, jako, že by se třeba ptala něco jako na podpásovky, ptala se jakoby i na přitele, jestli jakoby vycházíme s chlapcem.“* Dále zmiňuje, že současné pracovnice již v podstatě nezná osobně, ale pouze z vyprávění od rodičů.

Aktérka D2 popisuje, že většinou byli při návštěvě pracovníků doma, ale s nimi jakožto biologickými dětmi se rozhovor nikdy nevedl. *„Ne, ne, s námi vůbec, vlastně jakoby spíš to řešili všechno s rodiči a pak mluvila s chlapci, no.“* Aktérka D1 dodává, že ví, že je sociální pracovnice z OSPOD navštěvuje, ale informace má pouze od své matky.

Odborná podpora pěstounské rodiny

V rodině aktérky D1 s ohledem na věk chlapce v tomto smyslu žádné pomoci zatím kromě toho, že k nim před přijetím chlapce do péče docházela dětská psychologička, nevyužili.

Aktérka D3 zmiňuje, že většinu problémů, které s chlapcem nastaly, vyřešili pomocí sociálních pracovníků, které k nim pravidelně docházely jak z OSPOD, tak i z doprovázející organizace. Pěstouni si často poradili svépomocí.

Aktérka D2 se domnívá, že v systému pěstounské péče chybí nonstop odborná pomoc, např. když se vrátíme k výchovným problémům staršího chlapce, tak se několikrát stalo, že jim utekl z domova v pátek odpoledne a do pondělního rána to neměli s kým probrat kromě nahlášení na policii. Ale je to jen z mnoha příkladů, které se staly, ale shodou okolností takové problémy, které by potřebovala rodina s nějakým odborníkem prokonzultovat, se stávaly převážně v době mimo pracovní dobu sociálních pracovníků. *„Řekla bych ještě teda, co mě napadá, co jsem*

řešila, že mi přijde, že pro ty pěstouny tehdy, když jsme to řešili, že chyběla služba, která by byla nonstop. Protože my jsme třeba řešili jakoby útěkářství a teď, když řeším tu právní stránku, tak člověk to musí nahlásit na policii v podstatě je za to dítě jako zodpovědný. Naši kolikrát jako bilancovali, co teda vlastně jako mají dělat a většinou ty problémy byly o víkendy v noci a takový a vlastně v tu chvíli, kdy to řešili, neměli vlastně s kým to řešit, že to vždycky vlastně všechno řešili ex post.“ Aktérka zmiňuje možnost mluvit s psychologem na táborech či pobytech pro pěstouny s dětmi pořádaných doprovázející organizací, kde ale také popisuje nedostatky. *„Vidím chybu v tom, že není jakoby tolik psychologů, který se zaměřují na jakoby děti z pěstounské péče, oni jsou prostě specifický. Jakoby skrz tu odbornost. To jakoby myslím, no. Že to byla třeba mladá holčička po škole, vystudovaná psycholožka, ale prostě to je vidět, že říká něco, co má načtený. A to se absolutně jako neslučovalo s nějakou realitou, kterou my jsme doma žili v tu chvíli.“*

Vzájemná pomoc pěstounů

Aktérky vnímají, že jejich rodinám pomáhaly v pěstounské péči zkušenosti ostatních pěstounů.

- *„Člověk si může udělat nějaký vlastně obrázek, jak to máme my a oni, jak to mají zase druzí a každý ten vlastně příběh je vlastně úplně jiný, protože ty děti jsou z různých rodin, každá ta rodina má vlastní problémy. Vlastně máme i takový náhled, jak to oni mají, oni mají náhled do naší rodiny, do toho, co máme teďka my, tak máme náhled do nich, do té jejich pěstounské péče. Takže si vždycky nějak jako nějaké pocity sdělíme s nimi, jaké události třeba, co se tam teďka stalo u nich a zase co se naopak stalo u nás, kdy mají kontakt s biologickou rodinou, pokud tam teda ta možnost je.“ (D1)*

Přínosem rodičům dle aktérky D3 bylo povinné vzdělávání, kdy se setkávali s ostatními pěstouny, a mezi sebou si mohli předávat cenné zkušenosti.

Aktérka D2 reflektuje, že zkušenosti ostatních pěstounů její rodině pomohla s problémy s chlapci v pěstounské péči více než odborníci. *„Bych řekla spíš jakoby, že bylo mnohem lepší předávání těch zkušeností od ostatních pěstounů nebo sdílení zkušeností a tak než třeba vyloženě pak sezení s psychologem, který dával jako poučky, který na ty děti jako nefungují.“*

Příspěvky a podpora PP

Všechny aktérky se shodují, že pěstounská péče se nedá dělat pro peníze. Zároveň aktérky D 2,3 konstatují, že by byla potřeba větší finanční pomoc od státu ve smyslu toho, že některý

pěstoun po přijetí dítěte musí opustit nebo omezit svoji dosavadní práci a tím dochází k finančním ztrátám.

- „Bylo by fajn třeba, když si člověk ty děti vezme, tak aby tam byla třeba nějaká doporučená, adaptační jako doba, kdy třeba mají být jako doma, než je člověk třeba vůbec začlenění do školek, do škol a tak, že aby to nebylo moc změn.“ Návazně na to aktérka dodává: „Protože když musí opustit své zaměstnání, tím pádem ztratí jako příjem, tak ty peníze potřeba jsou, člověk musí za něco žít, má výdaje, tak potřebuje i příjem.“ (D2)

Aktérka D3 přesně neví, jakou částku rodiče za pěstounskou péči dostávají, ale v přepočtu kolik času do toho vkládají i se svojí prací, tak hodnotí, že pěstounská péče je jako druhé zaměstnání, které má ve výsledku smysl.

Tematická oblast **participace biologických dětí a význam PP** se věnovala tématům participace dětí v pěstounské péči, smysl pěstounské péče, přínosy plynoucí z PP. Oblast úzce souvisí s pomocí v pěstounské péči, kde aktérky uvádí, zda byly součástí kontrol výkonu pěstounské péče.

Participace biologických dětí v pěstounské péči

Aktérka D1 popisuje, že hned po svěření chlapce do péče vnímala pozitivně to, že se o něho mohla starat a mamce tak pomoci s péčí o chlapce. „Tak když to vezmu jako od sebe, tak já jsem to vnímala jako pozitivně, protože jsem si hnedka chlapce brala s kočárkem ven. Ještě když mu bylo v tu dobu ten půlrok, tak jsme jezdili v tom kočárku, takže jsem s ním ráda jezdila na procházky. Celkově jsem, když mamka potřebovala, tak jsem ho pohlídala, nakrmila, takže z mého pohledu jsem to vnímala strašně pozitivně.“

Aktérky nejčastěji zmiňují, že byly zapojeny do péče v oblasti povinného vzdělávání pěstounů.

- „A tak, tak nějak ještě oba jako i mamčin bývalý manžel, tak ten také jako, do toho jsem tam jako zasáhl tím, že jako vysvětloval, co a jak co půjde, když třeba chodila to školení, tak vždycky sdělovali, jako, co tam prožil, co se dozvěděli a tak, takže jsme vždycky do toho byli nějak se sourozenci, hlavně teda jako se ségrou zapojený.“ (D1)

Aktérce D3 se líbí povinné vzdělávání u rodičů, některých se dokonce měla možnost i zpozdat zúčastnit, protože byla školení online, takže mohla poslouchat. „Kolikrát se tam probírali fajn věci, jsem si říkala, aha, tak tady to je asi jakoby třeba fajn. I třeba se na něco zeptat nebo

vlastně si říct, že vlastně to moje dítě je vlastně ještě dobrý, což jsem tam i jako slyšela. “ Občas nastala situace, kdy nemohl chlapec s pěstouny na povinné školení a neměl ho kdo pohlídat. Aktérka popisuje, že ráda chlapce pohlídá, ale má to vliv i na její osobní čas, jelikož momentálně bydlí v jiném městě, musí to vědět pár dnů dopředu a zajistit si například, aby neměla směnu na brigádě. Aktérka dále popisuje, že pomáhá mamce například v odeslání úředních dokumentů ohledně pěstounské péče, zdůrazňuje, že nepomáhá s obsahem, ale s úpravou a odesláním přes email.

Smysl pěstounské péče

Aktérka D1 hodnotí, že pěstounská péče má smysl, ale že jako pěstouni nemůžou ovlivnit, jak se v budoucnu dítě zachová nebo jaký vliv bude mít genová dispozice. *„A nemusí být právě v tom dětském domově, kde těch dětí je dost, každý to dítě je vlastně bez rodičů, ale tady je v rodině, která ho může něco jako naučit. Ale samozřejmě potom to, co my ho naučíme, jak ho vychováme, nemůže ovlivnit to, jak si zachová právě v tom pubertálním věku.* V návaznosti aktérka dodává, že by v pěstounské péči změnila kontakt s biologickou rodinou. Je si vědoma, že každý má ten kontakt jiný nebo nemá žádný, ale změnila by to, že by byl kontakt pouze s doprovodem, chce, aby se předešlo tomu, že by biologická rodina dítěte mohla dítě nějakým způsobem navádět proti pěstounům a slibovat nemožné. *„Určitě je fajn, že jakoby to dítě bude vědět, odkud pochází ale zároveň, aby vědělo i ty negativa. Aby vidělo i ty rozdíly, jak se má v pěstounské rodině a jak by se třeba mohlo mít v té biologické. Aby si pak časem mohl udělat nějaký obrázek o tom. Co se týče těch kontaktů s tou biologickou rodinou, tam je to, určitě bych to spíš změnila v tom, že by to bylo pouze pod dohledem té doprovodky. Aby se předešlo nějakému namlouvání, přesně tak, a ono potom u těch starších dětí to namlouvání může mít potom velký vliv na ně i na celou rodinu.*“

Aktérka D2 při zamyšlení nad smyslem pěstounské péče klade důraz na to, že je nejdůležitější předejít rané deprivaci dítěte, protože od toho se odvíjí celá péče. *„Já si myslím, že nejlepší je prostě předejít rané deprivaci dítěte, no, že tam od toho se pak jako odvíjí úplně všechno. Ač pak jim dáš těm dětem jako cokoliv, tak prostě furt jako oni mají pocit, že jim něco chybí a pak si to něčím nahrazují. Takže nejlépe předejít rané deprivaci a to už jakým způsobem to je otázka na vyšší místa.*“ Aktérka sděluje, že každá náhradní rodinná péče má svá úskalí a specifika, ale nemění to fakt, že si do každého typu péče děti nesou svojí minulost, která je ovlivňuje. *„Ale to, že když bude dítě týraný jako doma a pak stejně někde půjde, tak furt už je to týraný dítě. Už si nese ty rány osudu, který většinou pak třeba opakuje. Ne vždy, ale mnohdy ano, nebo to kompenzuje nějakým jiným způsobem.*“

Aktérka D3 udává, že si myslí, že PP má určitě smysl, ale byla by potřeba větší podpory od státu. Dále popisuje, že ji zaráží koncept pěstounské péče, kdy k nim do rodiny chodila pravidelně sociální pracovnice, která kontrolovala např. zázemí pěstounského dítěte, kde bylo vše v pořádku. Tímto aktérka naráží na povinnost kontaktu s biologickou rodinou, protože ví, do jakého prostředí a do jakých podmínek tam chlapce pěstounská rodina musí pouštět. Nelíbí se jí, že k biologické matce nechodí nikdo na takové kontroly jako do pěstounské rodiny, když všechny děti z původní biologické rodiny byly z nějakého závažného důvodu z péče matky odebrány. V současné době dle zákona musí pěstoun umožňovat kontakt s biologickou rodinou, ale dle informací, jaké chlapec přináší, tak prostředí není vyhovující a v tom cítí velkou nespravedlnost a křivdu. Když byl nějaký problém v přijímající rodině, tak ho vždy společně se sociální pracovnicí vyřešili. Udává názorný příklad: *„Ale když třeba u nás to jako takhle funguje, jak to, že ty děti pak můžou být u té biologické mámy, když to je takhle jako nastavený. Z nějakého důvodu prostě byl odebraný, byl v tom dětským domově prostě.“*

Přínosy plynoucí z pěstounské péče

Změny, které aktérka R1 vnímala s příchodem nevlastního sourozence, mají i dlouhodobé následky. Většinou jde o zpětné uvědomění si zážitků a zkušeností, které pěstounská péče přinesla. Přínosem pro aktérku bylo to, že má pěstounskou péči zažitou na vlastní kůži a nemá tzv. růžové brýle, jako v dokumentech o pěstounech. *“ Když bych to řekla jako takhle, tak by bylo možná víc lidí, který by do toho šli, protože si myslím, že spousta lidí to vidí i jako zkresleně skrz třeba některé dokumenty o pěstounech. No, tam to bylo takové hodně růžové, že tam ukázali jenom málo reality.“* Dále popisuje v souvislosti s pěstounskou péčí, že má velmi ráda děti a toto téma ji osobně hrozně zajímá, chtěla by se mu do budoucna také věnovat. Chtěla by i absolvovat nástavbové studium v podobném oboru, aby mohla prohlubovat své znalosti v této problematice. Do budoucna přemýšlí i se svojí sestrou o pěstounské péči. *„A když do toho třeba jednou i já půjdu. A to jsme si říkaly i se ségrou, že by do toho šla i ségra.“*

7 DISKUZE

V této kapitole budou diskutována zjištění z výzkumné části předkládané práce. Výzkum dokázal, že subjektivní prožívání vlivu pěstounské péče na přijímající rodinu byl ve výpovědích aktérek kategorizován do několika oblastí. V této kapitole budou nejdříve porovnána témata vzniklá analýzou rozhovorů s rodiči (pěstouny) a analýzou rozhovorů s jejich biologickými dětmi. Ze schémat tematických oblastí, v kapitole interpretace výsledků, vyplývají následující společná témata: osobnost dítěte, vnímané změny způsobené přijetím dítěte do PP, podpora a pomoc/pomoc v PP, kontakt s biologickou rodinou, výchova/ výchovný přístup rodičů a smysl pěstounské péče/ význam PP. Následně budou data porovnána s jinými výzkumy.

První společnou oblastí byla tematická oblast osobnost dítěte, kde dominujícím tématem byla neznalost skutečnosti pěstounského dítěte. Aktérky R3 a D3 se shodují, že bylo náročné chlapci vysvětlovat skutečnosti, které z pohledu rodiče jsou u biologických dětí samozřejmé a učí se je postupně v průběhu života. Dle aktérek měl na chlapce značný vliv dlouhý pobyt v dětském domově, kde byl způsob života velmi odlišný než v rodinném prostředí, a v důsledku toho má chlapec zkreslenou realitu u běžných věcí, které si aktérky zprvu neuvědomují, že je chlapec nezná. Výsledky výzkumu z Masarykovy univerzity také poukazují na to, že děti přicházející z dětských domovů nemají zažité automatické prvky chování z raného dětství. (Wiesnerová, 2013) Aktérky také popisovaly neobvyklé chování a citové projevy chlapců, pouze jednou aktérkou byl nepřímo použit pojem attachment. Aktérky R2,3 a D2 se shodují, že si chlapci nesou s sebou jistá traumata ze své minulosti a ty se například projevují v chování a citovém poutu k jiným osobám. Aktérka R1 tvrdí, že nedokáže posoudit, zda chování chlapce v sobě skrývá poruchu vazby, či chce být chlapec pouze středem pozornosti a věkem se jeho chování změní. Naopak biologická dcera D1 aktérky R1 chování chlapce popisuje spíše jako nějakou řeč, či jeho osobnostní projev.

Cichá (2019) popisuje, že se u přijatých dětí objevovala nejistota, strach, nedůvěra, citová závislost a vztek jako následek jejich minulosti. Důležitým momentem bylo ujištění dítěte o místě v přijímající rodině. Dále konstatuje, že po zraněních, které dítě zažilo, se ocitá v situaci, kdy musí navázat vztah k pěstounům, k biologickým dětem pěstounů a k dalším členům přijímající rodiny. I opačně se přijímající rodina, včetně všech její členů, učí navázat vztah s dítětem. Ujištění dítěte, že má v jejich rodině místo a navázání vztahu je důležité pro budování identity dítěte.

Tematická oblast **vnímané změny v rodině způsobené přijetím dítěte do PP** byla zvolena jako centrální oblast, protože od této oblasti se všechny ostatní oblasti odvíjejí a navazují na sebe. Bylo zjištěno, že pokud bylo do rodiny přijato dítě do pěstounské péče v době, kdy bylo aktérkám více než 17 let, buďto nevnímaly zásadní změny, nebo se s těmito změnami dokázaly adekvátně vypořádat a vytěžit z toho to dobré, i přesto jisté ovlivnění rodiny a vztahů v rodinách aktérek nastalo. Zatímco aktérky R2 a D2 popisují, že po příchodu chlapců se v rodině vše radikálně změnilo. Kalenská (2017) popisuje, že přijetí dítěte do rodiny s sebou nese mnoho změn v životě celé rodiny, které se netýkají pouze chodu domácnosti, ale i vztahů mezi jednotlivými členy napříč celou rodinou. Popisuje, že důležitou částí změny je také vztah mezi partnery, který může být vlivem pěstounské péče značně ovlivněn. Rybenská (2015) ve výsledcích výzkumu popisuje, že adaptace dítěte do rodiny je vždy obtížná a závisí na věku přijatého dítěte. Rodina musí přizpůsobit řád a denní režim přichozímu dítěti, aby byly saturovány potřeby všech členů rodiny. Dále uvádí, že se ve všech rodinách vlivem pěstounské péče posílilo pouto mezi jednotlivými členy rodiny. Což popisuje i aktérka D1, která uvedla, že vliv pěstounské péče stmelil její vztah s biologickou sestrou.

Aktérka R1 popisuje, že chlapec měl půl roku, když byl svěřen do jejich péče a už navazoval vztah s pěstounkou na přechodnou dobu. Obávala se, že by měl chlapec následně problém s navazováním vztahové vazby k přijímající rodině. To potvrzuje Sychrová (2017), která popisuje, že věková hranice 6 měsíců je považována za vývojovou fázi zásadní pro rozvoj vztahové vazby s pečující osobou. Náprava bývá obtížná, pokud dítě tuto nezbytnou zkušenost nezíská.

Ve společné tematické oblasti **podpora a pomoc/pomoc v PP** bylo zjištěno, že se aktérky nestaly pěstouny pro finanční odměnu, kterou dostávají. Uvádějí, že k výkonu pěstounské péče mají i svá zaměstnání, do kterého docházejí či ho vykonávají z domu s ohledem na věk svěřených chlapců. Aktérky D2 a D3 navazují na omezení práce či odchod z práce v důsledku přijetí dítěte do pěstounské péče, kdy v důsledku toho dochází k finančním ztrátám. Z analýzy dat vyplývá, že si 2 aktérky z řad biologických dětí myslí, že by byla potřeba větší finanční podpora od státu. Aktérka R3 nesouhlasí s výší vyplácené odměny z důvodu toho, že jejich pěstounská péče je hodnocena jako by měli dítě příbuzné či od sousedů, tedy je jim vyplácena nižší odměna. Drápalová (2022) ve svém výzkumu popisuje, že oslovený pěstoun se v oblasti vyplácené odměny pěstouna vyjádřil, že odměna pěstouna za vynaložené úsilí je nedostatečné, protože jeho děti bývají často nemocné a nezvladatelné. Naopak oslovení sociální pracovníci považují odměnu zprostředkovaných pěstounů jako dostatečnou. Kalenská (2017) ve své

bakalářské práci konstatuje, že díky finančním prostředkům lze zlepšit sociální situaci v rodině a pro některé pěstounské rodiny právě finanční odměna byla jedním z faktorů v rozhodování o pěstounské péči. Dále uvádí, že dávky nebyly pro respondenty zásadní motivací, ale v jistém smyslu situaci ulehčovaly.

Bylo zjištěno, že v době, kdy měla rodina aktérky R2 chlapce v pěstounské péči, byl nedostatek odborné péče, která by dokázala pomoci s řešením problémů, které oni v rodině řešili se starším chlapcem. Naopak aktérka R3 zmiňuje, že odbornou pomoc využili jen málokdy, protože se snaží situace řešit doma svépomocí, ale doposud využívanou péči hodnotí jako dostupnou a dostačující. Podobně nahlíží na téma nedostupnosti odborné pomoci několik bakalářských a diplomových prací. Malá (2009) ve svém výzkumu popisuje, že informanti mají pocit, že se rodiny nemají na koho obrátit se svými problémy, záleží to na snaze vyhledat odbornou pomoc a na tom, jak jsou v jednotlivých krajích pěstounské rodiny podporovány. Kloboučková (2021) ve své bakalářské práci s názvem *Doprovázení pěstounských rodin na základě dohod o výkonu pěstounské péče* ve výzkumné části popisuje, že klíčoví pracovníci zmiňují problematiku dostupnosti odborných služeb, především psychologickou či psychiatrickou pomoc. Bylo zjištěno, že doprovodné organizace tyto služby většinou nenabízí, ale pouze zprostředkovávají, s čímž je v praxi velký problém s nedostupností těchto služeb a dlouhé čekací doby u zmiňovaných odborníků. Z výzkumu vyplývá, že nedostatek těchto služeb nebo dlouhá prodleva velmi nežádoucí a může mít fatální vliv na pěstouna i na dítě svěřené v pěstounské péči. Coňková (2020) ve výzkumné části diplomové práce popisuje výpovědi respondentů ze stran klíčových pracovníků z doprovázejících organizací. Ti potvrzují, že jedna z chybějících služeb, kterou zaštiťuje doprovázející organizace, jsou specialisté, mezi které patří psycholog, psychiatr, terapeut apod. Naopak Nožičková (2017) vyvrací tvrzení nedostatku odborné péče, protože ve svém výzkumu popisuje, že odbornou pomoc respondentky nadále nevyužívají, protože se dá předpokládat, že se pěstounům dostává odborné pomoci prostřednictvím poradenství doprovázejícího pracovníka a další pomoc již pěstouni nepovažují za nutnou.

Po analýze dat bylo zjištěno, že pěstounům byla velmi nápomocná pomoc od jiných pěstounských rodin, se kterými se vzájemně setkávali mimo jiné na povinném vzdělávání, kde měli možnost sdílet své poznatky a zkušenosti. Norková (2014) ve své bakalářské práci s názvem *Postoje pěstounů k poskytování služeb pěstounským rodinám neziskovými organizacemi v Pardubickém kraji*, potvrzuje, že je pro pěstouny vzájemné sdílení problémů a starostí s ostatními pěstouny velmi přínosné a toto sdílení zkušeností nelze dostatečně nahradit povinným vzděláváním ani sezením u odborníků. (Kloboučková, 2021) konstatuje, že naopak

právě účelem povinného vzdělávání, vedle předání informací o tématu, je zprostředkování kontaktu mezi pěstouny, které je často zdrojem inspirace a sil.

Nadcházející tematická oblast se zabývala **kontaktem s biologickou rodinou**, která úzce souvisí s oblastí osobnost dítěte. Aktérky R1 a R3 a jejich biologické děti popisují komplikace s kontaktem s biologickou rodinou chlapců. Komplikace se projevují především v komunikaci s biologickou rodinou či zprostředkováním osobního kontaktu spojený s manipulací/slibováním ze strany biologické rodiny, což má značný vliv na přijímající rodinu. Jedna z aktérek také poukazuje na zákonnou povinnost pěstounů umožnit kontakt s biologickou rodinou. Pěstoun je povinen umožnit styk s biologickou rodinou, pokud soud svým rozhodnutím nestanoví jinak. To mimo jiné potvrzuje, jak již bylo zmíněno v teoretické části předkládané bakalářské práce, zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Zákon stanovuje pěstounům povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost přijatého dítěte do pěstounské péče s jeho biologickými rodiči a dalšími příbuznými. (Česko, 1999)

I další autorky se ve svých pracích zmiňovaly o vlivu kontaktu s biologickou dítěte na rodinu a s tím spojenými problémy. V bakalářské práci Urbanové (2021) byl popsán obdobný problém jako v předkládané bakalářské práci. Jedná se o problém kontaktu s biologickou rodinou spojený se sliby a jejich nedodržením ze strany biologické rodiny. Dále popisuje, že když není slib vůči dítěti naplněn, je to pro většinu dětí velmi psychicky náročné, což má značný vliv na pěstounskou rodinu, na kterou emoce ze zklamání děti přenáší. Dále popisuje, že pokud kontakt s biologickou rodinou proběhne, po návratu dítě doma neposlouchá, odmlouvá a zkouší to, co dítě mělo u biologické rodiny dovoleno. Cichá (2019) ve svém výzkumu popisuje, že respondenti vyjadřovali obavy z kontaktu dítěte s biologickou rodinou. Uvádějí, že setkání s biologickou rodinou má za následek „rozhozenost“ dítěte a to má značný vliv na chod domácnosti.

Aktérky R1,2,3 kladou důraz na to, aby chlapci byli seznámeni se svým původem a vnímali rozdíl mezi pěstounskou a biologickou rodinou. Toto tvrzení ve svých výzkumných šetřeních zmínily i níže uvedené autorky. Ve výzkumu Urbanové (2021) bylo zjištěno, že i přes problémy v kontaktu s biologickou rodinou, považují pěstounky za důležité, aby děti znaly své kořeny, přijaly svou identitu a neidealizovaly si své biologické rodiče. Martinková (2021) uvádí, že dle respondentů, kteří se zúčastnili výzkumného šetření, je důležité, aby děti znaly své kořeny a minulost, a proto dětem nechtějí bránit v kontaktu s biologickou rodinou. Z výzkumného šetření Branišové (2020) vyplývá, že většina odborníků i pěstounů souhlasí s kontaktem dítěte

s jeho biologickou rodinou, z důvodu utváření identity dítěte. Poukazuje na to, že pokud se děti v útlém věku nesetkávají s biologickou rodinou, později samy svou biologickou rodinu vyhledávají, kvůli nezodpovězeným otázkám jejich původu.

V tematické oblasti **výchova/ výchovný přístup rodičů**, aktérky D1, D2, D3 vnímají výchovu chlapců odlišnou, než byla jejich výchova. Z analýzy dat vyplývá, že aktérky necítí křivdu vůči rodičům a jejich odlišnému výchovnému přístupu, naopak dospěly k názoru, že je potřeba k dětem v pěstounské péči přistupovat jinak, i když vnímají, že jim prochází více průšvihů, než procházelo jim jako biologickým dětem. Aktérky R2 a R3 popisovaly rozdíl ve výchově mezi biologickými dětmi a chlapci svěřenými do pěstounské péče, jež byl dle jejich slov zapříčiněn tím, že chlapci přichází do rodiny z ústavní péče. Všechny aktérky R1, R2, R3 dále zmiňují, že byla potřeba chlapcům nastavit hranice, protože jejich chování bylo v návaznosti na poruchy vazby a absenci autority naprosto jiné. Chlapci vyžadovali jiný výchovný přístup, přestože se aktérky snažily nedělat rozdíly mezi dětmi a vychovávat děti stejně, aby se předcházelo konkurenci. Aktérky nejčastěji popisovaly, že se u dětí objevovaly výchovné problémy jako je lhaní, krádeže a útěky z domova. Oproti výsledkům vyplývajícím z předkládané práce, Fialová (2013) popisuje, že všechny pěstounské rodiny, které se zúčastnily výzkumu, se shodují, že rozdíly ve výchově biologických a svěřených dětí nedělají. I když se dvě rodiny domnívají, že by rozdíl měl být ve smyslu přístupu k dětem. Informantky ve výzkumu Wolfové (2019) deklarují, že ve výchově nedělají rozdíly mezi biologickými a svěřenými dětmi, ale tvrdí, že svěřené děti vyžadují jiný přístup ve výchově. Krejčí (2021) ve svém výzkumu také popisuje výchovné problémy u dětí, jako je lhaní, krádeže, útěky z domova, podvody a soupeření s biologickými dětmi kvůli vydobytí si pozice v rodině. Medusová (2008) popisuje, že u 3 z 5 respondentek se u přijatých dětí objevilo sociálně patologické chování, jako jsou například krádeže, lhaní, záškoláctví a projevy agresivity. Dvě respondentky uvedly, že se snaží v rodině nastavit pro všechny děti stejná pravidla, obě však připouští, že u dětí zohledňují negativní prožitky, které mají z minulosti. Naopak Šuláková (2021) ve svém výzkumu popisuje dítě s poruchami chování v pěstounské péči v kontextu širší rodiny pěstouna, kde 8 z 9 respondentek z řad pěstounů popisují nejčastější chování dětí, především se jednalo o agresivní výbuchy, neposlušání a odmítání. Ve srovnání pracovníci OSPOD nejčastěji řadí mezi problémové chování dětí nerespektování pěstounů, útěky z domova, drobné krádeže a nezáměr o školu. Kopecká (2015) jako nejčastější výchovné problémy dětí v pěstounské péči uvádí krádeže, záškoláctví a útěky, dále nadměrné lhaní, nekázeň a agresivní chování. Zmíněné výchovné problémy dle autorky mohou být značně ovlivněny pobytem dětí v ústavní péči.

Poslední společná tematická oblast se věnovala **smyslu pěstounské péče/ významu PP.** Všechny aktérky reflektují, že pěstounská péče má smysl, dokonce aktérka R1 by ráda přijmula do pěstounské péče další dítě. Biologická dcera aktérky D1 sděluje, že by se také ráda i se svojí mladší sestrou v budoucnu věnovala pěstounské péči. Aktérka R2 a D1 se shodují v tom, že pěstounská péče má smysl a o chlapce je postaráno nejlépe, jak přijímající rodina dokáže. Bohužel přijímající rodina včetně pěstounů nemůže ovlivnit to, jak se chlapci zachovají po ukončení pěstounské péče a jaký život nadále budou vést. Největším přínosem pro aktérku D1 bylo to, že má pěstounskou péči zažitou na vlastní kůži a nemá tzv. růžové brýle, které by zkreslovaly její pohled na realitu pěstounské péče.

Obdobně jako v našem výzkumu, pozitivum pěstounské péče ve své bakalářské práci s názvem Pěstounská rodina a pěstounská péče pohledem dospělých biologických dětí pěstounů popisuje Malá (2009). Bylo zjištěno, že informanti vnímali kladně velkou a početnou rodinu s vyšší mírou participace v chodu domácnosti a tím získané praktické dovednosti. Rybenská (2015) konstatuje, že rodiny vnímají za pozitivum pěstounské péče, nalezení nových přátel, získání vzdělání, pomoc potřebným a v upevnění rodinných vazeb. Naopak rodiny sdílí i negativa, která značně převažují nad pozitivy. Všechny rodiny vnímaly jako největší negativum ztrátu soukromí, dále ve ztrátě přátel a osobního života.

7.1 Limity práce

Za limity této bakalářské práce považuji volbu pěstounských rodin, kde je velký věkový rozdíl mezi dětmi, které se zúčastnily výzkumného šetření. Jsem si vědoma, že vysoký věkový rozdíl mezi biologickými dětmi a chlapci svěřenými do pěstounské péče mohl do značné míry ovlivnit vnímání vlivu pěstounské péče na přijímající rodinu z důvodu toho, že biologické děti netrávily v rodině mnoho času. Biologické děti tedy popisují pouze dobu, po kterou pobývaly ve společné domácnosti s rodiči a chlapci.

8 ZÁVĚR

Předložená bakalářská práce s názvem *pěstounství pohledem přijímající rodiny* byla rozdělena na teoretickou a výzkumnou část. Teoretická část práce se v úvodní kapitole zabývala pojmem rodina a rodičovství, vlivem rodiny na dítě a typem a funkcí rodin. Dále se věnovala vztahové vazbě (attachment) mezi dítětem a pečující osobou, včetně poruch vztahové vazby. V poslední kapitole byl nastíněn systém náhradní péče v ČR a stěžejní téma *pěstounské péče* a její finanční zajištění.

Cíl výzkumné části, jenž byl zároveň výzkumnou otázkou, byl zjistit subjektivní prožívání vlivu *pěstounské péče* na přijímající rodinu po přijetí dítěte/ dětí do dlouhodobé *pěstounské péče*. Pomocí polostrukturovaného rozhovoru byla získána data, plná zkušeností a prožitků aktérek, která poskytla dostatečný vhled do jejich života. Data byla následně zpracována pomocí tematické analýzy dle Braun a Clarke (2006). Výzkum se soustředil na těžko přístupné aktéry, tedy rodiny, které mají svěřené děti do dlouhodobé *pěstounské péče*. Autorka měla možnost první rodinu oslovit při své odborné praxi na Odboru náhradní rodinné péče, konkrétně při kontrole výkonu *pěstounské péče* v domácnosti. Zbylé dvě rodiny autorka měla možnost oslovit a získat souhlas pro rozhovor za účelem výzkumu díky neformálním kontaktům v rámci místní komunity.

Otázka subjektivního vnímání vlivu *pěstounské péče* byla ve výpovědích aktérek kategorizována do několika hlavních témat, z nichž centrálním byly změny v rodině spojené s příchodem dítěte a jejich vliv na život aktérek. Významně byla tematizována také osobnost přijímaného dítěte a jeho kontakt s původní biologickou rodinou a dosavadní výchovný přístup, a to především v kontextu nároků a zátěže dopadajících na přijímající rodinu. Identifikována byla i další témata: podpora a pomoc v *pěstounské péči*, smysl *pěstounské péče* a participace biologických dětí v PP.

Domnívám se, že má bakalářská práce je přínosná pro *pěstouny* a jejich biologické děti, stejně tak i těm, kteří ještě neudělali ten poslední krok k tomu stát se náhradním rodičem. Věřím, že by práce mohla být přínosná i odborníkům, kteří s *pěstounskými rodinami* pracují, protože práce poukazuje na rozdílné vnímání vlivu *pěstounské péče* z pohledu *pěstouna* a z pohledu jeho již zletilého biologického dítěte. Téma si zaslouhuje další výzkumnou pozornost, nabízí se téma subjektivního vnímání vlivu *pěstounské péče* na přijímající rodinu z pohledu nedospělých biologických dětí *pěstounů*.

9 POUŽITÁ LITERATURA

9.1 Primární zdroje

BRISCH, Karl Heinz, 2011. *Poruchy vztahové vazby: od teorie k terapii*. Spektrum (Portál). Praha: Portál. 312 s. ISBN 978-80-7367-870-8.

DISMAN, Miroslav, 2011. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. 4., nezměn. vyd.* Praha: Karolinum. 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8.

GIDDENS, Anthony, 2013. *Sociologie*. Praha: Argo. 1052 s. ISBN: 978-80-257-0807-1.

HENDL, Jan, 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál. 437 s. ISBN 978-80-262-0982-9.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Grada. Psyché (Grada). 368 s. ISBN 80-247-1284-9.

MATĚJČEK, Zdeněk, 1999. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál. 183 s. ISBN 80-717-8304-8.

MATOUŠEK Oldřich a Hana PAZLAROVÁ, 2016. *Státní orgány sociálně-právní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků. Vydání první*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. 166 s. ISBN 978-80-246-3336-7.

MATOUŠEK, Oldřich a PAZLAROVÁ, Hana, 2010. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče*. Praha: Portál. 183 s. ISBN 978-80-7367-739-8.

MIŠOVIČ, Ján, 2019. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Studijní texty., 72. svazek. Praha: Slon. 292 s. ISBN 978-80-7419-285-2.

NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK, Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ, (ed.), 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: FHS UK. 496 s. ISBN 978-80-7571-025-3.

PAZLAROVÁ, Hana (ed.), 2016. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál. 256 s. ISBN 978-80-262-1020-7.

ŘEZÁČ, Karel, 2022. *Potencialita dětí v náhradní rodinné péči: ...od očekávání k autonomii*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. 377 s. ISBN 978-80-261-1073-6.

ŠULOVÁ, Lenka, 2011. Současná česká rodina. In: GILLERNOVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA a Milan RYMEŠ. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Psyché. Praha: Grada. s. 106-119. ISBN 978-80-247-2798-1.

TRNKOVÁ, Lucie, 2018. *Náhradní péče o dítě*. Právo prakticky. Praha: Wolters Kluwer. 168 s. ISBN 978-80-7552-864-3.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*. Praha: SNRP. 181 s. ISBN 978-80-87-455-12-2. Dostupné také z: https://detskyusvit.cz/wp-content/uploads/2018/08/psychicky_vyvoj_ditete_v_nrp.pdf.

WALLIN, David J., 2020. *Vazba v psychoterapii*. Přeložil Pavla LE ROCH. Praha: Portál. 423 s. ISBN 978-80-262-1671-1.

WESTPHALOVÁ, Lenka, Renáta ŠÍNOVÁ, Lenka HOLÁ, Alicja LEIX a Daniela KOVÁŘOVÁ, 2021. *Nástroje řešení rodičovských konfliktů*. Teoretik. Praha: Leges. 336 s. ISBN 978-80-7502-568-5.

9.2 Internetové zdroje

ATTACHMENTOVÉ CENTRUM ATTA, 2022. Attachment. In: *attachment.cz* [online]. ATTA 2018-2022. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <http://www.attachment.cz/attachment/>.

ATTACHMENTOVÉ CENTRUM ATTA, 2022. Kdo jsme. In: *attachment.cz* [online]. ATTA 2018-2022. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <http://www.attachment.cz/kdo-jsme/>.

ATTACHMENTOVÉ CENTRUM ATTA, 2022. Typy attachmentu. In: *attachment.cz* [online]. ATTA 2018-2022. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <http://www.attachment.cz/typy-attachmentu/>.

BRAUN, Virginia a Victoria CLARKE, 2006. *Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology*. In: *Researchgate.net* [online]. Bristol: University of the West England, 2006 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: (PDF) https://www.researchgate.net/publication/235356393_Using_thematic_analysis_in_psychology

ČESKO, 1999, Zákon o sociálně-právní ochraně dětí 359/1999 Sb. In: *Zákony pro lidi - Sbíрка zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2023 [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

ČESKO, 2012, Zákon 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník. In: *Zákony pro lidi - Sbíрка zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2023 [cit. 2023-11-06]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

KULÍSEK, Petr, 2000. Problémy teorie raného citového přilnutí (attachment). *Československá psychologie*, roč. 44, č. 5, s. 404-423. ISSN 0009-062X. Dostupné také z: <https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:5cec0735-420f-11e1-1586-001143e3f55c?page=uuid:5cec075c-420f-11e1-1586-001143e3f55c>

MPSV. CZ, 2021. Zaopatřovací příspěvek. In: *mpsv.cz* [online]. © Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2024-01-01]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/FINAL_Zaopatřovací+příspěvek+a+dotazy_Kristýna+Júzová+Kotalová-1-1.pdf/ce749a92-a56e-d824-b007-04d70c7896be

MPSV.CZ, 2023. Doprovázení pěstounů, dohody o výkonu pěstounské péče. In: *mpsv.cz* [online]. © Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/doprovazeni-pestounu-dohody-o-vykonu-pestounske-pecce#PrOSPe>

MPSV.CZ, 2023. Formy náhradní rodinné péče. In: *mpsv.cz* [online]. © Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2024-01-07]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/formy-nahradni-rodinne-pecce>

MPSV.CZ, 2023. Proces zprostředkování. In: *mpsv.cz* [online]. © Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2023-12-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/proces-zprostredkovani>

MPSV.CZ, 2023. Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2022. In: *mpsv.cz* [online]. © Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statistiky-1>

MPSV.CZ, 2024. Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2023. In: *mpsv.cz* [online]. © Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statistiky-1>

SYCHROVÁ, Adriana, 2017. *Dospívání dětí v adoptivní rodině*. [online] [cit. 2024-01-23]. ISSN 1336-2232. Dostupné z: <https://hdl.handle.net/10195/70226>.

ÚŘAD PRÁCE ČR, 2023. Dávky pěstounské péče a zaopatřovací příspěvky. In: *uradprace.cz* [online]. © Úřad práce ČR [cit. 2024-01-07]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/davky-pestounske-pece-a-zaopatrovaci-prispevky1>

WIESNEROVÁ, Ema, 2013. Co chtějí děti v pěstounské péči? Neptáme se jich. In: *em.muni.cz*. [online]. Masarykova univerzita 2005–2023. [cit. 2024-04-17]. ISSN 1801-0814. Dostupné z: <https://www.online.muni.cz/tema/4044-co-chteji-deti-v-pestounske-peci-neptame-se-jich>.

9.3 Ostatní zdroje

BRANIŠOVÁ, Klára. *Kontakt dětí v náhradní rodinné péči s jejich biologickou rodinou* [online]. Ústí nad Labem, 2020 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/k0i55s/>. Bakalářská práce. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Fakulta sociálně ekonomická. Vedoucí práce PhDr. Michaela Hiekischová, Ph.D.

CICHÁ, Helena. *Potřeba budování identity dítěte umístěného do náhradní rodinné péče* [online]. Olomouc, 2019 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/u2gzs7/>. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Cyrilometodějská teologická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Hana Šlechtová, Ph.D.

COŇKOVÁ, Jitka. *Podpora pěstounských rodin z pohledu klíčových pracovníků* [online]. Ústí nad Labem, 2020 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/t6din2/>. Diplomová práce. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Ing. Ivana Kratochvílová, Ph.D.

DRÁPALOVÁ, Anna. *Ekonomický rozměr náhradní péče* [online]. Brno, 2022 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/oat4xt/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Ing. Jakub Pejcal, Ph.D.

FIALOVÁ, Adéla. *Výchovné postoje pěstounů* [online]. České Budějovice, 2013 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/9y0sw2/>. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce Mgr. Jolana Bucková

KALENSKÁ, Tereza. *Pěstounská péče: Motivace k přijetí dítěte a vliv na rodinu*. [online]. Pardubice, 2017. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: https://primo.upce.cz/permalink/f/1elhqou/TN_cdi_upce_dspace_oai_dk_upce_cz_10195_68

865. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Tereza Hyánková Ph.D.

KLOBOUČKOVÁ, Jana. *Rozbor vybraných problémů doprovázení pěstounských rodin* [online]. Ústí nad Labem, 2021 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/063wou/> Bakalářská práce. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Ing. Ivana Kratochvílová, Ph.D.

KOPECKÁ, Pavlína. *Výchovné problémy v pěstounských rodinách a možnosti jejich řešení* [online]. Olomouc, 2015 [cit. 2024-04-18]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/m5ojwu/>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Michal Růžička, Ph.D.

KREJČÍ, Eliška. *Pěstounská péče z pohledu biologických dětí v rodině* [online]. Liberec, 2021 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://dspace.tul.cz/server/api/core/bitstreams/1388f16d-3548-409a-b7b7-ef717a582bd6/content>. Bakalářská práce. Technická Univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně - humanitní a pedagogická. Vedoucí práce Ing. Zuzana Palounková, Ph.D.

MALÁ, Zuzana. *Pěstounská rodina a pěstounská péče pohledem dospělých biologických dětí pěstounů* [online]. Brno, 2009 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/y0f9z/DP_Mala.pdf. Diplomová práce. Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Dvořáček, DiS

MARTINKOVÁ, Marie. *Náhradní rodinná péče očima pěstounů* [online]. Opava, 2021 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/6kgma9/>. Diplomová práce. Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě. Vedoucí práce Mgr. Petr Fabián, PhD.

MEDUSOVÁ, Marcela. *Nejčastější problémy při výchově dětí v náhradní rodinné péči* [online]. Brno, 2008 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: [Microsoft Word - Dokument2 \(knihovnanrp.cz\)](https://knihovnanrp.cz). Bakalářská práce. Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Dvořáček, DiS.

NORKOVÁ, Marcela. *Postoje pěstounů k poskytování služeb pěstounským rodinám neziskovými organizacemi v Pardubickém kraji* [online]. Hradec Králové, 2014 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/zxejsr/14507606>. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Katedra sociální patologie a prevence. Vedoucí práce PhDr. Jiří Kučírek, Ph.D.

NOŽIČKOVÁ, Jana. *Doprovázení pěstounských rodin na základě dohod o výkonu pěstounské péče* [online]. Brno, 2017 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xyvwlx/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Mgr. Jitka Navrátilová, Ph.D.

RYBENSKÁ, Marta. *Změna identity rodiny s dítětem v pěstounské péči* [online]. Pardubice, 2015 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2gw4pz/>. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce Mgr. Adriana Sychrová, Ph.D.

ŠULÁKOVÁ, Magdaléna. *Dítě s poruchami chování v pěstounské péči v kontextu širší rodiny pěstouna* [online]. Olomouc, 2021 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: https://theses.cz/id/nw0x3b/Magdalena_Sulakova_-_diplomova_prace.pdf. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Eva Aigelová, Ph.D.

URBANOVÁ, Kristýna. *Kontakt dítěte v pěstounské péči s biologickou rodinou* [online]. Zlín, 2021 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/liumh9/>. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Ústav pedagogických věd. Vedoucí práce Mgr. Jana Martincová, Ph.D.

WOLFOVÁ, Ivona. *Pěstounská péče v Královéhradeckém kraji* [online]. Hradec Králové, 2019 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/n8c5n5/>. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Ústav sociální práce. Vedoucí práce Mgr. Lucie Smutková, Ph.D.

10 PŘÍLOHY

Příloha A – Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2022a (MPSV, 2023)	81
Příloha B – Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2022b (MPSV, 2023)	82
Příloha C – Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2023a (MPSV, 2024)	83
Příloha D – Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2023b (MPSV, 2024)	84

Příloha A – Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2022a (MPSV, 2023)

V (MPSV) 20-01 str. 2/16

I. Počty případů evidovaných orgánem sociálně-právní ochrany dětí

	Číslo řádku	Evidovaný počet případů rodin z předchozího roku	Počet případů rodin zaevidovaných za sledovaný rok	Evidovaný počet případů ke konci roku
a	b	1	2	3
Rejstřík Om	71	x	69 585	134 105
Rejstřík Nom	72	4 421	20 168	24 589

Popis chyby	
ok	Řádek 72: Součet sl. 1 a 2 se rovná sl. 3

II. Umísťování dětí do náhradní rodinné péče a rozhodování o porušení dětí

	Číslo řádku	Počet dětí celkem	z toho děti						
			svěřené do péče příbuzných nebo blízkých osob	se zdravotním postižením	ve věku				
					0 - 2 let	3 - 5 let	6 - 9 let	10 - 14 let	
a	b	1	2	3	4	5	6	7	
Ve sledovaném roce bylo svěřeno na základě rozhodnutí do	péče před osvojením a péče budoucích osvojitelů	73	435	66	7	346	33	24	24
	osvojení	73a	302	52	3	212	35	22	28
	péče jiné osoby	74	1 378	1 167	14	305	259	287	393
	předpěstounské péče	75	106	21	4	49	27	17	8
	pěstounské péče	76	1 542	1 020	26	335	306	332	422
	pěstounské péče na přechodnou dobu	77	671	7	10	465	115	57	25
Jmenování poručníka dítěti s osobní péčí poručníka ve sledovaném roce	78	377	218	13	70	61	90	110	

ok	Řádek 73: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.
ok	Řádek 73a: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.
ok	Řádek 74: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.
ok	Řádek 75: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.
ok	Řádek 76: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.
ok	Řádek 77: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.
ok	Řádek 78: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.

III. Klienti kurátora pro děti a mládež

	Číslo řádku	Celkem	z toho				dětí nezahrzené do evidence OSPOD
			děti do 15 let	z toho dívek	mladiství	z toho dívek	
a	b	1	2	3	4	5	6
Počet evidovaných klientů	79	20 929	9 936	3 659	10 993	3 621	14 251

ok	Řádek 79: Sloupec 4 musí být roven nebo větší než sloupec 5.
ok	Řádek 79: Sloupec 2 musí být roven nebo větší než sloupec 3.
ok	Řádek 79: Sloupec 1 se musí rovnat součtu sloupců 2 a 4

IV. Klienti řešení kurátorem pro děti a mládež

	Číslo řádku	Celkem	z toho			
			děti do 15 let	z toho dívek	mladiství	z toho dívek
a	b	1	2	3	4	5
Trestná činnost	81	3 651	1 627	348	2 024	283
Přestupky	82	2 948	x	x	2 948	789
Uložená trestní opatření	84	781	x	x	781	98
Uložená výchovná opatření mladistvým	84a	380	x	x	380	42
Mladiství ve vazbě	84b	91	x	x	91	5
Mladiství ve výkonu odnětí svobody	84c	54	x	x	54	2
Klienti s uloženým ochranným léčením ústavním	84d	6	1	0	5	0
Opatření uložená dětem mladším 15 let	85	873	873	172	x	x

ok	Řádek 81: Součet sl. 2 a 4 musí být roven sl. 1.
ok	Řádek 82: Sloupec 4 musí být roven sloupci 1.
#####	Řádek 83: Součet sl. 2 a 4 musí být roven sl. 1.
ok	Řádek 84: Sloupec 4 musí být roven sloupci 1.
ok	Řádek 84a: Sloupec 4 musí být roven sloupci 1.
ok	Řádek 84b: Sloupec 4 musí být roven sloupci 1.
ok	Řádek 84c: Sloupec 4 musí být roven sloupci 1.
ok	Řádek 84d: Součet sl. 2 a 4 musí být roven sl. 1.
ok	Řádek 85: Sloupec 2 musí být roven sloupci 1.

Vše poznámky a připomínky:

Příloha B – Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2022b (MPSV, 2023)

V (MPSV) 20-01 str. 3/16

V. Náhradní péče

A. Pěstounská péče, osobní péče poručníka, péče jiné osoby

Číslo řádku	Počet dětí k 31. 12.	z toho se zdravotním postižením	z toho svěření do péče osobám blízkým nebo příbuzným	Zánik pěstounské péče, poručení nebo svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče ve sledovaném roce					celkem	
				z toho dítě odešlo						
				k rodičům	do jiné formy náhradní rodinné péče	do ústavního zařízení nebo do ZDVCOP	nabytí plné svéprávnosti dítěte			
a	b	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pěstounská péče	89a	12 268	416	9 060	217	186	14	125	801	1 870
Pěstounská péče na přechodnou dobu	89b	555	16	13	63	192	94	27	7	420
Poručení a osobní péče poručníka	89c	3 228	243	1 701	18	31	7	17	249	410
Svěření dítěte do péče jiné osoby	89d	4 812	92	4 168	170	206	22	35	200	783

Popis chyby	
ok	Řádek 89a: Součet sloupců 4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 9 nebo být 4,5,6,7,8 se musí rovnat sloupci 9
ok	Řádek 89b: Součet sloupců 4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 9 nebo být 4,5,6,7,8 se musí rovnat sloupci 9
ok	Řádek 89c: Součet sloupců 4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 9
ok	Řádek 89d: Součet sloupců 4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 9

B. Počet osob vykonávajících náhradní rodinnou péči

Číslo řádku	Počet osob, které mají svěřeno ústejně jedno dítě do NPR, nebo jsou zahrnuty do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu			Zprostředkovatel NPR	Nepřezkoumaná NPR			
	Vzrostlé k dítěti				Vzrostlé k dítěti			
	ve sledovaném roce přibýlo	ve sledovaném roce ubylo	celkem k 31. 12. sledovaného roku		prerodilo	jiný příbuzný	jiné osoby	
a	b	1	2	3	4	5	6	7
Pěstounská péče	90	1 617	1 324	11 807	2 353	6 268	3 004	1 182
Pěstounská péče na přechodnou dobu	90a	269	116	777	x	x	x	x
Poručení a osobní péče poručníka	90b	452	318	3 546	1 367	1 178	545	456
Péče jiné osoby	90c	1 166	656	4 530	x	3 770	539	221

Popis chyby	
ok	Řádek 90: Součet sloupců 4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 8.
ok	Řádek 90a: Součet sloupců 4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 8.
ok	Řádek 90b: Součet sloupců 4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 8.
ok	Řádek 90c: Součet sloupců 4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 8.

C. Žadatelé o zprostředkování náhradní rodinné péče

Číslo řádku	Počet podaných žádostí o zprostředkování náhradní rodinné péče			Počet žádostí řadících žadatelů do evidence k 31. 12. sledovaného roku
	podaných za sledovaný rok		nerýzných k 31. 12.	
	1	2	3	
a	b	1	2	3
Žadatelé o ústejnou péči	91	483	563	1 238
z toho cítnice a hlášeným pobytem v zahraničí	91a	30	22	37
Žadatelé o pěstounskou péči	92	567	368	587
Žadatelé o zařízení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu	92a	221	183	309
Celkem	93	1 071	1 114	2 534

ok	Sloupec 1: řádek 93 se rovná součtu řádků 91, 92 a 92a (výsledek 1. řádku)
ok	Sloupec 2: řádek 93 se rovná součtu řádků 91, 92 a 92a (výsledek 1. řádku)
ok	Sloupec 3: řádek 93 se rovná součtu řádků 91, 92 a 92a (výsledek 1. řádku)

D. Počet pěstounských rodin

Číslo řádku	Počet pěstounských rodin dle počtu dětí svěřených do péče osobou pečující nebo osobou v evidenci k 31. 12. sledovaného roku								
	0	1	2	3	4	5	6	7 a více	celkem
a	b	1	2	3	4	5	6	7 a více	celkem
Osoby, u nichž byla sjednána dohoda o výkonu pěstounské péče	93a	21	1 535	377	96	18	7	8	2 042
Osoby, které se souhlasem obecního úřadu obce s rozšířenou působností uzavřely dohoda o výkonu pěstounské péče s jiným obecním úřadem, obecním úřadem obce s rozšířenou působností, krajským úřadem nebo pověřenou osobou	93b	245	5 899	1 478	422	106	9	38	8 400
Osoby, u kterých obecní úřad obce s rozšířenou působností vydal rozhodnutí o převzetí v postinstitucionální péči pěstounskou péči	93c	0	21	4	1	0	0	0	26
Osoby, u kterých obecní úřad obce s rozšířenou působností vydal vyjádření o osobní péči o dítě v průběhu řízení o svěření dítěte do pěstounské péče, předpěstounské péče nebo o jmenování poručníka dítěte	93d	8	623	157	28	6	3	0	825

Popis chyby	
ok	Řádek 93a: Součet sloupců 0-7, se musí rovnat sloupci - celkem
ok	Řádek 93b: Součet sloupců 0-7 se musí rovnat sloupci - celkem
ok	Řádek 93c: Součet sloupců 0-7, se musí rovnat sloupci - celkem
ok	Řádek 93d: Součet sloupců 0-7, se musí rovnat sloupci - celkem

E. Děti umístěné v náhradní péči zařízení pro děti

Číslo řádku	Počet nově umístěných dětí ve sledovaném roce	Počet dětí, u nichž byla ve sledovaném roce ukončena ústavní výchova, ochranná výchova, ochranná léčba ústavní nebo umístění v péči zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc z důvodu							Počet dětí umístěných k 31. 12. sledovaného roku	
		převzetí dítěte do péče příbuzných nebo jiných osob		umístění dítěte do náhradní rodinné péče jiných osob než příbuzných		uplynutí stanovené doby trvání		nařízení ústavní výchovy		
		návratu dítěte do péče rodičů	do péče příbuzných nebo jiných osob	do náhradní rodinné péče jiných osob než příbuzných	uplynutí stanovené doby trvání	nařízení ústavní výchovy	zletlosti	jinak		
a	b	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Děti s nařízenou ÚV umístěné v zařízení pro výkon ÚV	94	1 471	369	70	105	31	x	590	112	5 697
Děti s nařízenou ÚV umístěné v zařízení pro výkon ÚV	95	47	2	4	1	x	0	27	1	89
Děti s nařízenou ochranným léčením ústavní umístěné ve zdravotnickém zařízení pro výkon ochranného léčení	95a	3	0	0	0	0	0	x	1	2
Děti s nařízenou výchovným opatřením podle § 13a ZDVCOP umístěné v zařízení pro výkon ÚV nebo ve středisku výchovné péče	95	37	11	0	1	4	10	2	0	16
Děti umístěné v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě rozhodnutí soudu	96a	491	137	41	34	19	173	2	17	169
Děti umístěné v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě směnky o poskytování ochrany a pomoci	96b	1 039	597	65	41	19	173	6	47	234

Vše poznámky a přílohy:

Příloha C – Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2023a (MPSV, 2024)

V (MPSV) 20-01 str. 2/16

I. Počty případů evidovaných orgánem sociálně-právní ochrany dětí

	Číslo řádku	Evidovaný počet případů rodin z předchozího roku	Počet případů rodin zaevidovaných za sledovaný rok	Evidovaný počet případů rodin ke konci roku
a	b	1	2	3
Rejstřík Om	71	x	68 236	131 667
Rejstřík Nom	72	5 185	19 963	25 148

Popis chyby	
ok	Řádek 72: Součet sl. 1 a 2 se rovná sl. 3

II. Umisťování dětí do náhradní rodinné péče a rozhodování o poručenství dětí

	Číslo řádku	Počet dětí celkem	z toho děti						
			svěřené do péče příbuzných nebo blízkých osob	se zdravotním postižením	ve věku				
					0 - 2 let	3 - 5 let	6 - 9 let	10 - 14 let	
a	b	1	2	3	4	5	6	7	
Ve sledovaném roce bylo svěřeno na základě rozhodnutí do	péče před osvojením a péče budoucích osvojitelů	73	435	79	2	341	32	32	24
	osvojení	73a	395	72	2	297	31	36	21
	péče jiné osoby	74	1 408	1 212	10	261	284	331	423
	předpěstounské péče	75	142	34	4	68	45	14	14
	pěstounské péče	76	1 615	1 081	37	375	344	348	420
	pěstounské péče na přechodnou dobu	77	833	7	16	529	187	74	19
Jmenování poručníka dítěti s osobní péčí poručníka ve sledovaném roce	78	350	201	22	66	62	88	101	

ok	Řádek 73: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.
ok	Řádek 73a: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.
ok	Řádek 74: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.
ok	Řádek 75: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.
ok	Řádek 76: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.
ok	Řádek 77: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.
ok	Řádek 78: Součet sloupců 4-7 musí být roven nebo menší než sloupec 1.

III. Klienti kurátora pro děti a mládež

	Číslo řádku	Celkem	z toho				dětí nezařazené do evidence OSPOD
			děti do 15 let	z toho dívek	mladiství	z toho dívek	
a	b	1	2	3	4	5	6
Počet evidovaných klientů	79	21 163	10 070	3 741	11 093	3 613	16 240

ok	Řádek 79: Sloupec 4 musí být roven nebo větší než sloupec 5.
ok	Řádek 79: Sloupec 2 musí být roven nebo větší než sloupec 3.
ok	Řádek 79: Sloupec 1 se musí rovnat součtu sloupců 2 a 4

IV. Klienti řešení kurátorem pro děti a mládež

	Číslo řádku	Celkem	z toho			
			děti do 15 let	z toho dívek	mladiství	z toho dívek
a	b	1	2	3	4	5
Trestná činnost	81	4 154	1 833	407	2 321	278
Přestupky	82	3 103	x	x	3 103	780
Uložená trestní opatření	84	954	x	x	954	103
Uložená výchovná opatření mladistvým	84a	486	x	x	486	58
Mladiství ve vazbě	84b	122	x	x	122	8
Mladiství ve výkonu odnětí svobody	84c	63	x	x	63	5
Klienti s uloženým ochranným léčením ústavním	84d	10	1	0	9	0
Opatření uložená dětem mladším 15 let	85	984	984	161	x	x

ok	Řádek 81: Součet sl. 2 a 4 musí být roven sl. 1.
ok	Řádek 82: Sloupec 4 musí být roven sloupci 1.
ok	Řádek 84: Součet sl. 2 a 4 musí být roven sl. 1.
ok	Řádek 84a: Sloupec 4 musí být roven sloupci 1.
ok	Řádek 84b: Sloupec 4 musí být roven sloupci 1.
ok	Řádek 84c: Sloupec 4 musí být roven sloupci 1.
ok	Řádek 84d: Součet sl. 2 a 4 musí být roven sl. 1.
ok	Řádek 85: Sloupec 2 musí být roven sloupci 1.

Vaše poznámky a připomínky:

Příloha D – Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2023b (MPSV, 2024)

V (MPSV) 20-01 str. 3/16

V. Náhradní péče

A. Pěstounská péče, osobní péče poručníka, péče jiné osoby

Číslo řádku	Počet dětí k 31. 12.	z toho			Zanik pěstounské péče, poručení nebo svření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče sledovaném roce					ve celkem
		se zdravotním postižením	svěřené do péče osobám blízkým nebo příbuzným	z toho dítě odešlo						
				k rodičům	do jiné formy náhradní rodinné péče	do opoštění	do ústavního zařízení nebo do ZDVCOP	nabytí plné svéprávnosti dítěte		
a	b	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pěstounská péče	89a	12 354	437	8 918	188	173	14	134	844	1 614
Pěstounská péče na přechodnou dobu	89b	619	20	16	79	224	82	21	2	444
Poručení a osobní péči poručníka	89c	3 152	239	1 603	19	36	7	35	273	441
Svření dítěte do péče jiné osoby	89d	5 025	86	4 556	166	217	32	33	255	868

Popis chyby	
OK	řádek 89a: součet sloupců 4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 9 nebo být menší rovnat sloupci 9
OK	4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 9
OK	řádek 89b: součet sloupců 4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 9
OK	4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 9

B. Počet osob vykonávajících náhradní rodinnou péči

Číslo řádku	Počet osob, které mají svěřeno alespoň jedno dítě do NRP, nebo jsou zahrnuty do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu				Zprostředkovatelská NRP	Neregistrovaná NRP v tom podle vztahu k dítěti		
	ve sledovaném roce přibýlo		ve sledovaném roce ubylo			prarodiče	jiní příbuzní	jiní osoby
	1	2	3	4		5	6	7
a	b	1	2	3	4	5	6	7
Pěstounská péče	90	1 572	1 265	11 891	2 618	6 129	2 089	1 105
Pěstounská péče na přechodnou dobu	90a	290	121	869	x	x	x	x
Poručení a osobní péči poručníka	90b	440	375	3 487	1 397	1 123	577	390
Péče jiné osoby	90c	1 202	707	4 687	x	3 924	514	249

Popis chyby	
OK	řádek 90: součet sloupců 4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 3
OK	řádek 90b: součet sloupců 4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 3
OK	řádek 90c: součet sloupců 4,5,6,7 se musí rovnat sloupci 3

C. Žadatelé o zprostředkování náhradní rodinné péče

Číslo řádku	Počet podaných žádostí o zprostředkování náhradní rodinné péče		Počet žádostí zahrnutých do evidence k 31. 12. sledovaného roku	
	podaných za sledovaný rok	nevyřazených k 31. 12.		
a	b	1	2	3
Žadatelé o opoštění z toho s úmyslem s hlášením pobytům na území ČR	91	436	493	1 108
Žadatelé o pěstounskou péči	92	397	373	617
Žadatelé o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu	92a	200	188	262
Celkem	93	1 033	1 054	2 078

OK	Sloupec 1: řádek 93 se rovná součtu řádků 91, 92 a 92a (výsledek 1.914)
OK	Sloupec 2: řádek 93 se rovná součtu řádků 91, 92 a 92a (výsledek 1.914)
OK	Sloupec 3: řádek 93 se rovná součtu řádků 91, 92 a 92a (výsledek 1.914)

D. Počet pěstounských rodin

Číslo řádku	Počet pěstounských rodin dle počtu dětí svěřených do péče osoby pečující nebo osoby v evidenci k 31. 12. sledovaného roku									
	0	1	2	3	4	5	6	7 a více	celkem	
a	b	1	2	3	4	5	6	7 a více	celkem	
Osoby, u nichž byla sjednána dohoda o výkonu pěstounské péče	93a	33	1 618	418	115	26	6	1	3	2 220
Osoby, které se souhlasem obecního úřadu obce s rozšířenou působností uzavřely dohoda o výkonu pěstounské péče s jiným obecním úřadem, obecním úřadem obce s rozšířenou působností, krajním úřadem nebo pověřenou osobou	93b	228	6 049	1 611	413	95	12	5	18	8 431
Osoby, u kterých obecní úřad obce s rozšířenou působností vydal rozhodnutí o převzetí a povinnostech při výkonu pěstounské péče	93c	0	34	8	3	0	0	0	0	35
Osoby, u kterých obecní úřad obce s rozšířenou působností vydal vyjádření o osobě péči o dítě v průběhu řízení o svření dítěte do pěstounské péče, předpěstounské péče nebo o jmenování poručníka dítěti	93d	9	689	146	25	8	2	6	11	896

Popis chyby	
OK	Řádek 93a: součet sloupců 0-7, se musí rovnat sloupci - celkem
OK	Řádek 93b: součet sloupců 0 - 7 se musí rovnat sloupci celkem
OK	Řádek 93c: součet sloupců 0 - 7, se musí rovnat sloupci celkem
OK	Řádek 93d: součet sloupců 0 - 7, se musí rovnat sloupci celkem

E. Děti umístěné v náhradní péči zařízení pro péči o děti

Číslo řádku	Počet nově umístěných dětí ve sledovaném roce	Počet dětí, u nichž byla ve sledovaném roce ukončena ústavní výchova, ochranná výchova, ochranné léčení ústavní nebo umístění v péči zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc z důvodu							Počet dětí umístěných k 31. 12. sledovaného roku	
		návratu dítěte do péče rodičů	přijímání dítěte do péče příbuzných nebo jiných osob blízkých	umístění dítěte do náhradní rodinné péče jiných osob než příbuzných	uplynutí stanovené doby trvání výchovy	náhlání ústavní výchovy	zletlosti	jinak		
a	b	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Děti s našlapanou UV umístěné v zařízení pro výkon UV	94	1 378	350	89	86	27	x	598	124	5 941
Děti s šlapanou UV umístěné v zařízení pro výkon UV	95	66	2	0	3	x	1	31	9	111
Děti s ukončeným ochranným léčením, ústavním umístěním ve zdravotnickém zařízení pro výkon ochranného léčení	95a	4	1	0	0	0	0	x	1	4
Děti s našlapaným výchovným opatřením podle § 12a ZDVCOP umístěné v zařízení pro výkon UV nebo ve střešitce výchovné péče	96	31	13	0	1	5	7	8	2	10
Děti umístěné v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě rozhodnutí soudu	96a	618	140	37	36	6	210	5	21	265
Děti umístěné v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě smlouvy o poskytování ochrany a pomoci	96b	1 075	540	66	64	12	167	17	32	240

Vše poznámky a přílohy: